

EINDVERSLAG MOL – RONDPLEIN (FASE II)

VERSLAG VAN RESULTATEN

J. CLAESEN, N. GEELLEN, D. WIJNS,
S. VERSTREKEN, K. PLESSERS & K. BOUCKAERT

MEI 2025

Titel
Eindverslag Mol – Rondplein (fase II)

Auteur(s)
Jan Claesen, Niels Geelen, Dimitri Wijns,
Stien Verstreken, Kevin Plessers en Kevin Bouckaert

Actoren veldwerk
Kevin Bouckaert (erkend archeoloog/veldwerkleider),
Dimitri Wijns, Stien Verstreken en Kevin Plessers (assistent-archeologen)
kraanwerk aangeleverd door opdrachtgever

Projectnummer
2025D123

Plaats en datum
Kortenaken, mei 2025

Reeks en nummer
ARCHEBO rapport 2025D123
ISSN 2034-5615

© 2025 ARCHEBO bv

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

1 INHOUDSOPGAVE

2	Beschrijvend gedeelte	5
2.1	<i>Inleiding</i>	5
2.2	<i>Administratieve gegevens.....</i>	6
2.2.1	Onderzoeksopdracht.....	9
2.2.2	Randvoorwaarden.....	10
2.3	<i>Aanleiding</i>	11
2.4	<i>Archeologische voorkennis en resultaten archeologisch vooronderzoek.....</i>	16
2.4.1	Bureaustudie	16
2.4.2	Landschappelijk bodemonderzoek.....	17
2.4.3	Proefputtenonderzoek	18
2.5	<i>Werkwijze en strategie</i>	20
2.5.1	Algemene bepalingen.....	20
2.5.2	Specifieke methodologie.....	21
2.5.3	Organisatie van de opgraving.....	22
2.5.4	Relevant gebruikt materiaal.....	27
2.5.5	Afwijkingen strategie t.o.v. het Programma van Maatregelen	27
2.5.6	Selectiekeuze vondsten.....	28
2.5.7	Selectiekeuze staalname	28
2.5.8	Inbreng specialisten en algemene wetenschappelijke advisering	28
3	Assessmentrapport	29
3.1	<i>Gehanteerde methode, technieken en criteria.....</i>	29
3.2	<i>Observaties en registraties</i>	29
3.2.1	Assessment van de sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren	29
3.2.2	Assessment van de vondsten	30
3.2.3	Assessment van de stalen	31
3.2.4	Conservatie-assessment.....	33
3.3	<i>Uitwerking en deponering.....</i>	34
3.3.1	Strategie voor de verwerking	34
3.3.2	Conservatiestrategie	34
3.3.3	Deponering van het archeologisch ensemble	34
3.3.4	Onderzoeksvragen bij vervolgonderzoek.....	34
4	Interpretatie van de archeologische site.....	35
4.1	<i>Landschappelijk, historisch en archeologisch kader</i>	35
4.1.1	Landschappelijk kader	35
4.1.2	Geologisch kader	37
4.1.3	Historisch kader.....	39
4.1.4	Archeologisch kader	44
4.2	<i>Stratigrafische opbouw.....</i>	45
4.2.1	Bodemgenese.....	45
4.2.2	Bodembewaring en bewaring archeologische site en artefacten.....	46
4.2.3	Referentiebodems op gekende archeologische sites.....	46

4.3	<i>Beschrijving van de archeologische site</i>	47
4.3.1	Inleiding	47
4.3.2	Paalkuilen	50
4.3.3	Greppels en grachten	52
4.3.4	Kuilen.....	58
4.3.5	Afvalkuil en puinkuil	62
4.4	<i>Vondsten en stalen</i>	63
4.4.1	Aardewerk	63
4.4.2	Bouwkeramiek	67
4.4.3	Natuursteen	68
4.4.4	Stalen.....	68
5	Synthese	69
5.1	<i>Interpretatie en datering van de archeologische site</i>	69
5.2	<i>Belang en betekenis van de archeologische site</i>	75
5.3	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	83
5.4	<i>Samenvatting</i>	84
6	Bibliografie	85
7	Figurenlijst	88
8	Tabellenlijst	90
9	Plannenlijst	90
10	Bijlagen:	103
10.1	<i>Sporenlijst</i>	103
10.2	<i>Vondstenlijst</i>	104
10.3	<i>Stalenlijst</i>	105
10.4	<i>Tekeningenlijst</i>	106
10.5	<i>Fotolijst</i>	107
10.6	<i>Referentieprofielen</i>	109
10.7	<i>Conservatierapport</i>	109
10.8	<i>Skeletformulieren</i>	109
10.9	<i>Resultaten aardkundige en natuurwetenschappelijke analyses</i>	109

2 BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1 INLEIDING

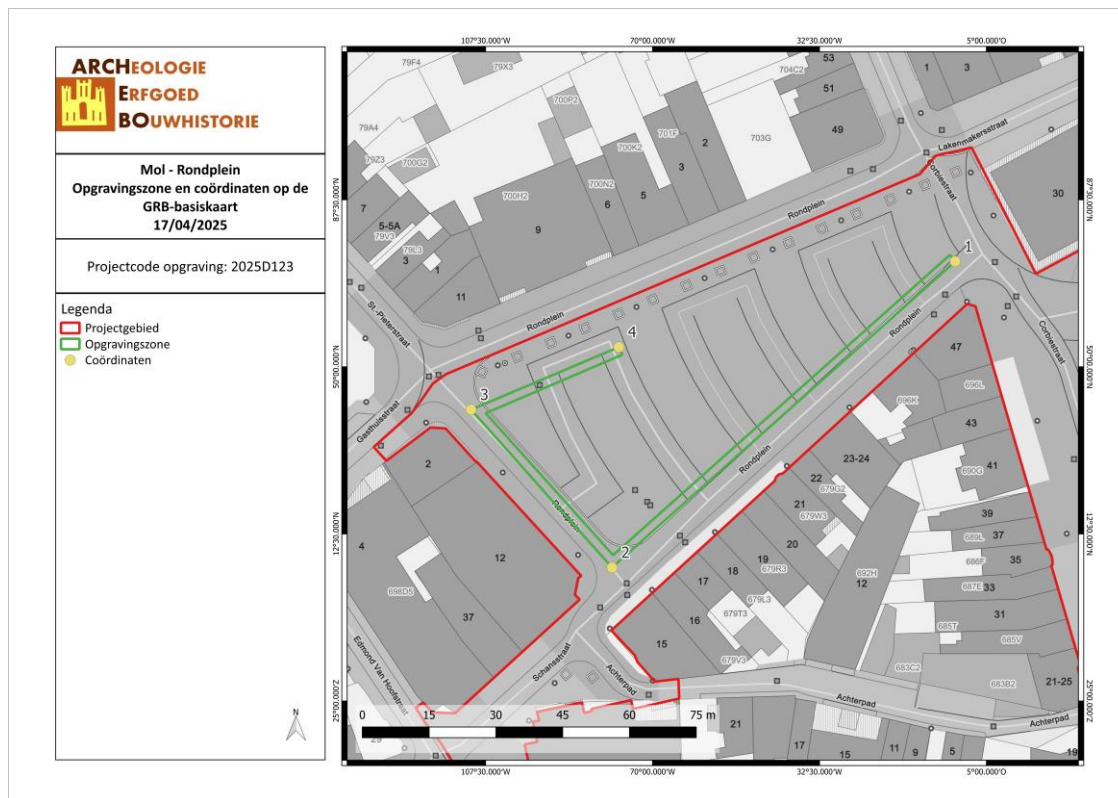
Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

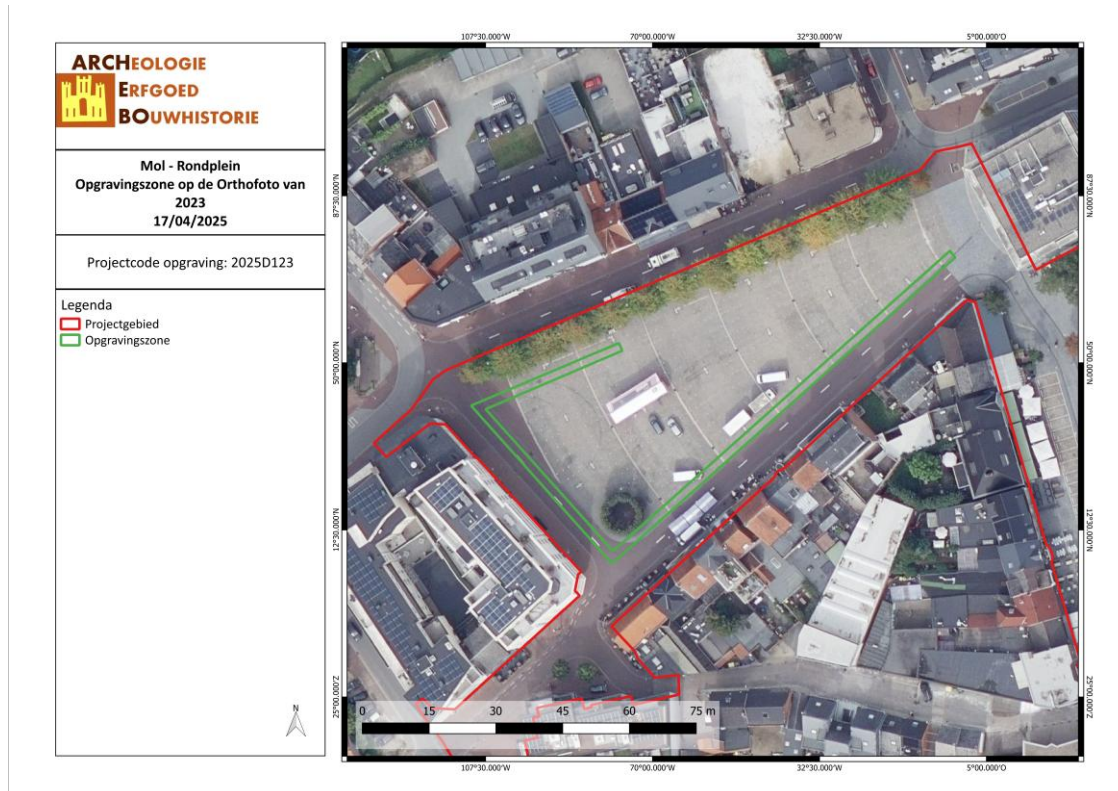
- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone...

2.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Administratieve fiche			
Naam site:	Mol – Rondplein (fase II)		
Afkortingscode:	MORO		
Onderzoek:	Opgraving		
Ligging:	Antwerpen, Mol, Rondplein		
Kadaster:	Mol, afdeling 4, sectie F, openbaar domein		
Coördinaten:	1	X	202318.06
		Y	208873.58
	2	X	202240.94
		Y	208804.94
	3	X	202209.25
		Y	208840.37
	4	X	202242.45
		Y	208854.41
Uitvoerder:	ARCHEBO bv		
Projectcode opgraving:	2025D123		
ID-nummer bureaustudie:	ID: 25340		
ID-nummer vooronderzoek:	ID: 33001		
ID-nummer archeologierapport:	ID: 3355		
Projectleiding:	Jan Claesen		
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014		
Bewaarplaats archief:	Opdrachtgever		
Grootte projectgebied:	Ca. 13.250 m²		
Grootte onderzoeksgebied (fase II):	Ca. 643 m²		
Grootte opgravingszone:	Ca. 363 m²		
Uitvoeringsperiode:	14 & 17 april 2025		
Reden van de ingreep	Aanvraag stedenbouwkundige vergunning.		
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van het verslag van resultaten is een overzicht bieden van de resultaten van de uitgevoerde onderzoekshandeling en het wetenschappelijk potentieel duiden.		

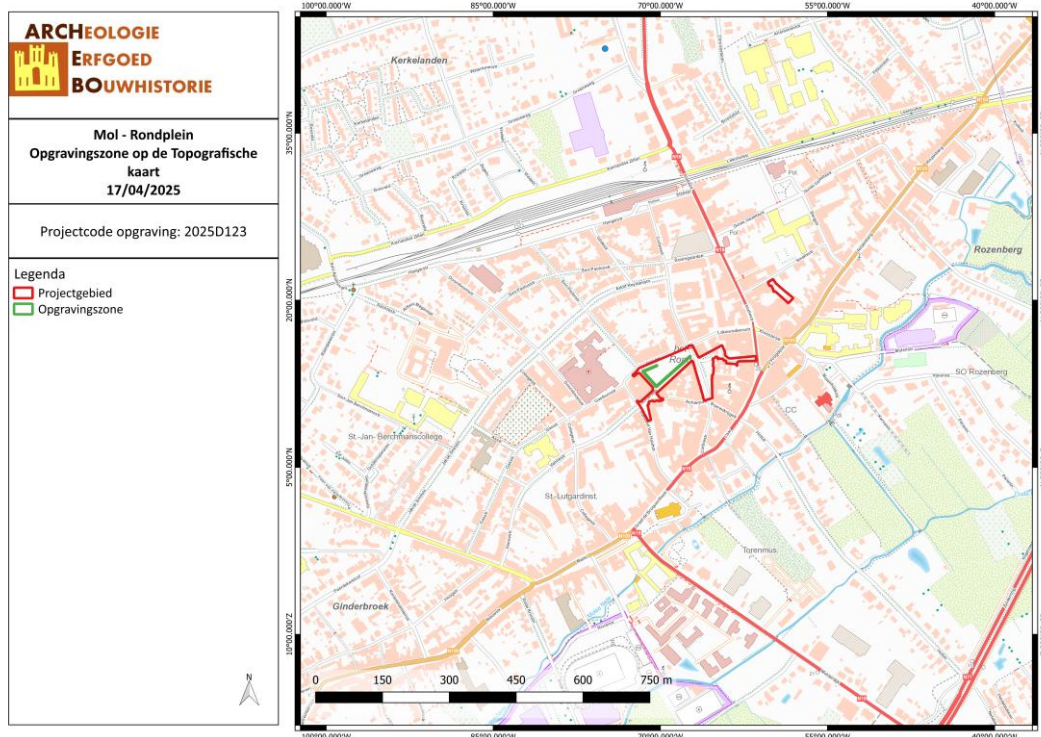

MORO/25/04/17/1 - Digitale aanmaak

Figuur 1: Situering van de opgravingszone en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Bron: Geopunt)

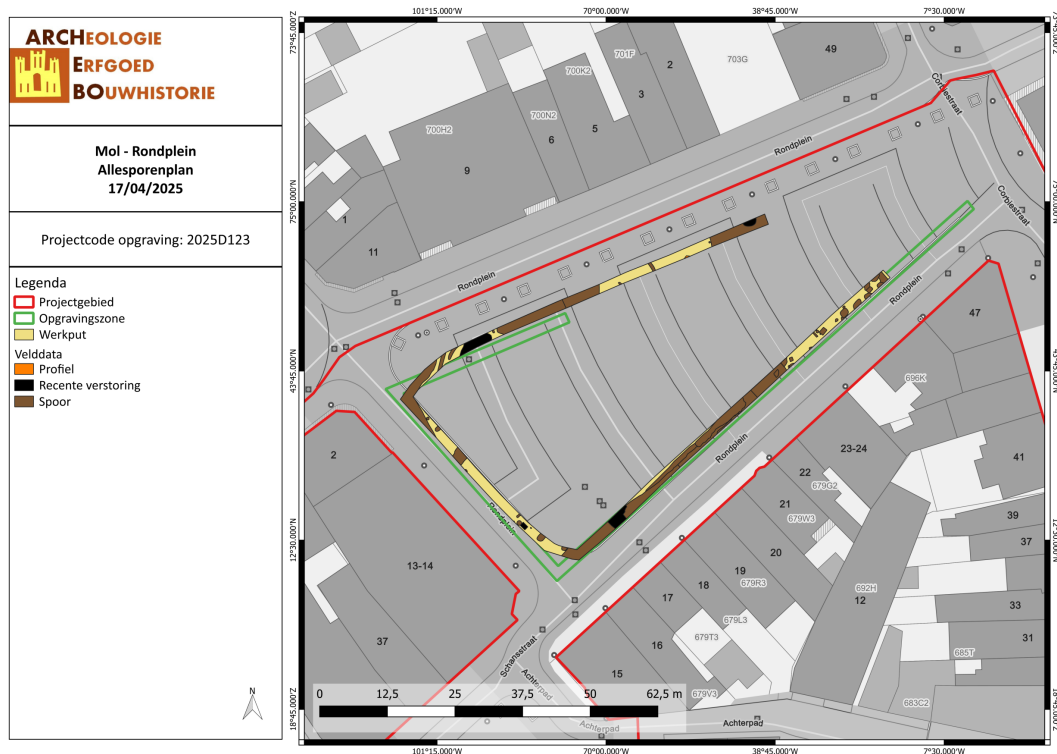
MORO/25/04/17/2 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van de opgravingszone op de orthofoto van 2023 (Bron: Geopunt)

MORO/25/04/17/3 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Projectgebied op de topografische kaart (Bron: Geopunt)

MORO/25/04/17/4 - Digitale aanmaak

Figuur 4: Allesporenplan (© ARCHEBO bv)

MORO/25/04/17/5 - Digitale aanmaak

Figuur 5: Allesporenplan op toekomstplan (© ARCHEBO bv)

2.2.1 Onderzoeksopdracht

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft VEC bv een archeologienota (ID 25340)¹ opgemaakt voor een projectgebied aan het Rondplein in Mol, in de provincie Antwerpen. De opdrachtgever plant een herinrichting van de parking en de wegenis. Het projectgebied zoals opgesteld in de archeologienota heeft een oppervlakte van ca. 13.250 m². In het programma van maatregelen bij de archeologienota werden echter vier afzonderlijke zones voor verder onderzoek afgebakend, het onderzoeksgebied. Deze vier zones hebben een gezamenlijke oppervlakte van 2.110 m². De opdrachtgever heeft besloten het onderzoek gefaseerd uit te voeren. In fase I werden de drie meest oostelijke onderzoeksgebieden reeds onderzocht. Het gaat om een locatie aan de Smallestraat, een locatie aan het Santo Tomasplein en een locatie aan de Corbiestraat. Voor fase I werd een nota opgesteld die reeds werd goedgekeurd (ID 311302)². Het onderhavig eindverslag heeft enkel betrekking op fase II, waarbij het onderzoeksgebied aan het Rondplein onderzocht werd. Dit onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van ca. 643 m² en de opgravingszone bedraagt ca. 363 m².

De aanleiding van het vervolgonderzoek, met name een opgraving, kadert in de uitvoering van het programma van maatregelen zoals opgemaakt in de nota met ID 33001 en projectcode 2024F31³. Zoals hierboven reeds aangehaald, werd deze nota opgemaakt naar aanleiding van de herinrichting van de parking en de wegenis op het Rondplein te Mol (prov. Antwerpen). Kadastraal staat het perceel waarop het onderzoek betrekking heeft genummerd als: Mol, afdeling 4, sectie F, openbaar domein.

¹ ALUWE K., 2023

² VERSTREKEN S. *et al*, 2024

³ GEELEN N. *et al*, 2025b

Voorgaand aan de opgraving werden een bureauonderzoek, een landschappelijk bodemonderzoek en een proefputtenonderzoek uitgevoerd. Uit het landschappelijk bodem- en proefputtenonderzoek bleek dat de bodem relatief goed bewaard is gebleven. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden zes archeologische sporen aangeduid: vijf kuilen en één greppel/gracht. Ze zijn te dateren in de Nieuwe of Nieuwste Tijd.⁴ De archeologische opgraving (met code MORO, 2025D123) werd uitgevoerd op 14 en 17 april 2025.

De vlakdekkende opgraving heeft tot doel uitspraken te doen over de aard, omvang en datering van de archeologische site. Na afloop van een archeologische opgraving dient de erkende archeoloog een rapportering in bij het Agentschap Onroerend Erfgoed. Deze rapportering neemt de vorm aan van een archeologierapport en uiteindelijk een eindverslag. De rapportering over de opgraving heeft tot doel een overzicht te bieden van de resultaten van de uitgevoerde onderzoekshandelingen en het bijkomend wetenschappelijk potentieel van de resultaten daarvan te duiden. Voorliggend rapport is het eindverslag van de onderzoekshandelingen.

Op basis van de nota werden enkele onderzoeksvragen⁵ geformuleerd die minimaal beantwoord moeten worden in het eindrapport:

- *Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?*
- *Zijn structuren zichtbaar? Wat is de functie en ruimtelijke indeling?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?*
- *Zijn de aangetroffen sporen afkomstig van bewoning?*
- *Werden er sporen aangetroffen die gelinkt kunnen worden aan een schans uit de Nieuwe Tijd?*

Het archeologisch onderzoek kan enkel als volledig beschouwd worden als er geen archeologische waarden meer aanwezig zijn binnen het bereik van de geplande bodemingrepen. Bovendien dient het onderzoek voldoende informatie voort te brengen om een antwoord te kunnen geven op bovenstaande vragen.

2.2.2 Randvoorwaarden

Bij de goedkeuring van de nota werden voorwaarden opgelegd bij de beslissing, namelijk:

“In de pleinzone (excl. rioleringstracé) is geen verder onderzoek nodig op voorwaarde dat de werken een minimale impact hebben op het bodemarchief. Dit betekent concreet dat de ingrepen niet dieper mogen gaan dan de bestaande verharding en onderfundering, en dat het rijden van machines over de ondergrond vermeden moet worden.”⁶

Verder werden geen randvoorwaarden opgenomen.

⁴ GEELEN N. et al, 2025a, pp. 56-58

⁵ GEELEN N. et al, 2025b, pp. 13

⁶ <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/33001>

2.3 AANLEIDING

De toekomstige situatie zoals beschreven in de archeologienota⁷:

‘De opdrachtgever plant de herinrichting van de parkings en wegenis op het Rondplein, Corbiestraat en Santo Tomasplein te Mol. De focus hierbij licht op vergroening en ontharding en het creëren van verkeersvrije pleinen en evenementlocaties.

De nieuwe verharding bestaande uit gezaagde natuursteen, kleiklinkers, halfverharding of uitgewassen beton zal nergens dieper zijn dan de bestaande verharding. Uit het sloopopvolgingsplan is namelijk gebleken dat op vele plaatsen een gestorte betonfundering aanwezig is, die niet makkelijk te verwijderen is.

Rondom het Rondplein en in de Corbiestraat wordt een zone (rode arcering op het inrichtingsplan) afgebakend voor de groeivoorziening van aan te planten bomen. Deze constructie is 4 m breed en veroorzaakt een verstoring van de bodem tot ca. 120-140 cm diep. Op het Rondplein gaat het over een ingreep van ca. 500 m² en in de Corbiestraat over ca. 300 m².

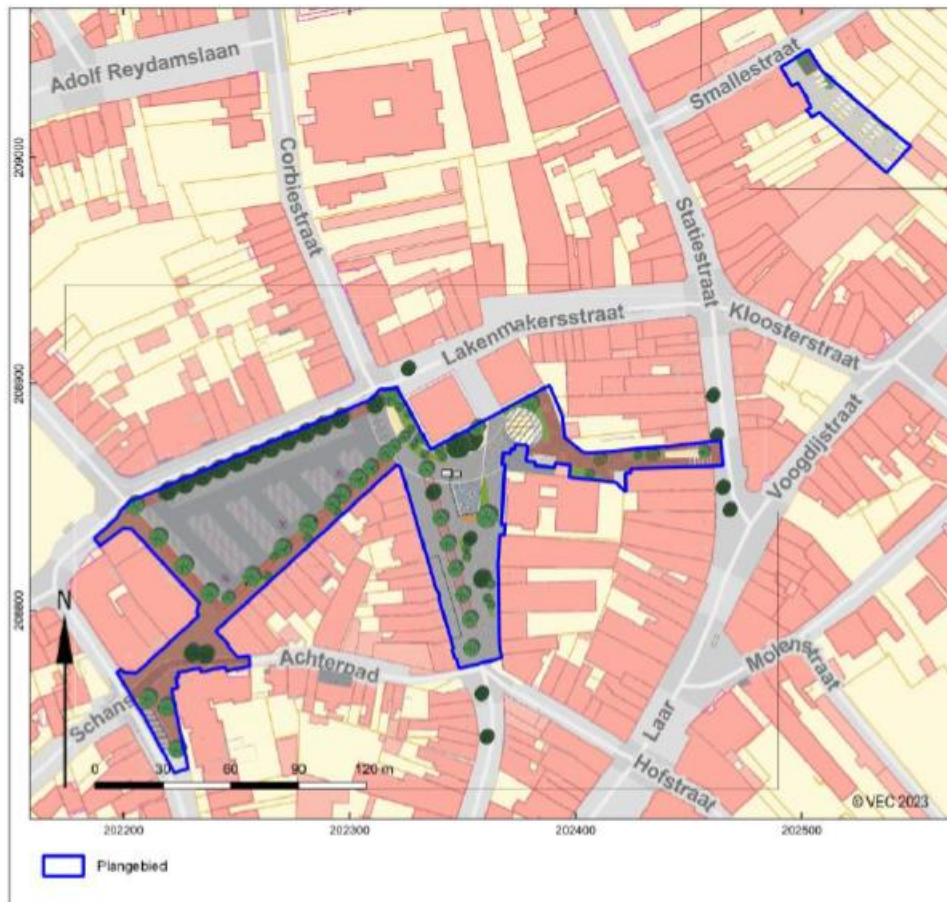
In functie van een nieuwe fonteininstallatie wordt een technische ruimte en wateropslagtank voorzien in het noorden van de Corbiestraat op een diepte van 4 m-mv. Het gaat over een ingreep met een zeer beperkte oppervlakte. Alle installaties samen nemen minder dan 40 m² in.

Op het Santo Tomasplein wordt een luifel (ca. 200 m²) in uitkraging gebouwd. Voorlopig wordt deze voorzien op een betonnen massieve zool tot 1,7 m-MV. In samenspraak met een stabiliteitsingenieur wordt deze verder uitgewerkt. De diepte van de zool bepaalt mee de oppervlakte ervan: hoe ondieper, des te groter de zool in oppervlakte zal zijn.

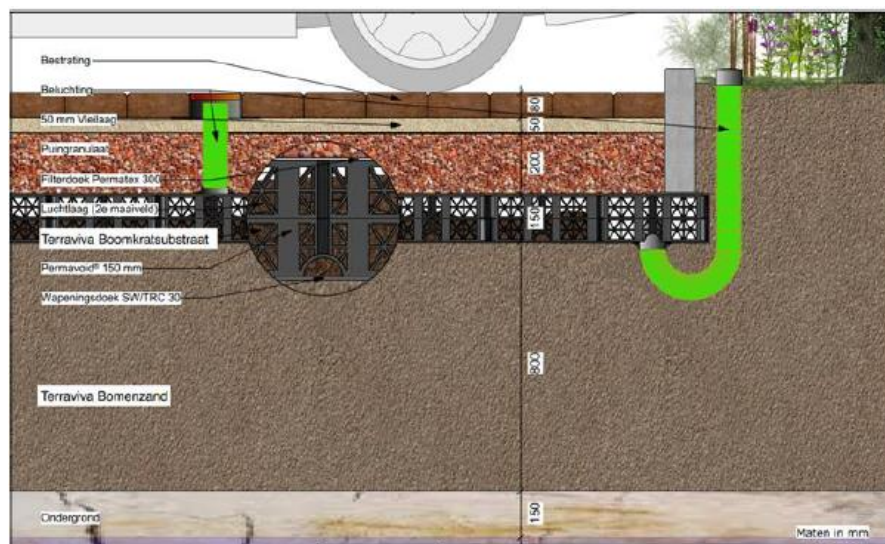
Ter compensatie van het aantal verloren parkeerplaatsen in bovenstaande zone wordt ook parking in waterdoorlatende verharding ingericht in de Smallestraat. Vooraan op het perceel wordt een fietsenstalling voorzien. De ingrepen blijven beperkt tot ca. 60 cm diep.

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.’

⁷ ALUWE K., 2023, pp. 8-9

Figuur 6: Projectie van het nieuwe inrichtingsplan op het plangebied en het GRB-basisbestand (© VEC bv) (bron: opdrachtgever)
(Bron: ALUWE K., 2023, p. 9, Afb. 4)

Figuur 7: Principe van de groeivoorziening voor bomen (bron: opdrachtgever)
(Bron: ALUWE K., 2023, p. 9, Afb. 5)

Deze tekst uit de archeologienota is weinig specifiek over de werken ter hoogte van het Rondplein zelf.⁸ Daarom worden deze werken hier in meer detail besproken. Het volledige Rondplein zal opgebroken worden. Bij de heraanleg van het plein worden nieuwe verhardingen geplaatst. Deze bereiken een maximale diepte van 47 cm -mV. Voor het maken van het wegkoffer wordt eerst de bestaande verharding/fundering opgebroken, hierna wordt het grondkoffer geprofileerd, waarna de nieuwe fundering wordt aangebracht. Voor het aanbrengen van de nieuwe fundering start men vooraan, waarna men steeds over de aangebrachte fundering rijdt om de volgende strook aan te brengen. Dit gebeurt om schade aan de bodem te minimaliseren, zowel vanuit het oogpunt van het behoud van eventuele archeologische sporen als om de werken makkelijker te kunnen uitvoeren (verzakken van machines etc.).

Langs de zuidoostelijke en -westelijke zijden van het Rondplein worden bomen aangeplant. De beschrijving zoals opgenomen in de archeologienota is hiervoor nog steeds van toepassing. De verstoringsdiepte bedraagt 120 tot 140 cm -mV. Dit tracé overlapt met de ligging van de bestaande, te verwijderen, riolering.

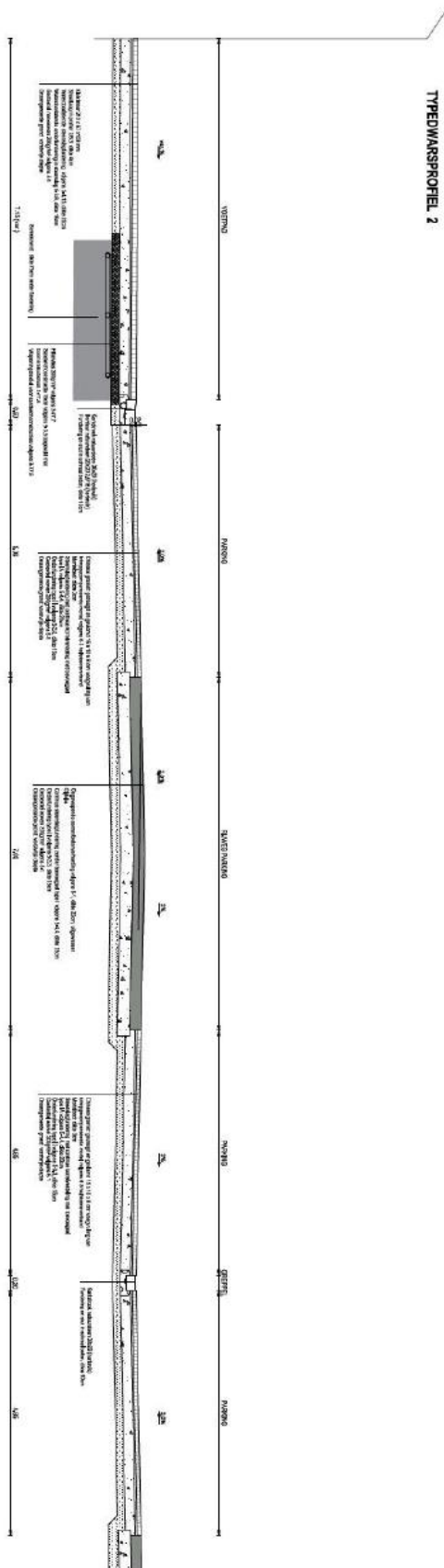
Tenslotte wordt er een nieuwe riolering voorzien langs de zuidoostelijke en zuidwestelijke zijden van het Rondplein, alsook een korter stuk in het westen. Alles in totaal gaat het om ca. 180 lopende meters. Voor de aanleg van deze riolering wordt een sleuf met een breedte van 1,5 à 2 m uitgegraven tot op een diepte van 1,52 tot 1,73 m -mV, afhankelijk van de locatie. Volgende dieptes zijn ter hoogte van de geplande inspectieputten (tevens aangeduid op onderstaand rioleringsplan):

- R8 (meest westelijke hoek): 1,67 m -mV
- R9 (meest zuidelijke hoek): 1,52 m -mV
- R12 (meest noordoostelijke hoek): 1,73 m -mV
- R20 (ter hoogte van de aangelegde werkput 2): 1,53 m -mV
- R21 (meest noordwestelijke hoek): 1,7 m -mV

⁸ GEELEN N. *et al*, 2025a, pp. 14-15

Figuur 8: Rioleringsplan ter hoogte van het Rondplein, met aanduiding van het tracé van de oude, bestaande riolering; het tracé van de nieuwe riolering en het tracé van de aan te planten bodem (overlappend met de oude riolering (bron: opdrachtgever, 2025))

Figuur 9: Meest representatieve snede voor de heraanleg van het Rondplein; de maximale bodemingreep bedraagt 45 cm -mV (bron: opdrachtgever, 2025)

2.4 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS EN RESULTATEN ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK

2.4.1 Bureaustudie

2.4.1.1 Inleiding

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie. Hierbij worden zo veel mogelijk cartografische en andere bronnen geraadpleegd.

2.4.1.2 Resultaten

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in februari 2023 en leverde volgend resultaat op:

“De opdrachtgever plant de herinrichting van de parkings en wegenis op het Rondplein, Corbiestraat en Santo Tomasplein te Mol. De nieuwe verharding zal nergens dieper zijn dan de bestaande verharding. Rondom het Rondplein en in de Corbiestraat wordt een zone afgebakend voor de groeivoorziening van aan te planten bomen. Deze constructie is 4 m breed en veroorzaakt een verstoring van de bodem tot ca. 120-140 cm diep. Op het Rondplein gaat het over een ingreep van ca. 500 m² en in de Corbiestraat over ca. 300 m². In functie van een nieuwe fonteininstallatie wordt een technische ruimte en wateropslagtank voorzien in het noorden van de Corbiestraat op een diepte van 4 m -mv. Alle installaties samen nemen minder dan 40 m² in. Op het Santo Tomasplein wordt een luifel (ca. 200 m²) gebouwd. De diepte van de betonnen zool bepaalt mee de oppervlakte ervan: hoe ondieper, des te groter de zool in oppervlakte zal zijn. Ter compensatie van het aantal verloren parkeerplaatsen in bovenstaande zone wordt ook een parking in waterdoorlatende verharding ingericht in de Smallestraat. De ingrepen blijven beperkt tot ca. 60 cm diep.”⁹

Op basis van het bureauonderzoek werd vastgesteld dat het plangebied net binnen de historische stadskern ligt van Mol en op een iets hoger gelegen zone net ten noorden van de lager gelegen vallei van de Molse Nete/Oude Nete. Hierdoor is het niet uitgesloten dat artefactenconcentraties uit de prehistorie en sporen van bewoning vanaf het Neolithicum tot de Late middeleeuwen aangetroffen kunnen worden. Op het plangebied worden ook een 16de- en 17de-eeuwse schans aangeduid. Het gebruik in de 18de eeuw is nog onduidelijk en varieert van wegenis en bewoning tot een waterlichaam en akker. Er is dan ook een groot potentieel voor het aantreffen van sporen uit de 16de-18de eeuw die meer aan het licht kunnen brengen over het exacte gebruik van het plangebied in de Nieuwe Tijd.

Teneinde deze verwachting te toetsen en aan te vullen wordt voor de groeivoorziening voor bomen, de luifel en op de nieuwe parking in de Smallestraat een landschappelijk bodemonderzoek geadviseerd.”¹⁰

De zones van de Corbiestraat, het Santo Tomasplein en de Smallestraat werden onderzocht in een eerste fase (fase I). Gezien het ontbreken van archeologisch relevante sporen en de zwaar verstoorde toestand van het terrein werd in deze zones geen vervolgonderzoek geadviseerd.¹¹ Het voorliggend rapport heeft betrekking op het Rondplein (fase II) (zie ook: 2.2.1 Onderzoeksopdracht).

⁹ ALUWE K., 2023, pp. 38

¹⁰ ALUWE K., 2023, pp. 42

¹¹ VERSTREKEN S. et al, 2024

2.4.2 Landschappelijk bodemonderzoek

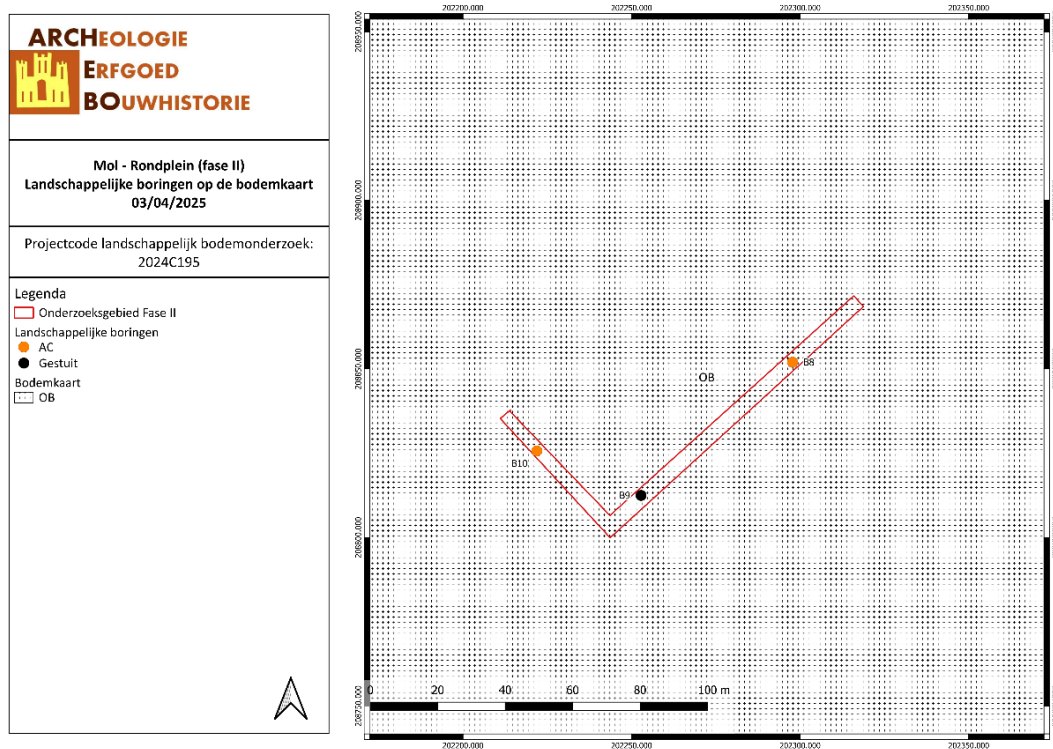
2.4.2.1 Inleiding

Het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van landschappelijke boringen, heeft tot doel de aardkundige opbouw te leren kennen. Hierbij dient de gaafheid van de bodem en eventuele aanwezigheid van verstoringen in kaart gebracht te worden.

2.4.2.2 Resultaten

Het landschappelijk bodemonderzoek werd uitgevoerd in september 2024 en leverde volgend resultaat op¹²:

Op basis van de landschappelijke boringen lijkt de bodem eerder goed bewaard te zijn. In twee van de drie boringen (B8 en B10) was het akkerdek/de antropogene horizont 55 à 70 cm dik en bestond uit twee fasen. Hieronder lag de C-horizont. Eén boring, B8, werd gestuit op een diepte van ca. 60 cm -mV. Er werd in twee boringen dus een AC-profiel aangetroffen.

Figuur 10: Situering van de landschappelijke boringen op de bodemkaart (© ARCHEBO bv)
(Bron: GEELEN N. et al, 2025a, p. 22, Figuur 10)

¹² GEELEN N. et al, 2025a, pp. 21-26, 56

2.4.3 Proefputtenonderzoek

2.4.3.1 Inleiding

Het doel van het voorgestelde proefputtenonderzoek is inzicht verschaffen in de volledige stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones. Het heeft tot doel de verwachting en gaafheid in te schatten van de archeologische verwachting opgesteld in het kader van de archeologische bureaustudie, alsook eventuele indicaties aangeven van hoeveel archeologische niveaus voorkomen en op welke diepte. Het doel is dan om tot een waardestelling te komen en uitspraken te kunnen formuleren over de behoudenswaardigheid van de vindplaats.

2.4.3.2 Resultaten

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd in april 2025 en leverde volgend resultaat op¹³:

“[...] Binnen het volledige onderzoeksgebied van fase II kwam een zandbodem voor. Er werden in totaal 3 profielen aangelegd, één per werkput, om de bodemopbouw voldoende te kunnen bestuderen. Uit deze profielen bleek duidelijk dat de bodem binnen het onderzoeksgebied goed bewaard is gebleven. Bij de aanleg van het plein werd de bodem geëgaliseerd door ophoging en niet door afgraving. We zien bijgevolg in elk profiel een ophogingslaag met een dikte van 40 tot 110 cm. Deze ophogingslaag wordt afgedekt door de huidige verhardingen. De ophogingslaag heeft een zeer heterogeen uiterlijk. Onder deze ophogingslaag is de donkerbruine akkerlaag overal bewaard gebleven. Deze heeft een dikte van 20 à 50 cm. Onder de akkerlaag ligt de natuurlijke bodem: een oranjegele C-horizont. In profiel P1 is er nog een 5 cm dikke B-horizont bewaard gebleven onder de akkerlaag.

Twee van de drie proefputten werden in meerdere vlakken aangelegd. Werkput 1 werd aangelegd in twee vlakken: vlak 1 werd aangelegd op het niveau dat er onderscheid gemaakt kon worden tussen de verschillende verstoringen. Ook was in dit vlak de oorspronkelijke akkerlaag reeds deels zichtbaar. Vlak 2 werd aangelegd op de natuurlijke bodem. Het niveau van het maaiveld van werkput 1 bedraagt 26,92 m +TAW, het niveau van vlak 1 ligt op 26,42 m +TAW en het niveau van vlak 2 ligt op 26,22 m +TAW. De natuurlijke bodem ligt hier dus 70 cm -mV. Werkput 2 werd aangelegd in drie vlakken: vlak 1 werd eveneens aangelegd op het niveau dat er onderscheid kon worden gemaakt tussen de verschillende verstoringen. Vlak 2 werd aangelegd op het niveau dat de oude akkerlaag goed zichtbaar was en vlak 3 werd aangelegd op de natuurlijke bodem. Het niveau van het maaiveld van werkput 2 bedraagt 26,92 m +TAW. Het niveau van vlak 1 bedraagt 26,32 m +TAW. Het niveau van vlak 2 bedraagt 25,76 m +TAW en het niveau van vlak 3 bedraagt 25,28 m +TAW. De natuurlijke bodem ligt hier dus een stuk dieper dan in werkputten 1 en 3, namelijk ca. 1,64 m -mV. Werkput 3 werd aangelegd in slechts één vlak. Het maaiveld lag op 27 m +TAW, het vlak lag op 26,4 m +TAW. De natuurlijke bodem lag hier dus slechts 60 cm -mV.

Er werden 6 archeologische sporen aangeduid: 5 kuilen en één greppel/gracht. De meeste sporen waren pas zichtbaar in het vlak dat werd aangelegd op de C-horizont. Enkel spoor s1 was reeds hoger zichtbaar (in vlak 1, werkput 1).

Kuil s1 werd aangetroffen in het zuiden van werkput 1. Deze kuil was reeds zichtbaar in vlak 1, maar tekende zich duidelijk af in vlak 2. Het spoor is afgerond van vorm, donkerbruin van kleur, de vulling is heterogeen. Het meet 1,3 x 1,6 m. In de vulling komen veel brokken baksteen en andere bouwmaterialen voor. Er werden enkele scherven industrieel wit aardewerk en een bloempot in ongeglazuurd rood aardewerk ingezameld (vondst v1). Deze vondsten, in combinatie met de vroege zichtbaarheid van het

¹³ GEELLEN N. et al, 2025a, pp. 56-58

spoor in vlak 1, doen ons besluiten dat deze kuil van relatief recente datum is (19de of 20ste eeuw). Kuil s2 ligt eveneens in het zuiden van werkput 1. Deze kuil heeft een donkerbruine kleur en een afgeronde vorm. Uit de coupe en de profielrelatie bleek duidelijk dat deze kuil door de volledige akkerlaag heen werd gegraven. Bijgevolg kunnen we ervan uitgaan dat het om een relatief recent spoor gaat (Nieuwste Tijd). Kuil s3 ligt in het westen van werkput 1. Deze kuil is afgerond van vorm, donkerbruin van kleur en bevat cement. Bijgevolg gaat het om een relatief recente kuil. Kuil s5 ligt in het noorden van werkput 3. Deze kuil heeft een donkerbruine homogene vulling en kleur en is rechthoekig van vorm en meet 140 x 125 cm. Bij de aanleg van het vlak werd in dit spoor een scherp Langerwehe(-achtig) steengoed aangetroffen. Deze kuil dateert dus mogelijk uit de Late Middeleeuwen of vroege Nieuwe Tijd (15de-16de eeuw). Kuil s7 ligt in het zuidwesten van werkput 3. Deze kuil heeft een onregelmatige vorm en een erg heterogene vulling. In het spoor werd een scherp industrieel wit aardewerk aangetroffen. Dit in combinatie met de heterogene vulling, doet vermoeden dat dit spoor van relatief recente datum is (Nieuwste Tijd).

Tenslotte werd er in het zuidoosten van werkput 2 een ruwweg noord-zuid georiënteerde greppel aangetroffen (s4). Deze greppel werd in het noorden en oosten geflankeerd door verstoringen waardoor de breedte niet kon worden vastgesteld. De greppel heeft een donkerbruine kleur. Er werd in het zuiden een coupe gezet op de greppel om de profielrelatie goed te kunnen zien. Hieruit blijkt dat de greppel vertrekt vanuit de akkerlaag. Het jongste pakket van de greppel, het opvullingspakket, is heterogeen. Hieronder is de greppel donkerbruin van kleur en zijn er inslibbingslaagjes met een schuine oriëntatie zichtbaar. Er werden geen vondsten aangetroffen waardoor de ouderdom van de greppel niet met zekerheid vast te stellen valt. In deze put werd bij de aanleg van het vlak op de overgang van de Ap- naar de C-horizont een groot stuk van een bodem van een Raeren kruik aangetroffen. Dit doet vermoeden dat het akkerdek, en bijgevolg ook de greppel, uit de Nieuwe Tijd dateren.

Er werden ook verstoringen aangetroffen bij het aanleggen van de proefputten. In werkput 1 lag er een betonnen plaat in het noordoosten van de werkput. In werkput 2 was het noorden volledig verstoord door een buis en beton. In het westen lag eveneens een betonnen plaat. Het beton in werkput 1 en het westen van werkput 2 behoren tot een bekken dat hier onder het plein aanwezig is. In werkputten 2 en 3 lag er langs de oostelijke zijde eveneens een dikke laag beton die waarschijnlijk afkomstig is van de aanleg van de riolering die hier net ten oosten van de werkputten ligt.

Op basis van het proefputtenonderzoek is de bodem binnen het onderzoeksgebied, en bij uitbreiding het volledige Rondplein, goed bewaard gebleven, in tegenstelling tot wat verwacht werd op basis van het bureauonderzoek. In elke werkput werden sporen aangetroffen. Verwacht wordt dan ook dat het volledige plein een hoog archeologisch potentieel heeft, niet enkel de smalle zone voor de bomen die werd afgebakend als onderzoeksgebied.

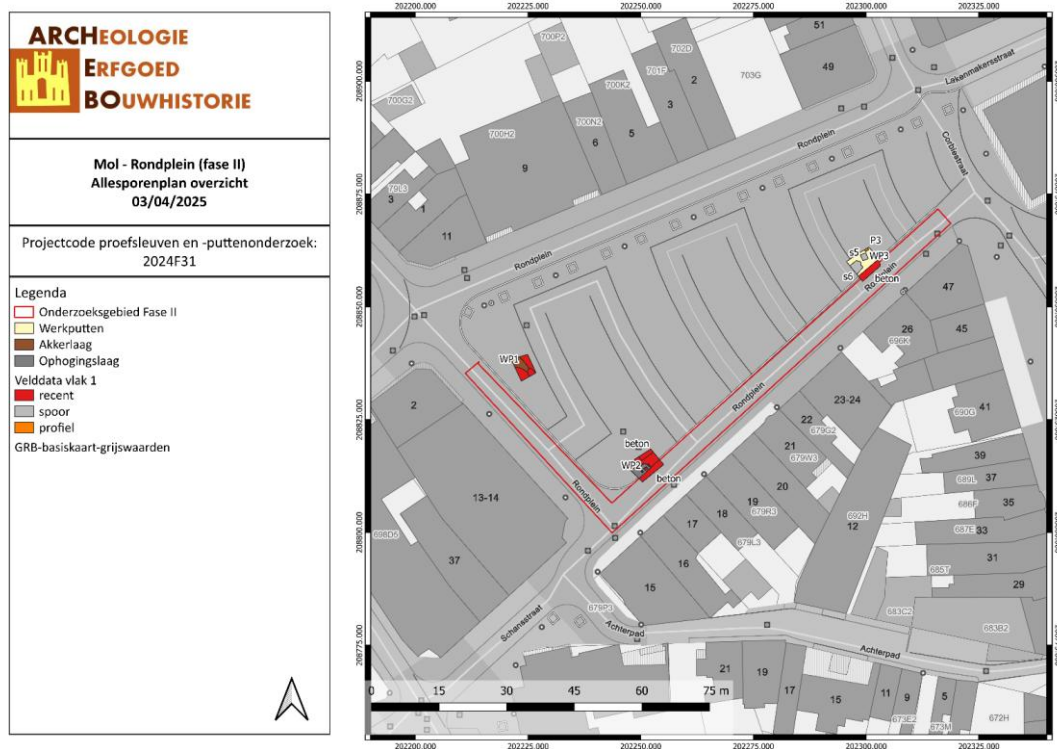
Het volledige plein zal worden heraangelegd met nieuwe koffers voor de parkeerplaatsen. Dit veroorzaakt een verstoring tot op 47 cm -mV. **Indien hierbij een veiligheidsbuffer van 20 cm wordt gehanteerd en men dus enkel de bestaande ophogingen en funderingen zal weggraven**, is binnen het grootste deel van het Rondplein behoud in situ mogelijk. Deze optie werd tijdens een overleg besproken met en goedgekeurd door de aannemer, de opdrachtgever en het agentschap Onroerend Erfgoed. **De aannemer dient deze veiligheidsbuffer binnen het Rondplein te respecteren bij de heraanleg. Het is bijgevolg niet toegestaan dieper te graven dan de bestaande ophogingen en funderingen.**

Behoud in situ is echter niet mogelijk ter hoogte van het tracé van de nieuwe riolering. Deze werkzaamheden zullen overal het archeologisch niveau verstoren. Tijdens hetzelfde overleg werd overeengekomen het volledige tracé van de nieuwe riolering op te graven.

Tenslotte blijft de zone waarin bomen geplant zullen worden over. Deze werken zullen het archeologisch vlak verstoren. Hierbij dient echter aangegeven te worden dat deze zone reeds verstoord is. Het tracé van de nieuw te planten bomen valt binnen het tracé van de huidige riolering. Bovendien werd dit rioleringstracé geraakt tijdens het proefputtenonderzoek (oosten van werkputten 2 en 3) en bleek de

verstoring hier aanzienlijk te zijn (dikke betonnen platen). Bijgevolg kan het tracé van de nieuwe bomen als verstoord beschouwd worden en dient er hier geen verder onderzoek te worden uitgevoerd.

Aangezien de bodem goed bewaard is en er binnen de beperkte oppervlakte van het proefputtenonderzoek toch in elke werkput sporen werden aangetroffen, gecombineerd met de ligging van het Rondplein binnen het centrum van Mol, is het potentieel voor kennisvermeerdering hoog.”

Figuur 11: Allesporenplan proefsleuvenonderzoek (© ARCHEBO bv)
(Bron: GEELEN N. et al, 2025a, p. 29, Figuur 18)

2.5 WERKWIJZE EN STRATEGIE

2.5.1 Algemene bepalingen

Een archeologische opgraving heeft tot doel de informatie uit het bodemarchief in de vorm van een archeologisch ensemble te behouden en te ontsluiten door archeologische sites, sporen en artefacten vrij te leggen, te onderzoeken en te registreren. De algemene bepalingen van een opgraving, zoals vastgesteld in de Code van Goede Praktijk, zijn hier van toepassing.¹⁴

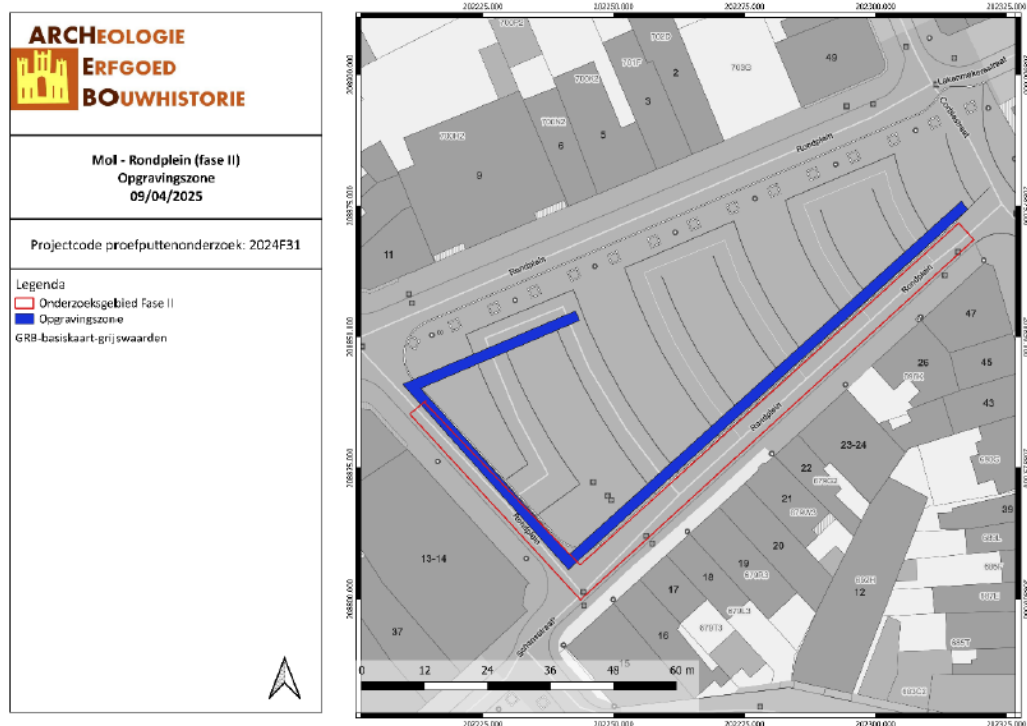
¹⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016

2.5.2 Specifieke methodologie

2.5.2.1 Gemotiveerd advies¹⁵

Het gemotiveerd advies is gebaseerd op basis van het verslag van resultaten na een door ARCHEBO bv op 4 september 2024 uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek en een op 3 april 2025 uitgevoerd proefputtenonderzoek. De vaststellingen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites en hun aard worden geconfronteerd met de door de initiatiefnemer voorgenomen bodemingrepen. Op basis van deze confrontatie motiveert het advies of er maatregelen nodig zijn, welke deze zijn, en wat hun uitvoeringswijze is.

Op basis van de verzamelde gegevens van het bureauonderzoek en de daaropvolgende hoger vermelde onderzoeken, wordt binnen de zones waarin de bodemingrepen gepland zijn, die niet verstoord zijn en waarin geen *in situ* bewaring mogelijk is een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische opgraving geadviseerd. Het gaat hierbij om ca. 363 m² ter hoogte van de geplande riolering.

Figuur 12: Situering van de archeologisch op te graven zone (© ARCHEBO bv)
(bron: GEELEN N. et al, 2025b, p. 12, Figuur 7).

Het staat de erkende archeoloog vrij om meer vlakken aan te leggen indien de situatie op het terrein dit vereist. Het archeologische vlak situeert zich voornamelijk op het niveau waar de Ap-horizont overgaat in de C-horizont en situeert zich op ca. 60 à 160 cm onder het maaiveld.

¹⁵ GEELEN N. et al, 2025b, pp. 12

2.5.2.2 Onderzoeksmethode, technieken en strategieën¹⁶

Vlakdekkende opgraving

Er wordt voorgesteld om een deel van het projectgebied te onderwerpen aan een **vlakdekkend opgraving**. Dit conform de bepalingen in de Code van Goede Praktijk (CGP hoofdstuk 15).

Op basis van de verzamelde gegevens van het bureauonderzoek en de daaropvolgende onderzoeken, wordt binnen de zones waarin de bodemingrepen gepland zijn, die niet verstoord zijn en waarin geen *in situ* bewaring mogelijk is een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische opgraving geadviseerd. Het gaat hierbij om ca. 363 m² ter hoogte van de geplande riolering.

Het staat de erkende archeoloog vrij om meer vlakken aan te leggen indien de situatie op het terrein dit vereist. Het archeologische vlak situeert zich voornamelijk op het niveau waar de Ap-horizont overgaat in de C-horizont en situeert zich op ca. 60 à 160 cm onder het maaiveld.

Het staat de erkende archeoloog vrij om te bepalen of de opgraving zal gebeuren in één of meerdere opgravingsputten per vindplaats. De omvang van iedere put/vlak is in ieder geval dusdanig dat er een accuraat ruimtelijk zicht wordt gegarandeerd en dat alle plannen naadloos aansluiten om te komen tot overzichtelijke opgravingsplannen van de vindplaatsen. De vorm en omvang van de individuele werkputten moet toelaten om een duidelijk overzicht van de sporen, spoorcombinaties en structuren te verkrijgen, zonder deze te lang aan degradatie bloot te stellen. Wanneer structuren (zoals gebouwplattegronden) gedeeltelijk buiten het vlak van de uitgezette werkput dreigen te vallen, dient de werkput (lokaal) uitgebreid te worden om deze structuren in hun geheel te kunnen onderzoeken.

Inhumatiegraven

Indien er graven worden aangetroffen wordt er conform de Code van Goede Praktijk een fysisch antropoloog ingezet. Deze begeleidt de archeologen in het veld bij de opgraving en ook bij de verwerking.

Metaaldetectie

Zowel het aangelegde vlak als de storthopen dienen grondig met een metaaldetector gecontroleerd te worden op signalen.

2.5.3 Organisatie van de opgraving

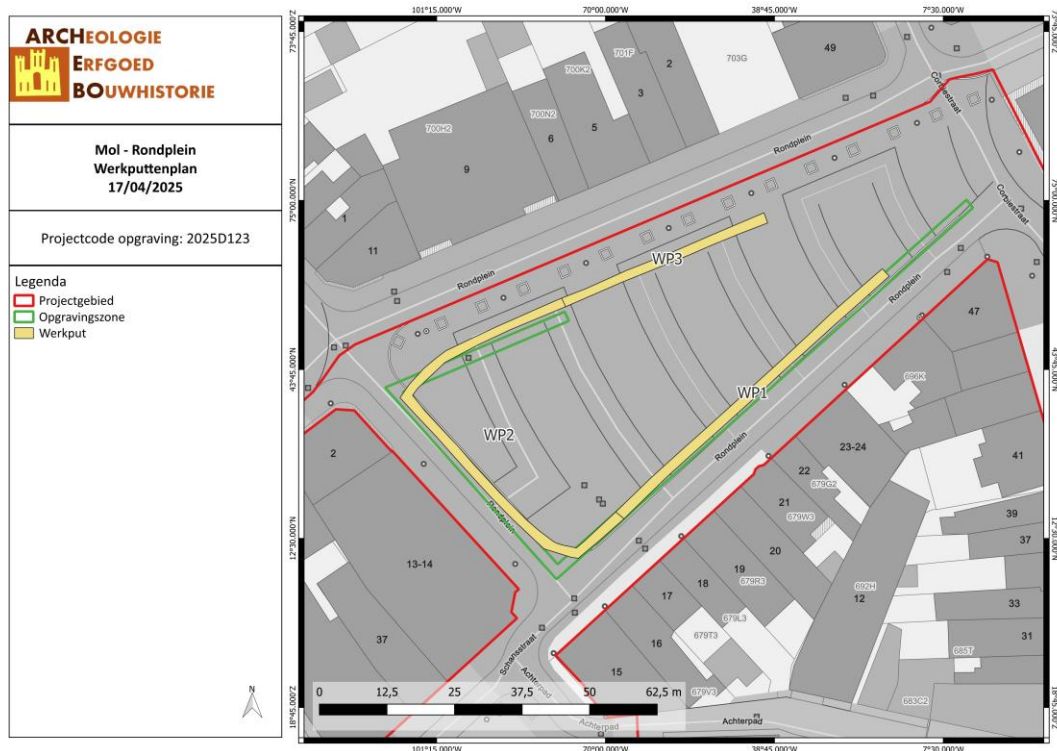
2.5.3.1 Uitgevoerde methodologie: onderzoeksmethode en -technieken

De opgraving werd uitgevoerd op 14 en 17 april 2025, onder leiding van erkend archeoloog en veldwerkleider Kevin Bouckaert (2020/00030). Het team werd vervolledigd door assistent-archeologen Dimitri Wijns, Stien Verstreken en Kevin Plessers. Het kraanwerk werd aangeleverd door de opdrachtgever.

Tijdens de archeologische opgraving werd een oppervlakte van ca. 353 m² onderzocht (*cfr. infra*). De opgravingszone werd opgedeeld in werkputten zodat elke zone op korte termijn afgewerkt kon worden en de sporen niet degraderen door het openliggen. Het onderzochte terrein (een sleuf van 1,80 m breed) werd in drie werkputten opgedeeld en opgegraven.

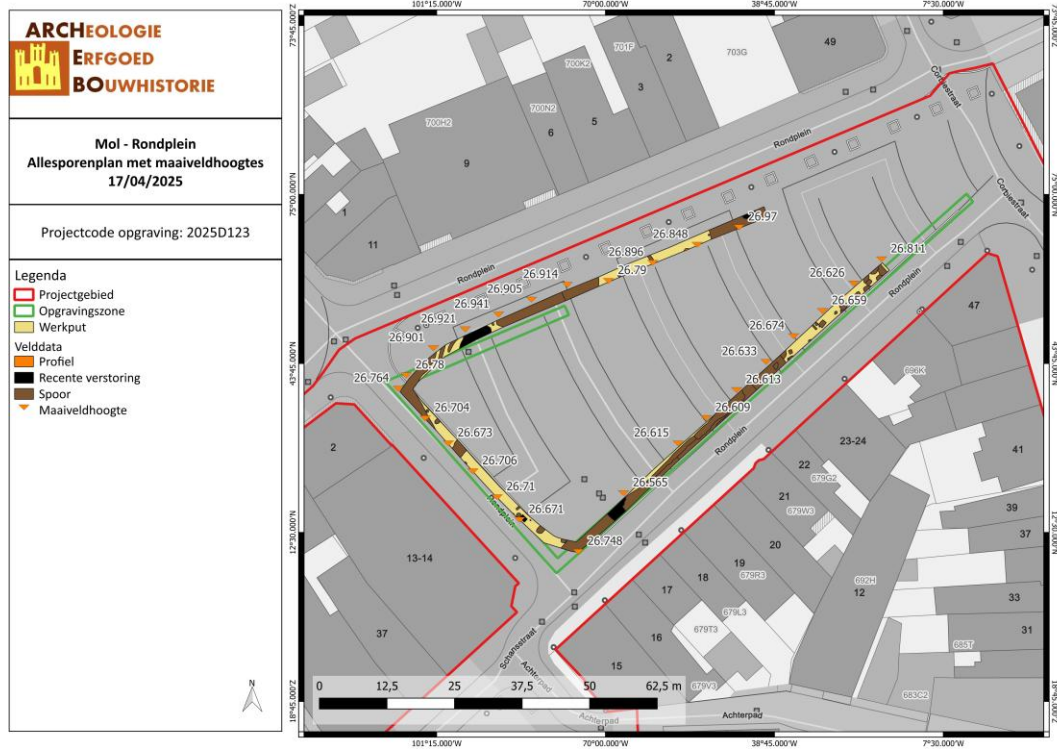
¹⁶ GEELEN N. *et al*, 2025b, pp. 13-14

Het archeologisch vlak manifesteert zich in de advieszone tussen ca. 25,5 en 26,3 m +TAW. De hoogste waarden werden opgetekend waar de C-horizont beter bewaard is. Dit is in het oostelijke deel van werkput 1, het grootste deel van werkput 2 en het centrale deel van werkput 3. De laagste waarden werden opgetekend ter hoogte van de sporen die als ‘gracht’ te interpreteren zijn. Het archeologisch niveau bevindt zich op een diepte van 60 à 110 cm t.o.v. het huidig maaiveld.

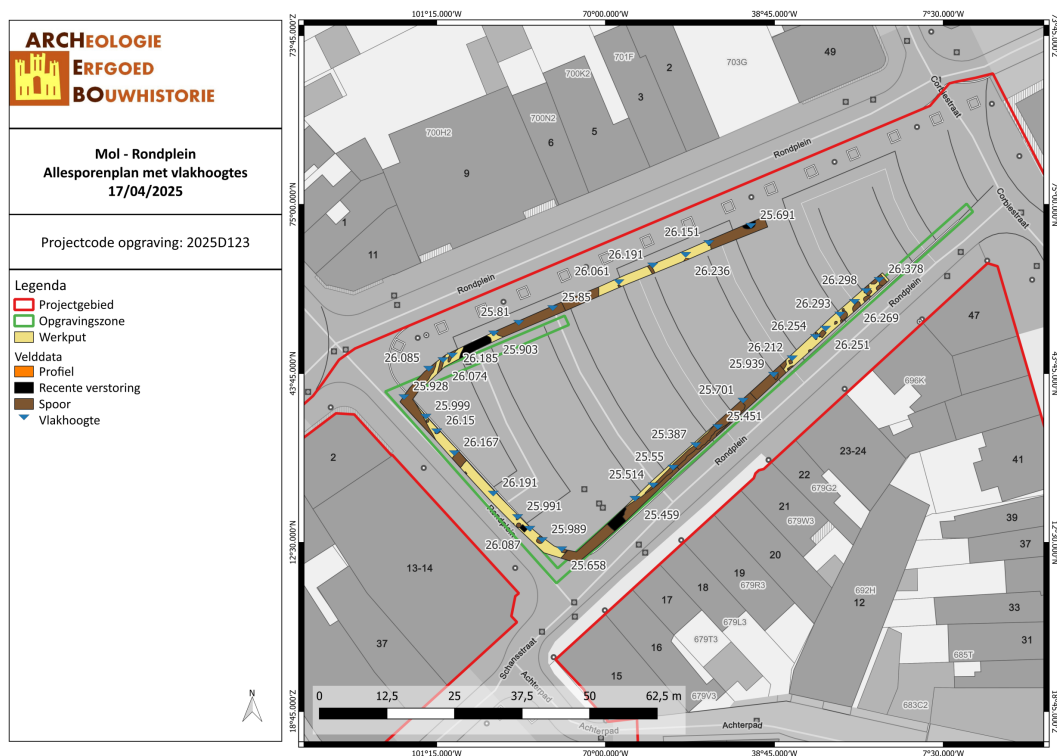
MORO/25/04/17/6 - Digitale aanmaak

Figuur 13: Werkputtenplan (© ARCHEBO bv).

MORO/25/04/17/7 - Digitale aanmaak

Figuur 14: Allesporenplan met maaiveldhoogtes (© ARCHEBO bv).

MORO/25/04/17/8 - Digitale aanmaak

Figuur 15: Allesporenplan met vlakhoogtes (© ARCHEBO bv).

Figuur 16: Vlakfoto werkput 1 in zuidwestelijke (L) en noordoostelijke (R) richting (© ARCHEBO bv).

Figuur 17: Vlakfoto werkput 1 in noordoostelijke richting (© ARCHEBO bv).

Figuur 18: Vlakfoto werkput 2 in westelijke (L) en noordwestelijke (R) richting (© ARCHEBO bv).

Figuur 19: Vlakfoto werkput 2 in zuidoostelijke (L) en zuidwestelijke (R) richting (© ARCHEBO bv).

Figuur 20: Vlakfoto werkput 3 in noordoostelijke (L) en zuidwestelijke (R) richting (© ARCHEBO bv).

2.5.4 Relevant gebruikt materiaal

Het archeologisch vlak werd aangelegd met een 21-tons kraan en dit met een platte graafbak. Bij het opmeten van het vlak, sporen, puntvondsten,... werd gebruik gemaakt van een GPS-gestuurd systeem met een precisie van 1 cm. Foto's werden genomen met een digitaal fototoestel. De metaaldetectie werd uitgevoerd met behulp van een metaaldetector. Verder werd gebruik gemaakt van klein opgravingsmateriaal zoals: schop, truweel,...

2.5.5 Afwijkingen strategie t.o.v. het Programma van Maatregelen

In het Programma van Maatregelen horend bij de nota werd een op te graven zone afgebakend van ca. 363 m² (zie *Figuur 12*). Bij de uitvoering van de opgraving werd echter beslist om het tracé voor de nieuwe riolering nog aan te passen, waarbij de zuidoostelijke sleuf korter is en de noordwestelijke sleuf langer. Zo werd uiteindelijk een oppervlakte van ca. 353 m² onderzocht.

Verder zijn er geen afwijkingen t.o.v. het Programma van Maatregelen. Indien er toch afgeweken werd van het Programma van Maatregelen en/of de Code van Goede Praktijk was dit omwille van milieu-, technische- of veiligheidsredenen.

Figuur 21: Toestand terrein vóór aanvang van het onderzoek ter hoogte van de zuidoostelijke sleuf; WP1 (links) en de noordwestelijke sleuf; WP3 (rechts) (© ARCHEBO bv).

2.5.6 Selectiekeuze vondsten

Tijdens het veldwerk werd geen selectie van de vondsten doorgevoerd. Alle aangetroffen vondsten werden per spoor of per laag ingezameld. Na het bestuderen van de vondsten werden enkel de archeologisch waardevolle vondsten bijgehouden en voorzien van een vondstenkaartje/-nummer. Het recent, 20ste-eeuws (afval)materiaal werd na het fotograferen per spoornummer weggegooid aangezien dit verder geen archeologische waarde heeft.

2.5.7 Selectiekeuze staalname

Stalen worden genomen in functie van de onderzoeksvragen of indien deze uiterst interessant lijken. Voor de landschappelijke vraagstellingen kunnen geologisch materiaal, pollen, zaden en vruchten, hout en ander vegetatief plantenmateriaal,... interessant zijn. Voor de culturele vraagstellingen kunnen dierlijke resten, plantkundige resten,... interessant zijn. Naar dateringsdoeleinden toe kan staalname gebeuren in functie van ¹⁴C-datering of dendrochronologie. Indien tijdens het veldwerk blijkt dat er onzekerheid is over de uitvoering van bepaalde staalnames zal de betrokken specialist hierbij betrokken worden. De monsters werden handmatig ingezameld waarbij gelet werd op de positie van het monster in het spoor en mogelijke contaminatie (bioturbatie, ...).

Met betrekking tot conservatie worden geen specifieke handelingen of vereisten voorzien tijdens het veldwerk. Er worden specifieke maatregelen getroffen bij het aantreffen van hout, leder, metaal of glas. Indien nodig wordt een conservator geraadpleegd.

2.5.8 Inbreng specialisten en algemene wetenschappelijke advisering

Mevr. Sofie Debruyne fungeerde als erfgoedconsulent namens het agentschap Onroerend Erfgoed. Tijdens het veldwerk werd contact opgenomen met dhr. Martijn Willems (coördinator bouwkundig erfgoed IOED Stuifzand) en dhr. Stijn Geys (deskundige archief van de gemeente Mol) om de aanwezige sporen te interpreteren. Er werd geen natuurwetenschappelijk onderzoek uitgevoerd.

3 ASSESSMENTRAPPORT

3.1 GEHANTEERDE METHODE, TECHNIEKEN EN CRITERIA

Alle sporen, vondsten en stalen zijn beschreven en geregistreerd zoals omschreven in de Code van Goede Praktijk. Op basis hiervan werd een gedegen assessment van de vondsten, stalen, conservatie, sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren en de site in zijn geheel uitgevoerd door de veldwerkleider, de assistent-archeologen en -indien noodzakelijk- de natuurwetenschapper. De diverse methoden, technieken en criteria worden in onderhavige deelhoofdstukken verder omschreven.

3.2 OBSERVATIES EN REGISTRATIES

3.2.1 Assessment van de sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren

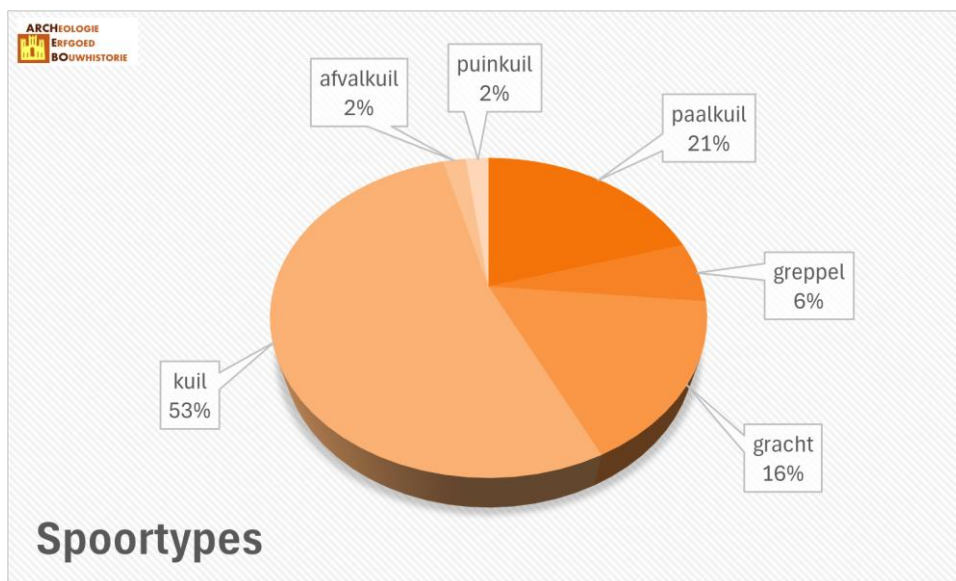
Tijdens het vlakdekkend onderzoek werden in totaal 49 archeologische sporen aangeduid en beschreven (S1 t.e.m. S49). Alle sporen zijn van antropogene oorsprong. De archeologische sporen kunnen globaal in volgende categorieën opgedeeld worden: paalkuilen (21%), greppels (6%), grachten (16%), kuilen (53%), een afvalkuil (2%) en een puinkuil (2%).

Naast de archeologische sporen werden ook nog een aantal recente verstoringen aangesneden en op plan gezet. Het betreft daarbij voornamelijk verstoringen van recente nutsleidingen.

De sporen werden beschreven, waarbij o.a. het spoornummer, de locatie (werkput, vlak, ...), de vorm, de inhoud (aard, kleur, textuur, inclusies), de afmetingen, een interpretatie en indien mogelijk een datering worden vermeld. De afmetingen zijn hierbij de waarden die werden opgemeten in het archeologisch grondvlak en de diepte ten opzicht van dit vlak. Alle sporen zijn opgenomen in een determinatietabel (*cfr. Sporenlijst*).

SPOORTYPES	AANTAL
Paalkuil	10
Greppel	3
Gracht	8
Kuil	26
Afvalkuil	1
Puinkuil	1
TOTAAL	49

Tabel 1: Sporen per type

Figuur 22: Percentuele verdeling van de sporen (© ARCHEBO bv)

Het uitzicht en de inhoud van de afzonderlijke sporen werd met elkaar vergeleken om zo spoorcombinaties of -associaties te bekomen. Op basis hiervan is het mogelijk om archeologische structuren (zoals gebouwplattegronden e.d.) te herkennen of afzonderlijke sporen in eenzelfde periode te situeren.

3.2.2 Assessment van de vondsten

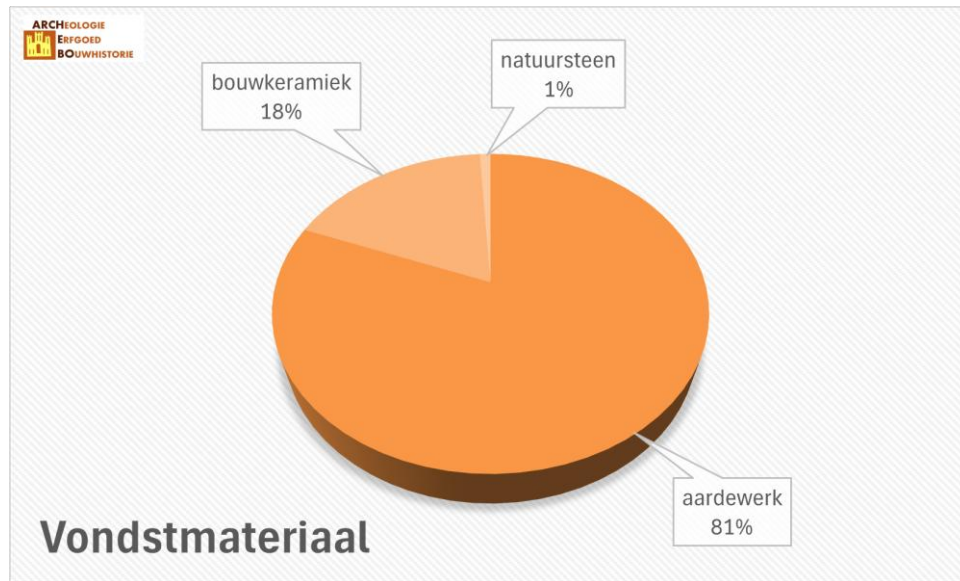
Tijdens het onderzoek werden 24 vondstnummers (V1 t.e.m. V24) uitgedeeld. De verzamelde vondsten werden aangetroffen tijdens de aanleg van het vlak of tijdens het couperen en uithalen van de sporen. De metaaldetectie van zowel het vlak als de storthopen leverde geen relevante vondsten op. Er werden in totaal 105 afzonderlijke vondsten geregistreerd als archeologisch relevante vondst met een gezamenlijk gewicht van 4.934 g. Zoals gezegd, werden de niet archeologisch relevante vondsten na het fotograferen per spoornummer niet bijgehouden¹⁷.

De vondsten worden onderverdeeld per categorie. Het gaat daarbij om aardewerk (81%), bouwkeramiek (18%) en natuursteen (1%). Het vondstmateriaal werd gewassen en relevante vondsten werden gefotografeerd. Alle vondsten zijn opgenomen in een determinatietabel (*cfr. Vondstenlijst*).

VONDSTCATEGORIE	AANTAL	GEWICHT (GRAM)
Aardewerk	85	2.680
Bouwkeramiek	19	2.216
Natuursteen	1	38
TOTAAL	105	4.934

Tabel 2: Vondstmateriaal per categorie

¹⁷ Zie ook 2.5.6 Selectiekeuze vondsten

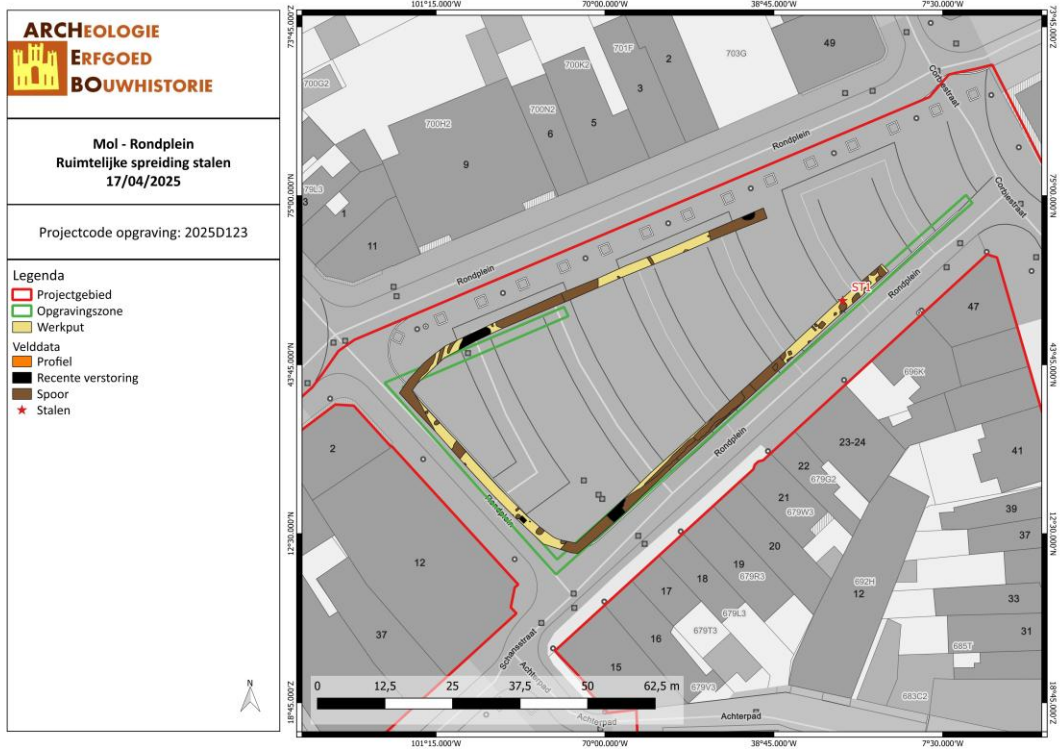
Figuur 23: Percentuele verdeling van de vondsten per vondstcategorie (© ARCHEBO bv)

Het aardewerk vormt de grootste groep binnen het vondstmateriaal, met in totaal 85 scherven. Alle scherven zijn gedetermineerd op basis van de aardewerksoort, daarna is verder gekeken naar vorm, vormdetails en eventuele versiering. Uitzonderlijke kenmerken, zoals onder andere gebruikssporen of het al dan niet verweerd of gefragmenteerd zijn van de scherven is van naderbij bestudeerd. Per vondstnummer werden alle vondsten bekeken en ingevoerd in de determinatietabel. Zo werden per vondstnummer alle belangrijke gegevens met betrekking tot de scherven genoteerd. Deze gegevens zijn o.a.: het aantal scherven, het MAI (Minimum Aantal Individuen) tussen deze scherven, om welk fragment het gaat (rand, wand, oor, bodem,...), het baksel, versiering of glazuur, verschraling en indien mogelijk een datering. Op basis van deze gegevens kon een beter beeld over het hele aardewerkensemble gegenereerd worden. Ook werden de representatieve rand- of bodemfragmenten grafisch uitgewerkt. Voor de determinatie van het aardewerk wordt er ingezet op de uitwerking van schervenrijke contexten, als referentiecollectie voor de rest van de site.

3.2.3 Assessment van de stalen

Stalen werden genomen in functie van het beantwoorden van de onderzoeksvragen of indien deze uiterst interessant lijken. De stalen werden nadien afzonderlijk gewaardeerd in functie van eventueel verder wetenschappelijk onderzoek. Bruikbare stalen die in aanmerking komen voor wetenschappelijk onderzoek worden uitgeselecteerd en opgestuurd naar een labo. De houtskoolmonsters werden handmatig genomen bij het uithalen van de sporen. Hierbij werd gelet dat het zuiver houtskoolmateriaal betreft, niet in een mollengang of secundaire positie, maar in de opvulling van het spoor zelf. Alle stalen zijn opgenomen in een determinatielijst (*cfr. Stalenlijst*).

Tijdens het archeologisch onderzoek werd er één staal genomen (ST1). Het betreft een houtskoolstaal uit paalkuil S10.

MORO/25/04/17/9 - Digitale aanmaak

Figuur 24: Ruimtelijke spreiding stalen (© ARCHEBO bv).

3.2.3.1 ¹⁴C-datering

Het houtskoolstaal (ST1) werd genomen in functie van een radiokoolstofdatering of ¹⁴C-datering. Dit staal werd genomen uit paalkuil S10. Gezien de vrij recente datering van de sporen op de site (m.n. post-middeleeuws) is het weinig zinvol om dit staal te laten analyseren.

Door astronomische fenomenen heeft de kalibratiecurve vanaf 1650 AD namelijk een vrij grillig en plateauvormig verloop. Het grillig verloop van de kalibratiecurve in het meest recente, ‘post-middeleeuwse’ deel van de chronologie geeft aan dat het quasi onmogelijk is om materiaal daterend van na 1650 AD met enige precisie met de radiokoolstofdatering te dateren. Is het materiaal dat men wil dateren dus vermoedelijk jonger dan 1650 AD, dan zal een radiokoolstofdatering zelden meer informatie opleveren dan dat het inderdaad jonger dan dat jaartal is. Een vondst die jonger is dan 1650 zal een gekalibreerde datering geven die zowat de hele 17de tot 20ste eeuw overspant.¹⁸

STAALNR.	CONTEXT	TYPE	WAARDERING	ANALYSE
ST1	Paalkuil S10	Houtskoolstaal	NEE	NEE

Tabel 3: Lijst met ¹⁴C-stalen

¹⁸ HANECA K. *et al*, 2019, pp. 25, 26, 40

3.2.3.2 Macro-botanische onderzoek en pollenanalyse

Gezien slechts een deel van de grachten aangesneden kon worden binnen het beperkte onderzoeksgebied werden geen macro-stalen noch stalen voor pollenanalyse genomen van deze contexten. Het is namelijk niet duidelijk welk deel van de grachten bemonsterd zou worden. Een betere bemonstering is namelijk het diepste punt, meest humeuze laag van de gracht dat eerder te linken is aan de gebruiksfase van de gracht en dus meer betrouwbaar is. Tijdens onderhavig onderzoek kon wellicht enkel de buitenkant van de gracht onderzocht worden dat bestaat uit een recentere opvulling bij het dempen van de gracht (getuige de gele tot lichtbruine vlekken C-horizont in de vulling; *cfr. infra*).

3.2.3.3 Dendrochronologie

Er werd tijdens het onderzoek geen hout aangetroffen dat in aanmerking zou kunnen komen voor een dendrochronologisch onderzoek.

3.2.4 Conservatie-assessment

Archeologische conservatie kent verschillende vormen die in alle fases van het archeologisch onderzoek kunnen worden toegepast om het onderzoekspotentieel van de opgegraven objecten ten volle te benutten (CGP 24.1). Zo wordt ervoor gezorgd dat alle nodige voorzorgen genomen zijn om de bewaring van een archeologisch artefact te verzekeren van bij het opgraven tot een eventuele verdere conservatiebehandeling. De artefacten worden bewaard in een gecontroleerde en aangepaste omgeving om eventuele degradatieprocessen te vertragen of te stoppen. Indien nodig wordt een conservatie in functie van het onderzoek (alle ingrepen die nodig zijn om zoveel mogelijk informatie uit een archeologisch artefact te halen) of een stabiliserende conservatie (de behandeling die nodig is om een artefact stabiel te kunnen bewaren en hanteren) uitgevoerd. Op basis van het assessment wordt - in samenspraak met een conservator - een beslissing genomen met betrekking tot welke ingrepen noodzakelijk en nuttig zijn. De conservator coördineert alle aspecten inzake conservatie tijdens het onderzoek.

Ook dient er rekening te worden gehouden met het vondstensemble. Indien een groot ensemble van dezelfde artefacten wordt gevonden is het niet in alle gevallen noodzakelijk om alle artefacten te gaan conserveren. In dit geval zal dan een representatief aandeel verder onderzocht en geconserveerd worden.

De bewaringstoestand in alle vondstcategorieën is vrij goed en naar conservatie toe stelt zich dan ook geen specifieke problematiek aangezien deze zich in een stabiele toestand bevinden. Het vondstmateriaal wordt degelijk verpakt volgens de regels van de kunst¹⁹, om verder verval en breuken te voorkomen en er zo een degelijke bewaring (tijdens en na het onderzoek) kan worden gegarandeerd. Geen van de ingezamelde vondsten werd geselecteerd voor actieve conservatie.

¹⁹ COOLS A., 2009

3.3 UITWERKING EN DEPONERING

3.3.1 Strategie voor de verwerking

Alle gegevens van de opgraving werden opgelijst in de plannen-, foto-, sporen-, vondsten-, tekeningen- en stalenlijst. Het vondstmateriaal werd gewassen, gedroogd, gesplitst en ingevoerd, waarna een assessment en een voorstel tot verdere uitwerking werden gemaakt. Nadien werd het vondstmateriaal conform de Code van Goede Praktijk degelijk ingepakt. De resultaten werden samengevoegd om tot een synthese en uitwerking te komen. Hierin worden, indien nodig, voorstellen gedaan voor verder specialistisch onderzoek die hier niet aan bod zijn gekomen.

3.3.2 Conservatiestrategie

Het vondstmateriaal is stabiel genoeg en vraagt geen verdere conservatie of restauratie. De vondsten worden goed en veilig verpakt, waardoor geen breuken kunnen ontstaan.

3.3.3 Deponering van het archeologisch ensemble

De resultaten van de opgraving, bestaande uit data, vondsten en het archeologische ensemble, blijven te allen tijde eigendom van de opdrachtgever. Na het bestuderen van het vondstmateriaal wordt het archeologisch archief overgemaakt aan de initiatiefnemer.

3.3.4 Onderzoeksvragen bij vervolgonderzoek

De onderzoeksvragen en -doelstellingen zoals geformuleerd in de nota met ID 33001²⁰ volstaan voor de analyse van de archeologische vindplaats. Er dient geen vervolgonderzoek plaats te vinden op de resultaten van de opgraving. Wel kunnen de resultaten opgenomen worden in verder specialistisch of synthetiserend onderzoek.

²⁰ GEELEN N. *et al*, 2025b

4 INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

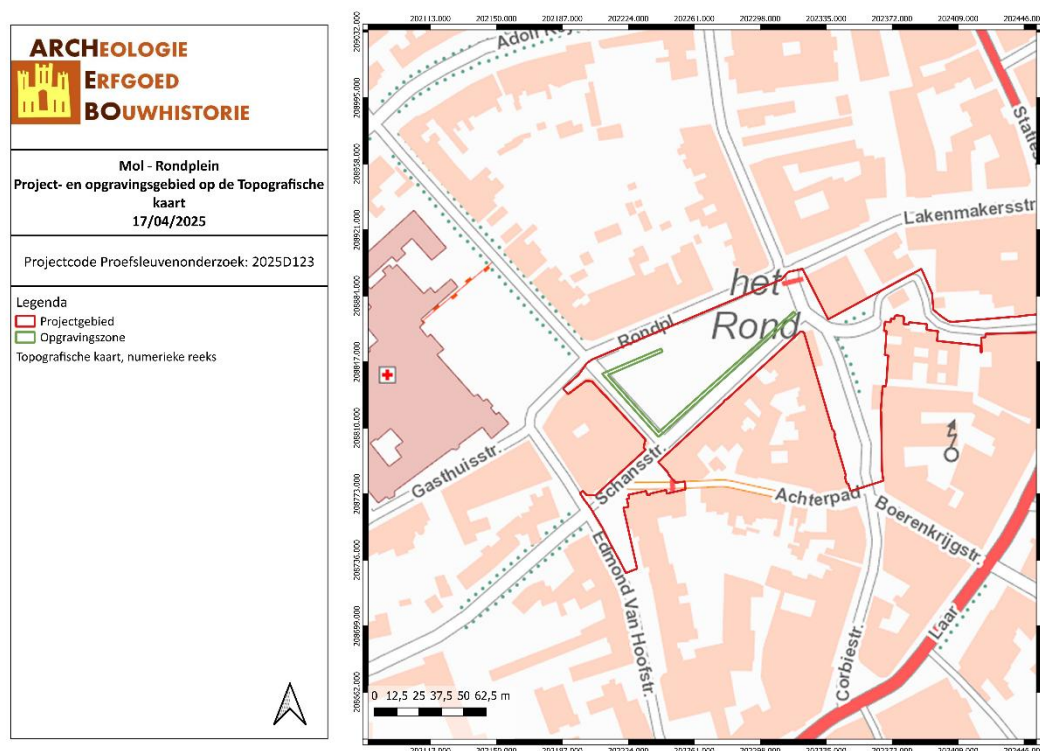
De archeologienota dat werd geschreven door het VEC betreft het gehele projectgebied²¹. Aangezien het vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving enkel uitgevoerd werd ter hoogte van het Rondplein wordt in dit hoofdstuk gefocust op dit deel van het projectgebied.

4.1 LANDSCHAPPELIJK, HISTORISCH EN ARCHEOLOGISCH KADER

4.1.1 Landschappelijk kader

4.1.1.1 Topografische situering

De opgravingszone bevindt zich ter hoogte van het Rondplein in het centrum van de Antwerpse gemeente Mol. De opgravingszone bestaat uitsluitend uit het openbaar domein en is ingericht als parking of wegenis.²²

MORO/25/04/17/10 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de topografische kaart (© ARCHEBO bv).

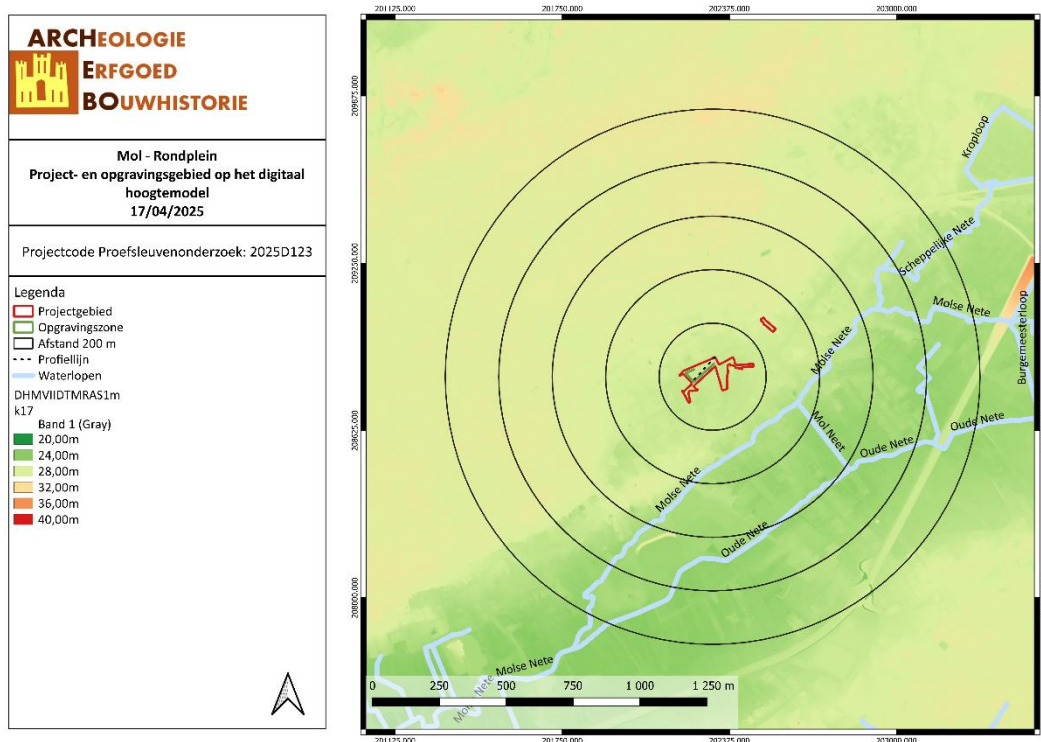
²¹ ALUWE K., 2023

²² ALUWE K., 2023, pp. 7

4.1.1.2 Landschappelijke situering

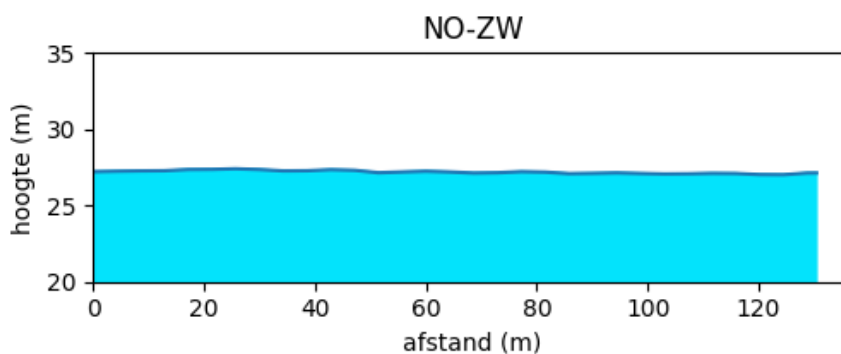
Het plangebied bevindt zich in de tamelijk laaggelegen centrale Kempen dat zich duidelijk afscheidt van het hooggelegen Kempisch plateau in het oosten. Het plangebied ligt meer specifiek in het Land van Geel-Mol op een iets hoger gelegen zone net ten noorden van de lager gelegen vallei van de Molse Nete/Oude Nete. De Molse Nete watert westwaarts af tot deze samenvloeit met de Grote Nete.

Het grootste deel van het plangebied kent een eerder grillig macro-reliëf dat naar alle waarschijnlijkheid een antropogene oorsprong kent. De parking op het Rondplein ligt op ca. 27,5 m +TAW.²³

MORO/25/04/17/11 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op het digitaal hoogtemodel (© ARCHEBO bv).

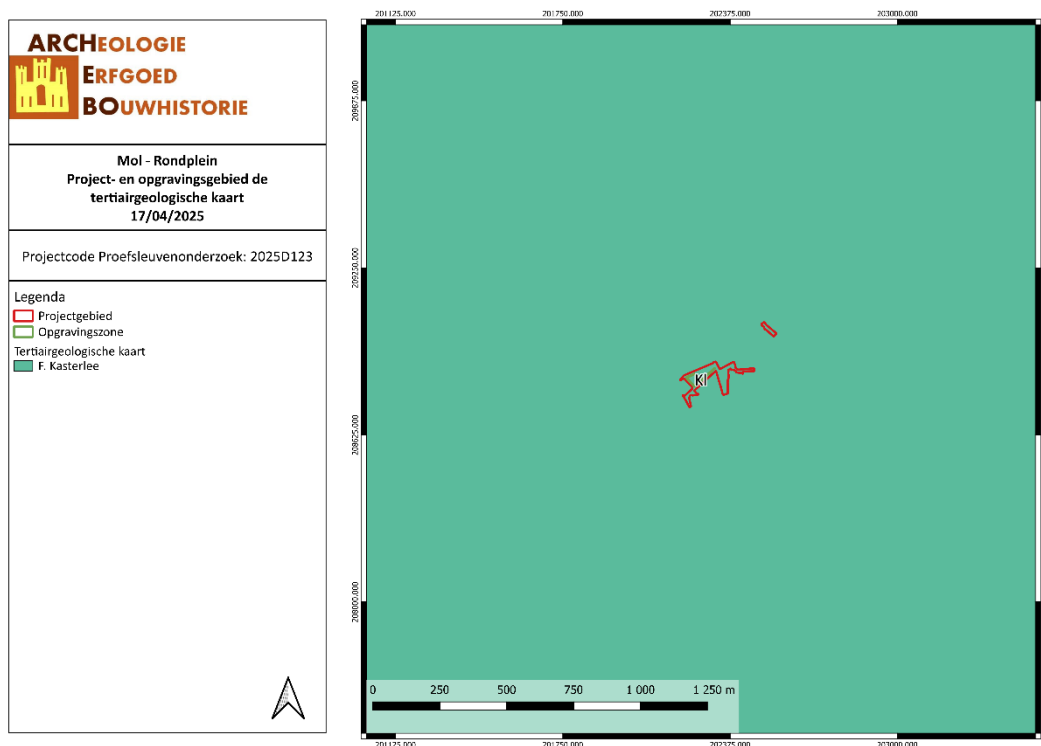
Figuur 27: Hoogteprofiel (NO-ZW) (© ARCHEBO bv).

²³ ALUWE K., 2023, pp. 14

4.1.2 Geologisch kader

4.1.2.1 Paleogeen & neogeen (Tertiair)

Het plangebied bevindt zich volgens de Tertiair geologische kaart ter hoogte van de Formatie van Kasterlee. De Tertiaire Formatie van Kasterlee bestaat uit grijs, fijn, micahoudend zand, dat ook licht glauconiethoudend is en micahoudende kleilagen bevat. Op sommige plaatsen komt een vuursteen grind voor en zeldzame gesilificeerde fossielen. Vaak is het moeilijk om het onderscheid te maken tussen deze formatie en de onderliggende Formatie van Diest.²⁴

MORO/25/04/17/12 - Digitale aanmaak

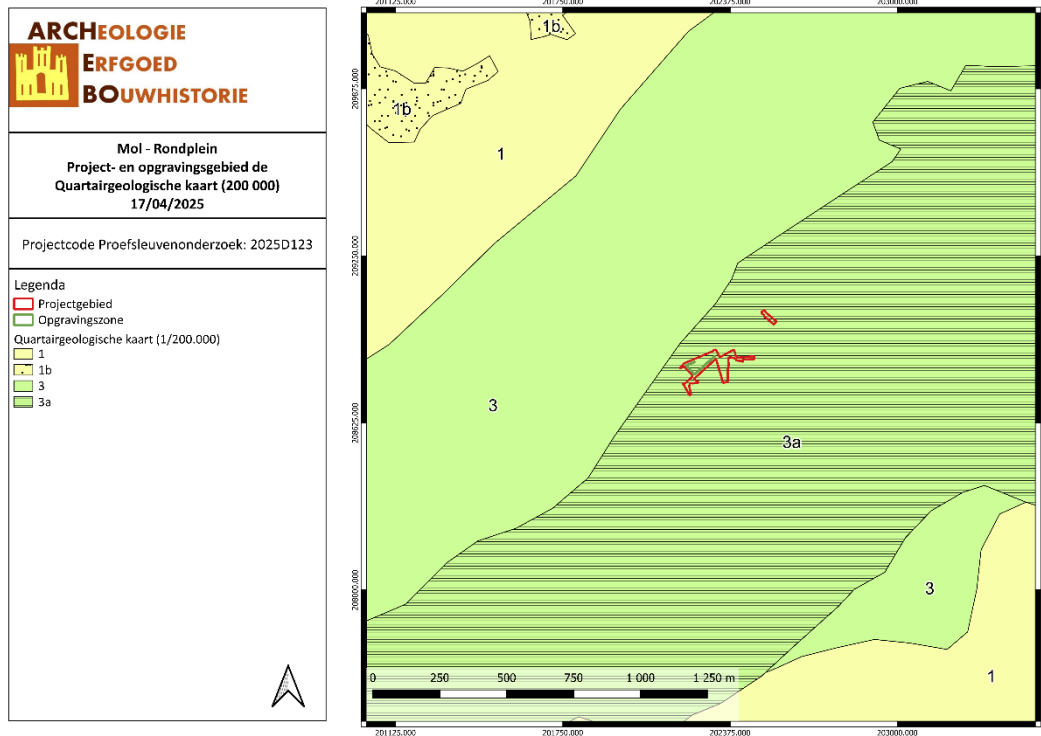
Figuur 28: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de tertiairgeologische kaart (© ARCHEBO bv).

4.1.2.2 Quartair

Op het gehele plangebied zijn boven deze tertiaire afzettingen in eerste instantie in het Weichseliaan fluviatiele sedimenten afgezet, gevolgd door eolische afzettingen in het Weichseliaan en mogelijk Vroeg Holoceen en uiteindelijk bedekt door fluviatiele afzettingen uit het Holoceen (type 3a).²⁵

²⁴ ALUWE K., 2023, pp. 14

²⁵ ALUWE K., 2023, pp. 14

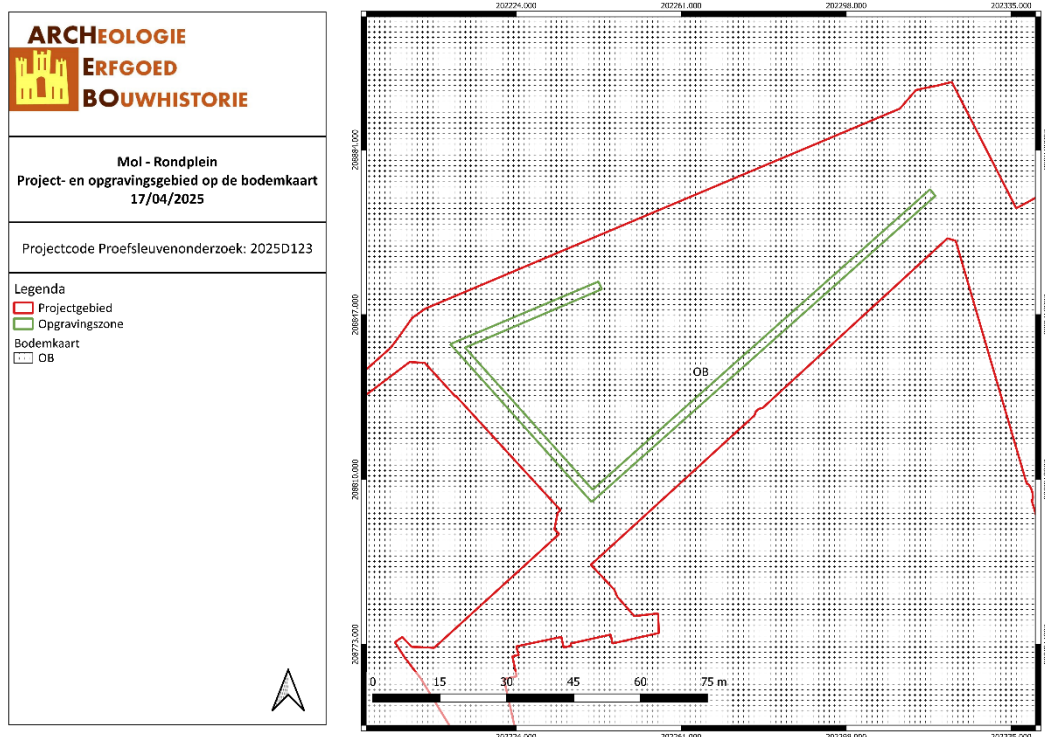
MORO/25/04/17/13 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de quartairgeologische kaart (© ARCHEBO bv).

4.1.2.3 Bodemkundige situering

De bodem op het plangebied staat aangeduid als een antropogene bebouwde bodem.²⁶

²⁶ ALUWE K., 2023, pp. 14

MORO/25/04/17/14 - Digitale aanmaak

Figuur 30: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de bodemkaart (© ARCHEBO bv).

4.1.3 Historisch kader

4.1.3.1 Historische bronnen ²⁷

Oorspronkelijk telde Mol zes wijken of gehuchten. Elk van deze zes “heerdgangen” vormde een aparte eenheid met eigen vertegenwoordiging in het lokale bestuur. Mol-Plaats profileerde zich vrij snel als hoofdplaats, voornamelijk wegens de centrale ligging. ²⁸

Mogelijks schonk Adelhard of Adelardus, kleinzoon van Karel Martel het hem toebehorende domein Mol-Balen-Dessel in 774 aan de benedictijnerabdij van Corbie nabij Amiens (Frankrijk). Een voogd behartigde toen de volledige belangen van de abdij, althans tot 1248 toen de hoge heerlijkheid overging op de hertogen van Brabant. Vanuit strategisch oogpunt was de "Voogdij" met een oppervlakte van ongeveer 15.000 hectare en Mol als hoofdplaats, zeer belangrijk gezien haar ligging op de grens met het Prinsbisdom Luik en Holland. Ten gevolge hiervan werd de voogdij regelmatig geplaagd door militaire doortochten en de daarmee gepaard gaande brandschattingen en plunderingen.

De zeer uitgestrekte heidevlakten die de Voogdij eeuwenlang typeerden verdwenen geleidelijk na het uitvaardigen van de ontginningsordonnantie in 1772 en moesten plaats maken voor naaldbosaanplantingen, watering, zandgroeven, industriegebieden en urbanisatiezones. Op de

²⁷ ALUWE K., 2023, pp. 20

²⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Mol [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14471> (geraadpleegd op 3 februari 2023).

Ferrariskaart van circa 1771-1777 bestond Mol uit de aaneenschakeling van een aantal pleintjes, die begin 19de eeuw uitgroeiden tot een langgerekt straatdorp aan de noordrand van de vallei van de Molse Nete.

4.1.3.2 Cartografische bronnen²⁹

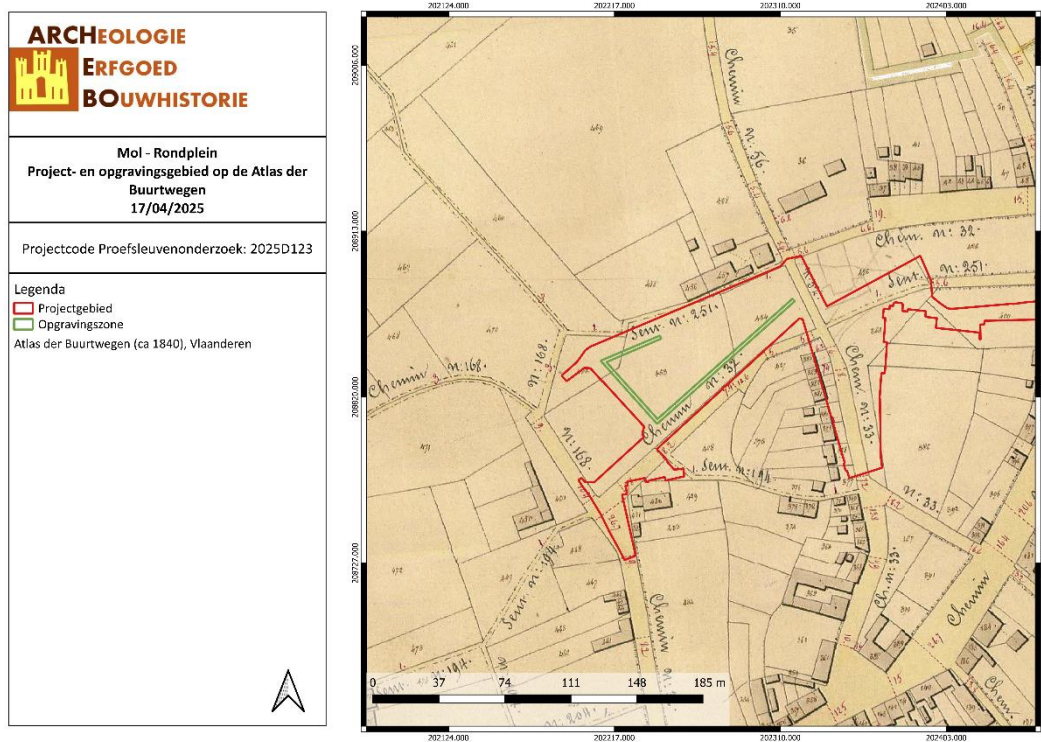
Uit de laatste eeuwen zijn voor grote delen van Vlaanderen kaartverzamelingen beschikbaar die in meer of mindere mate van detail een beeld geven van de historische ontwikkelingen in en rond het plangebied. Veel van deze verzamelingen zijn digitaal ontsloten en vormen als zodanig een archief van het Vlaamse landschap uit een periode waarin dit het meest aan menselijke invloeden onderhevig raakt. De oudste van deze kaarten dateert uit het midden van de 18de eeuw, de jongste betreffen satellietbeelden uit de laatste jaren. Aan de hand van deze kaarten zal de ontwikkeling van (de omgeving van) het onderzoeksgebied in de Nieuwe en Nieuwste Tijd geschetst worden.

De opgravingszone bevond zich in de 18de eeuw net binnen de grenzen van het straatdorp Mol. Op de Ferrariskaart wordt ter hoogte van het Rondplein een wegtracé rond een driehoekige waterpartij aangeduid. Op de 19de-eeuwse Atlas der Buurtwegen wordt duidelijk dat bewoning volledig buiten het plangebied valt. Het plangebied zelf vertoont meerdere wegtracés. Deze laatste zijn ook aangegeven op de Topografische kaart Vandermaelen, waar de bewoning wel weer binnen het plangebied wordt aangeduid. Het Rondplein krijgt geen specifieke aanduiding. Op de Topografische kaarten uit 1873 en 1904 is amper iets gewijzigd, wel wordt de bewoning volledig buiten het plangebied weergegeven. De noordelijke uitbreiding van de stad is goed te zien op de Topografische kaarten van 1939 en 1969. Ter hoogte van het plangebied worden wegtracés verder uitgebreid en wordt een stadsplein zichtbaar. Deze grotendeels verharde wegen en pleinen blijven ook zichtbaar op de orthofoto's vanaf 1971.

²⁹ ALUWE K., 2023, pp. 20-30

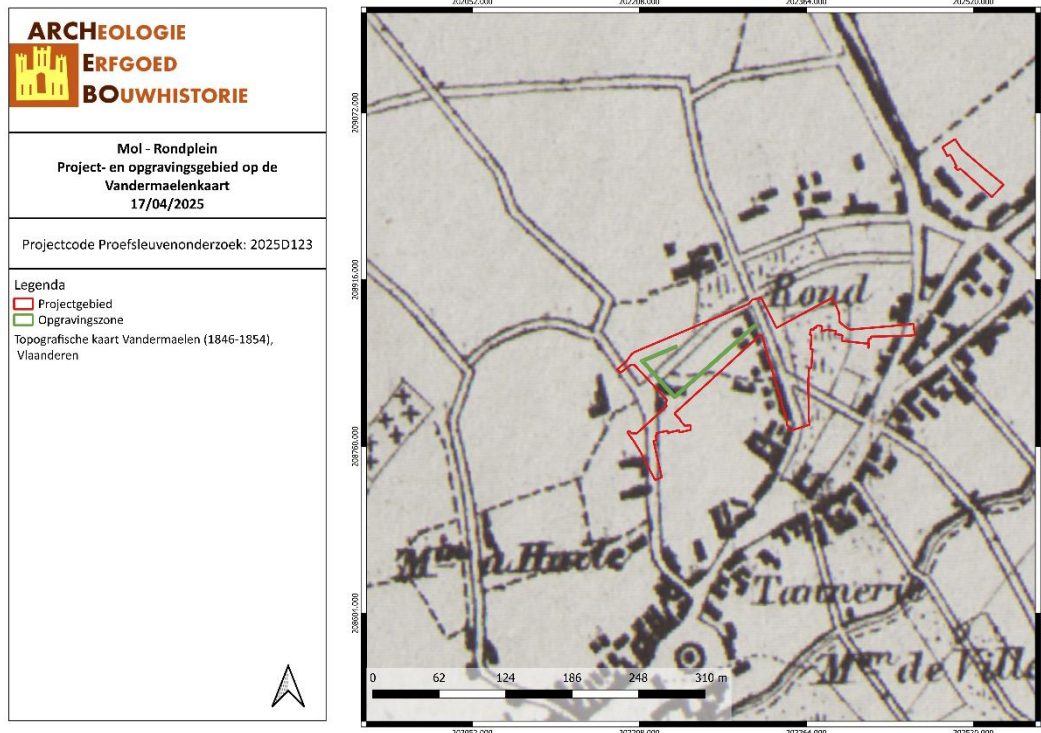

MORO/25/04/17/15 - Digitale aanmaak

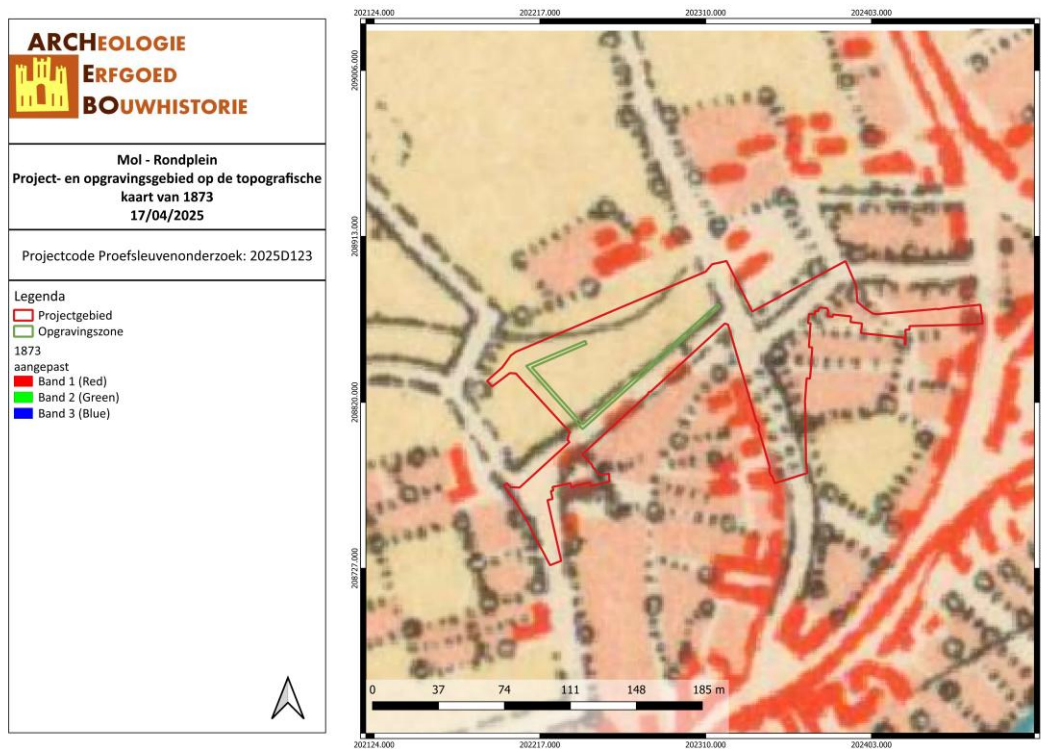
Figuur 31: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de Ferrariskaart (© ARCHEBO bv).

MORO/25/04/17/16 - Digitale aanmaak

Figuur 32: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de Atlas der Buurtwegen (© ARCHEBO bv).

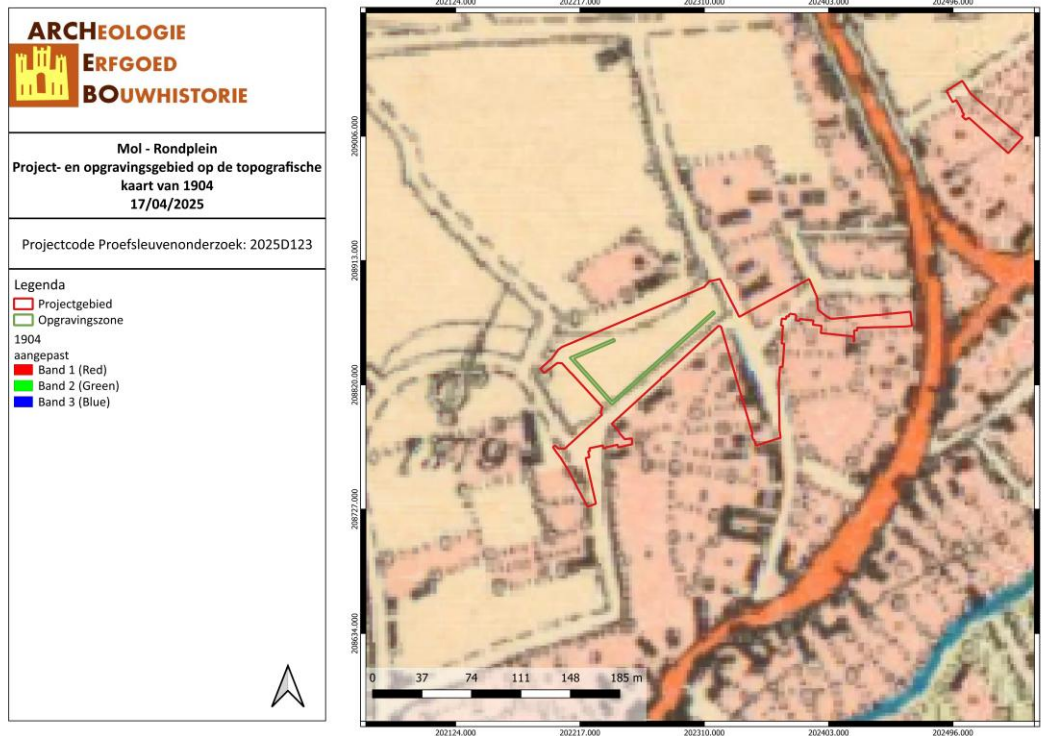

MORO/25/04/17/17 - Digitale aanmaak

Figuur 33: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de Vandermaelenkaart (© ARCHEBO bv).

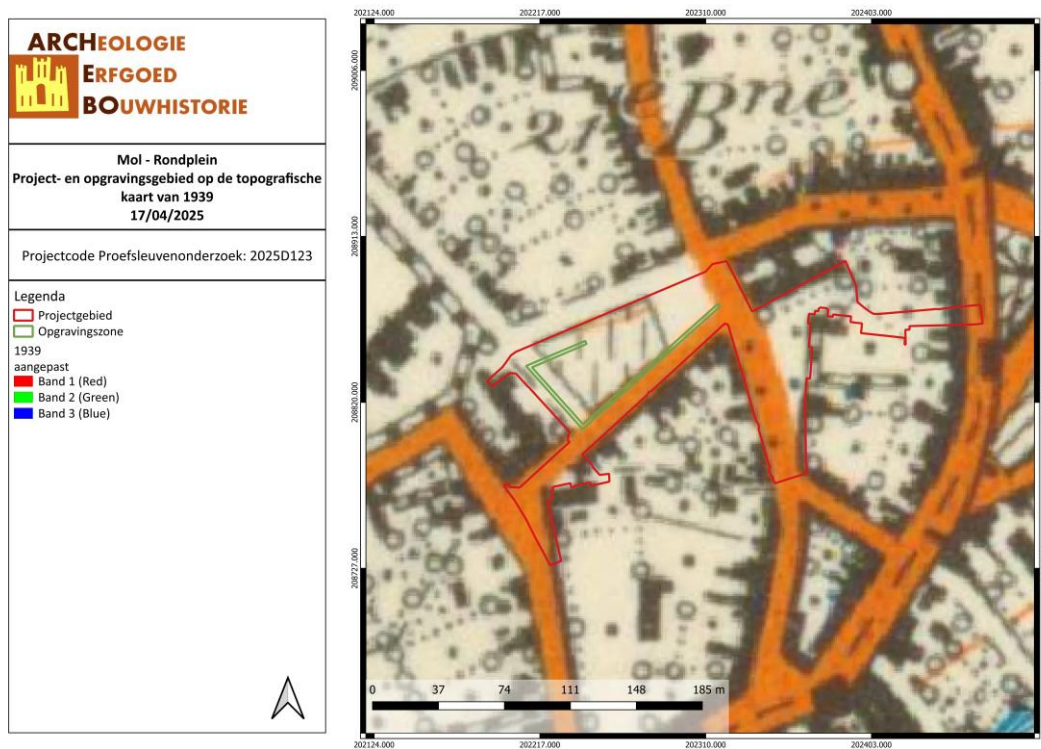
MORO/25/04/17/18 - Digitale aanmaak

Figuur 34: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de topografische kaart van 1873 (© ARCHEBO bv).

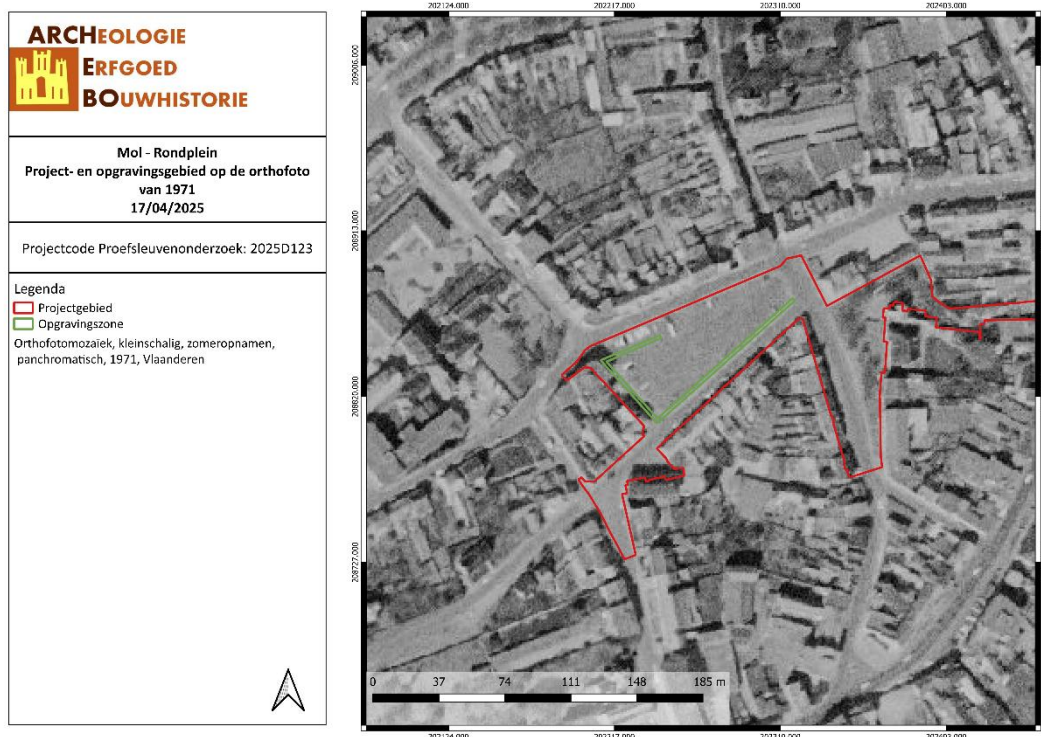
MORO/25/04/17/19 - Digitale aanmaak

Figuur 35: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de topografische kaart van 1904 (© ARCHEBO bv).

MORO/25/04/17/20 - Digitale aanmaak

Figuur 36: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de topografische kaart van 1939 (© ARCHEBO bv).

MORO/25/04/17/21 - Digitale aanmaak

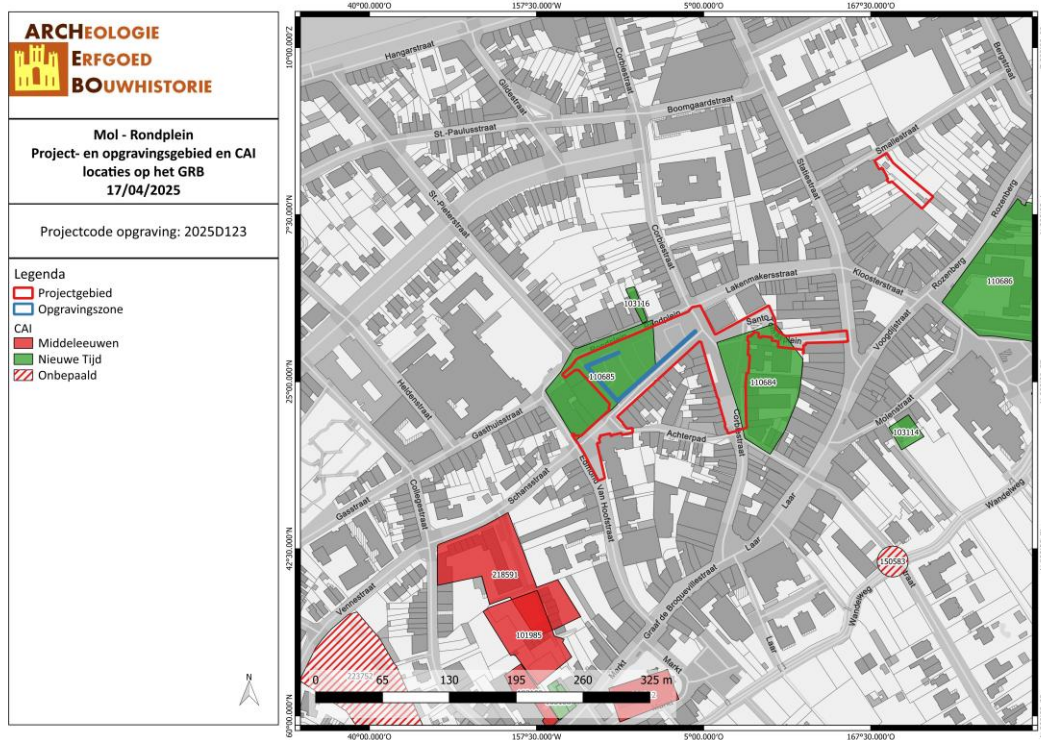
Figuur 37: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de Orthofoto van 1971 (© ARCHEBO bv).

4.1.4 Archeologisch kader ³⁰

In de omgeving van de opgravingszone zijn op basis van de CAI meerdere archeologische meldingen bekend. Een meerderheid hiervan zijn archeologische indicatoren zoals kerken, kapellen, woonhuizen, openbare gebouwen en schansen uit de middeleeuwen of Nieuwe Tijd. Op het plangebied zelf wordt de Schans van Overlaar aangeduid. Het gaat om een 16de-eeuwse schans in het oosten van het plangebied (CAI-ID 110684) en een latere 17de-eeuwse schans in het westen van het plangebied (CAI-ID 110685). De opgravingszone valt grotendeels binnen de zone van de 17de-eeuwse schans.

Sinds 2007 zijn een tiental proefsleuvenonderzoeken en 5 opgravingen uitgevoerd. Op meerdere locaties werden nederzettingssporen uit de ijzertijd aangetroffen. Enkele sporen en een waterput dateren in de vroege middeleeuwen, maar vooral uit de volle middeleeuwen, late middeleeuwen en Nieuwe Tijd konden nederzettingssporen worden herkend.

³⁰ ALUWE K., 2023, pp. 21-37

MORO/25/04/17/22 - Digitale aanmaak

Figuur 38: Situering van het projectgebied en de opgravingszone samen met de CAI-locaties op het GRB (© ARCHEBO bv).

4.2 STRATIGRAFISCHE OPBOUW

4.2.1 Bodemgenese

De bodemkundige opbouw is gekend op basis van het vooronderzoek in de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek³¹ en een proefputtenonderzoek.³² Tijdens dit vooronderzoek werd een gedegen analyse gemaakt van de bodemkundige opbouw binnen het terrein. Tijdens de archeologische opgraving werd er één bijkomende landschappelijke profiel aangelegd waarbij eerdere vaststellingen bevestigd werden.

Op basis van de landschappelijke boringen leek de bodem eerder goed bewaard te zijn. In twee van de drie boringen was het akkerdek/de antropogene horizont 55 à 70 cm dik en bestond het uit twee fasen. Hieronder lag de C-horizont. Er werd in deze twee boringen dus een AC-profiel aangetroffen.³³

Tijdens het proefputtenonderzoek werden drie profielen aangelegd, één per werkput. Uit deze profielen bleek duidelijk dat de bodem binnen het onderzoeksgebied goed bewaard is gebleven. Bij de aanleg van het plein werd de bodem geëgaliseerd door ophoging en niet door afgraving. We zien bijgevolg in elk profiel een ophogingslaag met een dikte van 40 tot 110 cm. Deze ophogingslaag wordt afgedekt door de huidige verhardingen. De ophogingslaag heeft een zeer heterogeen uiterlijk. Onder deze ophogingslaag is de donkerbruine akkerlaag overal bewaard gebleven. Deze heeft een dikte van 20 à 50 cm. Onder de

³¹ GEELN N. *et al*, 2025a, pp. 21-26

³² GEELN N. *et al*, 2025a, pp. 36-39

³³ GEELN N. *et al*, 2025a, pp. 21

akkerlaag ligt de natuurlijke bodem: een oranjegele C-horizont. In één profiel is er nog een 5 cm dikke B-horizont bewaard gebleven onder de akkerlaag.³⁴

Het profiel dat werd aangelegd tijdens de opgraving (P1) geeft eveneens een AC-profiel weer, waarbij de akkerlaag of Ap-horizont zich onmiddellijk op de C-horizont bevindt. De C-horizont bevindt zich daarbij op ca. 60 cm diepte en bestaat het uit lichtbruin tot geel zand. Dit profiel werd aangelegd ter hoogte van het centrale deel van werkput 3, daar waar de bodem het minst onderhevig geweest is aan antropogene invloeden.

Figuur 39: Profiel P1 (© ARCHEBO bv).

4.2.2 Bodembewaring en bewaring archeologische site en artefacten

De bewaring van de bodem is algemeen genomen matig tot goed te noemen. Onder de huidige verharding is een AC-profiel aanwezig waarbij de bodem gekenmerkt wordt door een relatief dikke A-horizont (zgn. plaggenbodem) die voor een afdekking van de bodem heeft gezorgd. Door de relatief dikke antropogene A-horizont is de bodem, maar ook de archeologische site en artefacten, afgedekt geraakt. Hierdoor is de bewaring van de site relatief goed te noemen. Landbouwactiviteiten in het verleden hebben er wel voor gezorgd dat de oorspronkelijke B-horizont grotendeels verdwenen is en mee opgenomen is in de A-horizont. Recente verstoringen van de bodem zijn beperkt gebleven.

4.2.3 Referentiebodems op gekende archeologische sites

Plaggenbodems met een dikke antropogene A-horizont komen veelvuldig voor op de arme zandgronden van de (Antwerpse) Kempen.

³⁴ GEELEN N. *et al*, 2025a, pp. 36

4.3 BESCHRIJVING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

4.3.1 Inleiding

Tijdens de vlakdekkende opgraving werden 49 archeologische sporen aangeduid en beschreven. Alle sporen zijn van antropogene oorsprong. De archeologische sporen kunnen globaal in volgende categorieën opgedeeld worden: paalkuilen, greppels, grachten, kuilen, een afvalkuil en een puinkuil.

Naast de archeologische sporen werden ook nog een aantal recente verstoringen aangesneden en op plan gezet. Het betreft daarbij voornamelijk verstoringen van recente nutsleidingen.

De beschrijvingen van sporen die niet in detail behandeld worden in dit rapport, kunnen geraadpleegd worden in de sporenlijst en op de sporenkaarten (*zie bijlagen*).

MORO/25/04/18/23 -
Digitale aanmaak
Figuur 40: Allesporenplan (@
ARCHEBO bv).

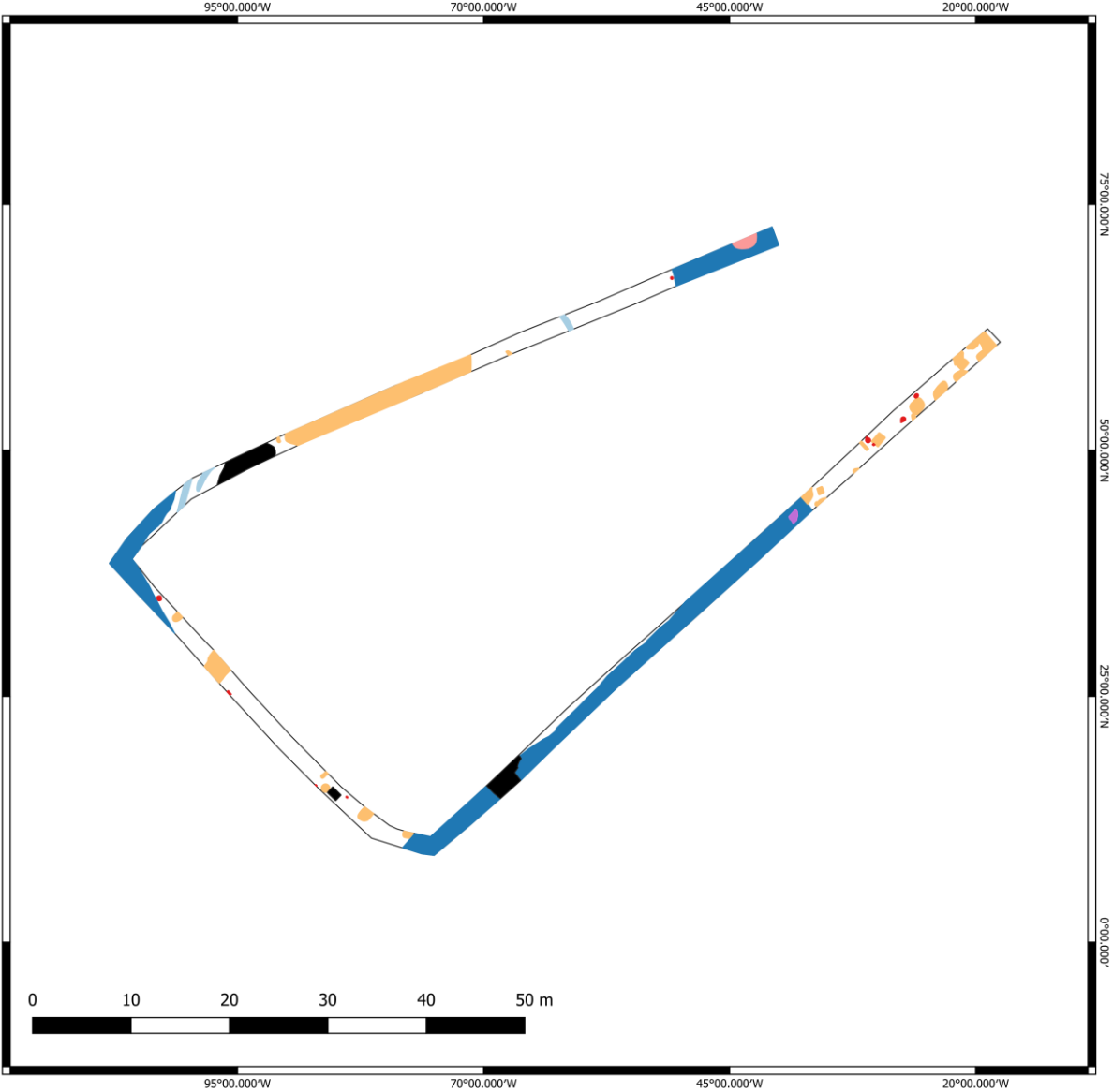
ARCHEOLOGIE
ERFGOED
BOUWHISTORIE

Mol - Rondplein
Spoortypes
18/04/2025

Projectcode opgraving: 2025D123

Legenda

- Werkput
- Spoortypes
 - afvalkuil
 - gracht
 - greppel
 - kuil
 - paalkuil
 - puinkuil
 - recente verstoring

MORO/25/04/18/24 -
Digitale aanmaak
Figuur 41: Spoortypes (@
ARCHEBO bv).

4.3.2 Paalkuilen

Een 10-tal sporen kunnen vermoedelijk geïnterpreteerd worden als paalkuilen. De paalkuilen zijn niet te linken aan structuren. Vermoedelijk zijn ze afkomstig van 'losse', tijdelijk ingeheide palen.

Spoor 10 is met zekerheid een paalkuil. In grondvlak heeft het spoor een ovaalvormig verloop met een lengte van 48 cm en een breedte van 39 cm. Ook in coupe bleek de paalkuil tot 48 cm diep te gaan. De vulling ervan bestaat voornamelijk uit donkergrijs-bruin zand met sporadisch grijze en lichtbruine vlekken. Ook komt er houtskool in voor en werd er een baksteenfragment ingezameld (V6).

Spoor 11 is zowat ovaal van vorm en meet 67 op 48 cm in grondvlak. In coupe gaat het spoor tot 1,10 m diep t.o.v. dit vlak en vertoont het drie verschillende vullingen van grijsbruin, grijs en lichtbruin gevlekt zand. Er komt asfalt en beton voor in de kuil wat wijst op een recente datering.

Spoor 12 is een klein rechthoekig paalkuiltje met een afmeting van 20 op 15 cm en een diepte van 8 cm. Het is opgevuld met donkergrijs-bruin en lichtbruin gevlekt zand. Naast wat houtskool komt er ook sinter en ijzer voor in de vulling, wat eveneens wijst op een recente datering.

Spoor 13 wordt oversneden door paalkuil S12 en is dus ouder te dateren. Dit ronde spoor heeft een diameter van 51 cm en een diepte van 41 cm. De inhoud bestaat uit grijsbruin en lichtbruin gevlekt zand met sporadisch houtskool in de vulling.

Figuur 42: Coupefoto's paalkuilen S10 en S12/13 (© ARCHEBO bv).

Spoor 15 is een rechthoekige paalkuil met een lengte van 22 cm, een breedte van 19 cm en een diepte van 11 cm. Het bestaat voornamelijk uit grijs zand met sporadische kleine vlekjes van lichtbruin zand. De paalkuil oversnijdt kuil S14 en is dus recenter te dateren dan de kuil.

Ook spoor 33 betreft een kleine, rechthoekige paalkuil met een afmeting van 21 op 14 cm in grondvlak en 5 cm in coupe. Het is opgevuld met donkerbruin en grijsbruin gevlekt zand met baksteenspikkels. Het spoor is sterk gebioturbeerd.

Spoor 34 bevindt zich tegen de zuidwestelijke putwand van werkput 2 waardoor slechts een klein deel van het spoor geregistreerd kon worden (22 cm op minimaal 9 cm). Mogelijk betreft het een paalkuil(?) dat is opgevuld met een donkergrijs-bruin en lichtbruin gevlekte inhoud. De diepte van de paalkuil bedraagt 27 cm onder de bouwvoor.

Ook spoor 35 werd aangesneden langsheen de zuidwestelijke putwand van werkput 2 waardoor ook van dit spoor slechts een (klein) deel ingemeten kon worden met een afmeting van 48 cm op minimaal 19 cm. Hierdoor is het ook hier niet zeker of het een paalkuil betreft. De diepte van dit komvormig spoor bedraagt 19 cm. De inhoud bestaat voornamelijk uit donkergrijs-bruin zand met wat lichtbruine vlekken ten gevolge van bioturbatie. Ook komt er houtskool en baksteen voor in het spoor.

Figuur 43: Coupefoto's paalkuilen S34 en S35 (© ARCHEBO bv).

Spoor 38 is een ovaalvormige paalkuil met een lengte van 52 cm en een breedte van 45 cm. In coupe bleek het spoor tot 14 cm diep bewaard te zijn. Het heeft een overwegend donkergrijze inhoud met een bruine bijmenging. Sporadisch komt er houtskool in voor.

Spoor 47 bevindt zich in werkput 3, net naast gracht(?) S48. De paalkuil is ovaal van vorm met een afmeting van 30 op 27 cm en een diepte van 23 cm. De inhoud bestaat hoofdzakelijk uit donkergrijs-bruin zand met af en toe lichtbruine vlekjes en wat houtskool.

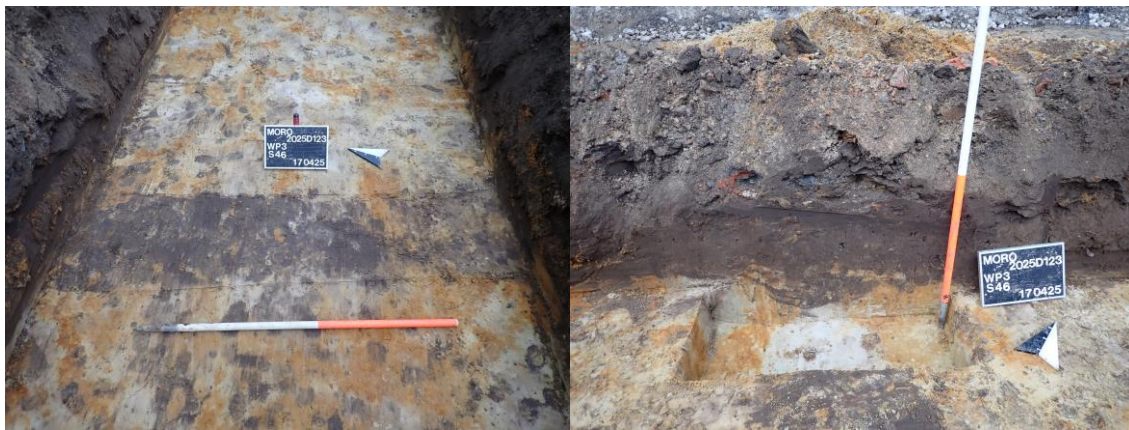

Figuur 44: Coupefoto's paalkuilen S38 en S47 (© ARCHEBO bv).

4.3.3 Greppels en grachten

Drie sporen zijn vermoedelijk te interpreteren als greppels (m.n. S40, 41 en 46). Sporen S40 en S41 bevinden zich in elkaars nabijheid in werkput 2. Ze zijn zeer vaag in grondvlak en worden zeer sterk gebioturbeerd. Ze hebben respectievelijk een maximale breedte van 62 cm en 54 cm. De diepte bedraagt 2 à 4 cm.

Spoor 46 is duidelijker in grondvlak en heeft een maximale breedte van 58 cm. Ook in coupe is deze greppel beter bewaard gebleven en dit tot 15 cm onder het archeologisch vlak. De inhoud van de greppel bestaat uit grijsbruin en lichtbruin gevlekt zand.

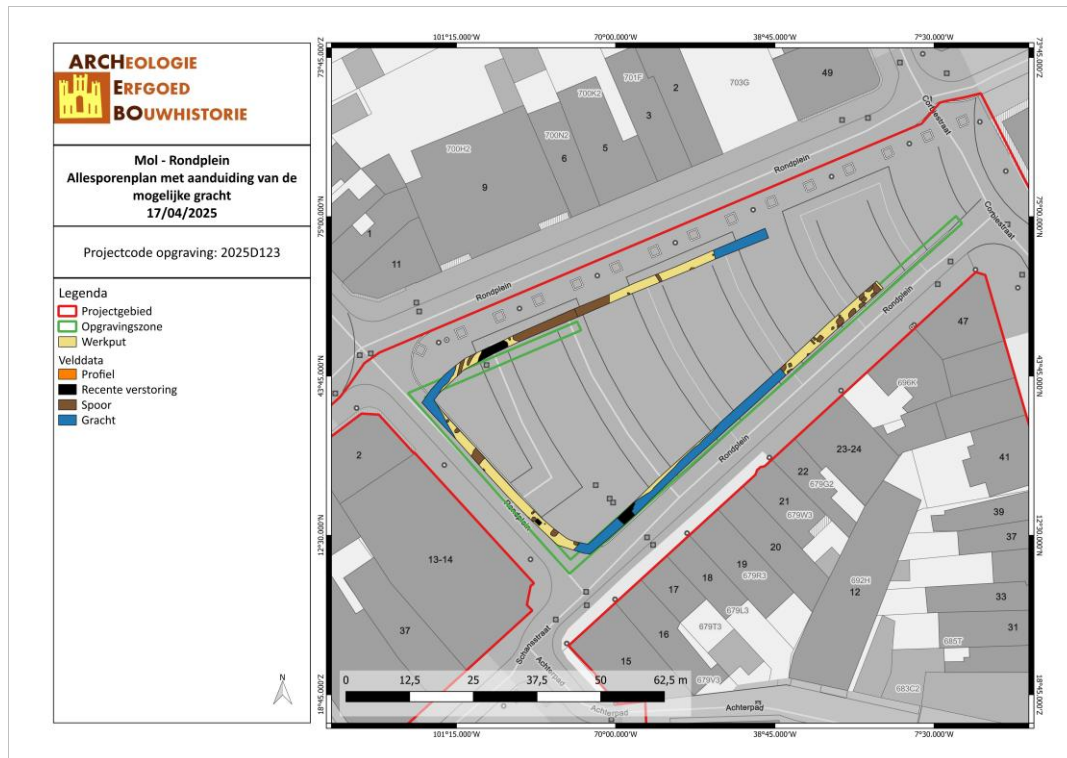
Figuur 45: Vlak- en coupefoto greppel S46 (© ARCHEBO bv).

Acht andere sporen zijn dan weer mogelijk als 'gracht' te interpreteren. Het westelijke deel van werkput 1 wordt quasi volledig ingenomen door een gracht (S22 en 24 t.e.m. 27). Ook in de zuidelijke en noordelijke hoek van werkput 2 werd een vermoedelijke gracht aangesneden (S28 en S39). In het oostelijke deel van werkput 3 werd spoor 48 aangesneden. Ook dit spoor is vermoedelijk te interpreteren als gracht.

In werkput 1 was het niet meteen duidelijk dat sporen S22 en 24 t.e.m. 27 eenzelfde spoor betrof. Ze werden als aparte sporen ingemeten aangezien ze gescheiden werden door geel tot groen zand, terwijl ze zelf opgevuld zijn met donkergrijs-bruin zand. Bij het couperen bleek het geel tot groen zand echter niet de moederbodem te zijn, maar een deel van de vulling van de gracht. De sporen zijn op basis van het voorkomen van grote brokken C-horizont vermoedelijk in één keer opgevuld en dit bij het dempen van de gracht. Sporen S28, 39 en 48 hebben zowat een vergelijkbare opvulling als sporen S22 en 24 t.e.m. 27 van donkergrijs zand met lichtbruine tot groene vlekken.

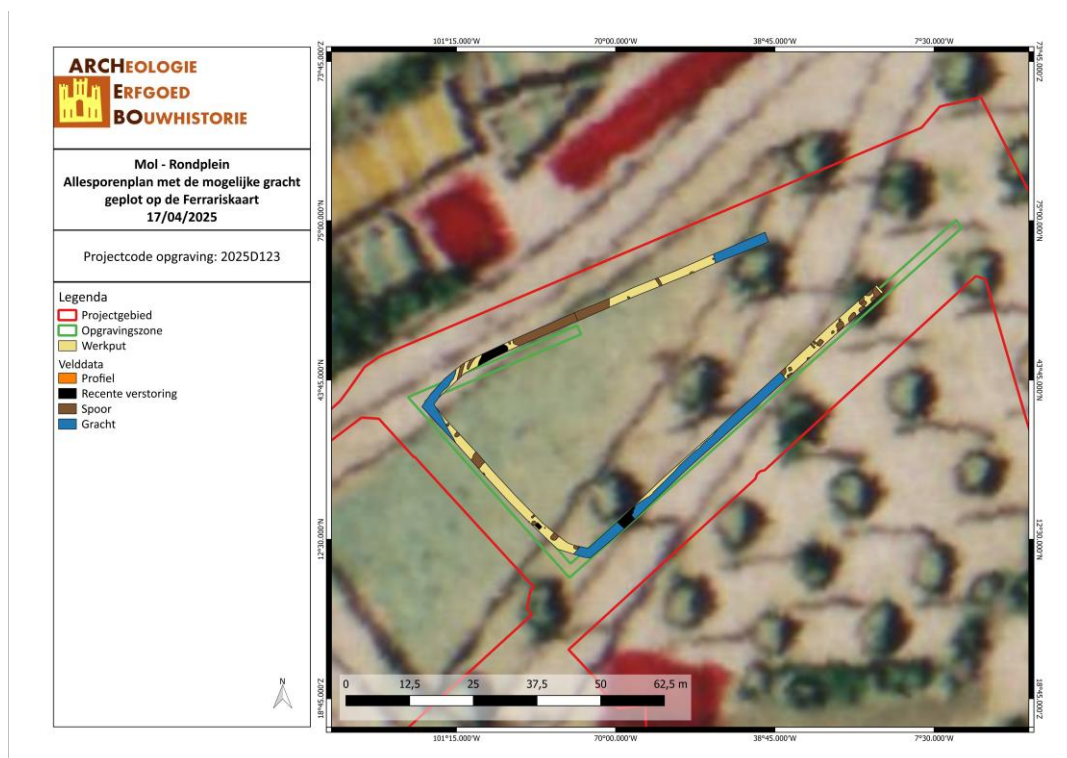
Gezien de beperkte opgravingszone is de interpretatie van deze sporen eerder onduidelijk aangezien de exacte omvang ervan niet geregistreerd kon worden. In de vulling van de sporen werd voornamelijk 16de/17de-eeuws materiaal aangetroffen (*cfr. infra*). Mogelijk zijn de grachten te linken aan een schans (*cfr. CAI-locatie 110685*). Anderzijds is het ook mogelijk dat de sporen verwijzen naar wat er op de Ferrariskaart is afgebeeld. Echter, ook dit kan mogelijk teruggaan tot de schans.³⁵

³⁵ Zie 5.1 Interpretatie en datering van de archeologische site

MORO/25/04/17/25 - Digitale aanmaak

Figuur 46: Allessporenplan met aanduiding van de mogelijke gracht, aangeduid in blauw (© ARCHEBO bv).

MORO/25/04/17/26 - Digitale aanmaak

Figuur 47: Allessporenplan met aanduiding van de mogelijke gracht geplot op de Ferrariskaart (© ARCHEBO bv).

Figuur 48: Vlakfoto's gracht S24/25 & S26/27 (© ARCHEBO bv).

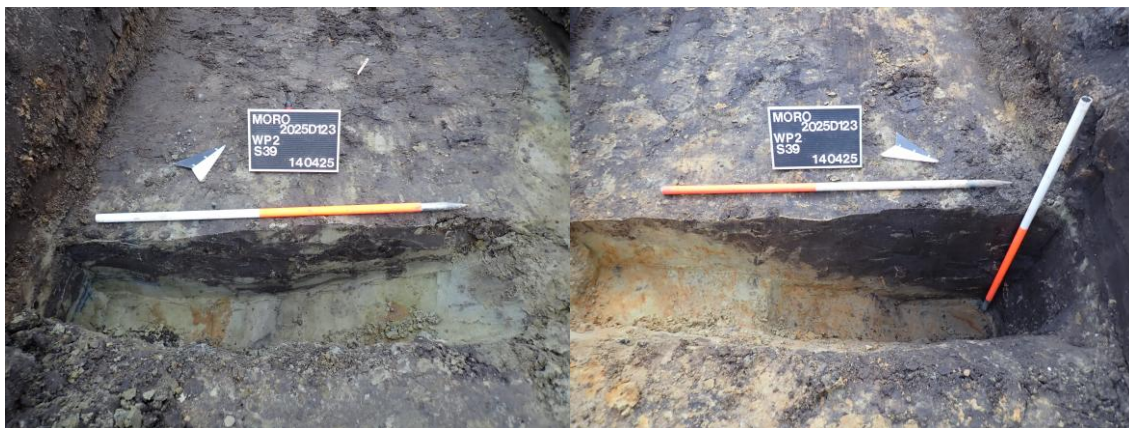
Figuur 49: Vlakfoto's gracht S39 & S48 (© ARCHEBO bv).

Figuur 50: Coupefoto's gracht S22c1/S23 & S22c2 (© ARCHEBO bv).

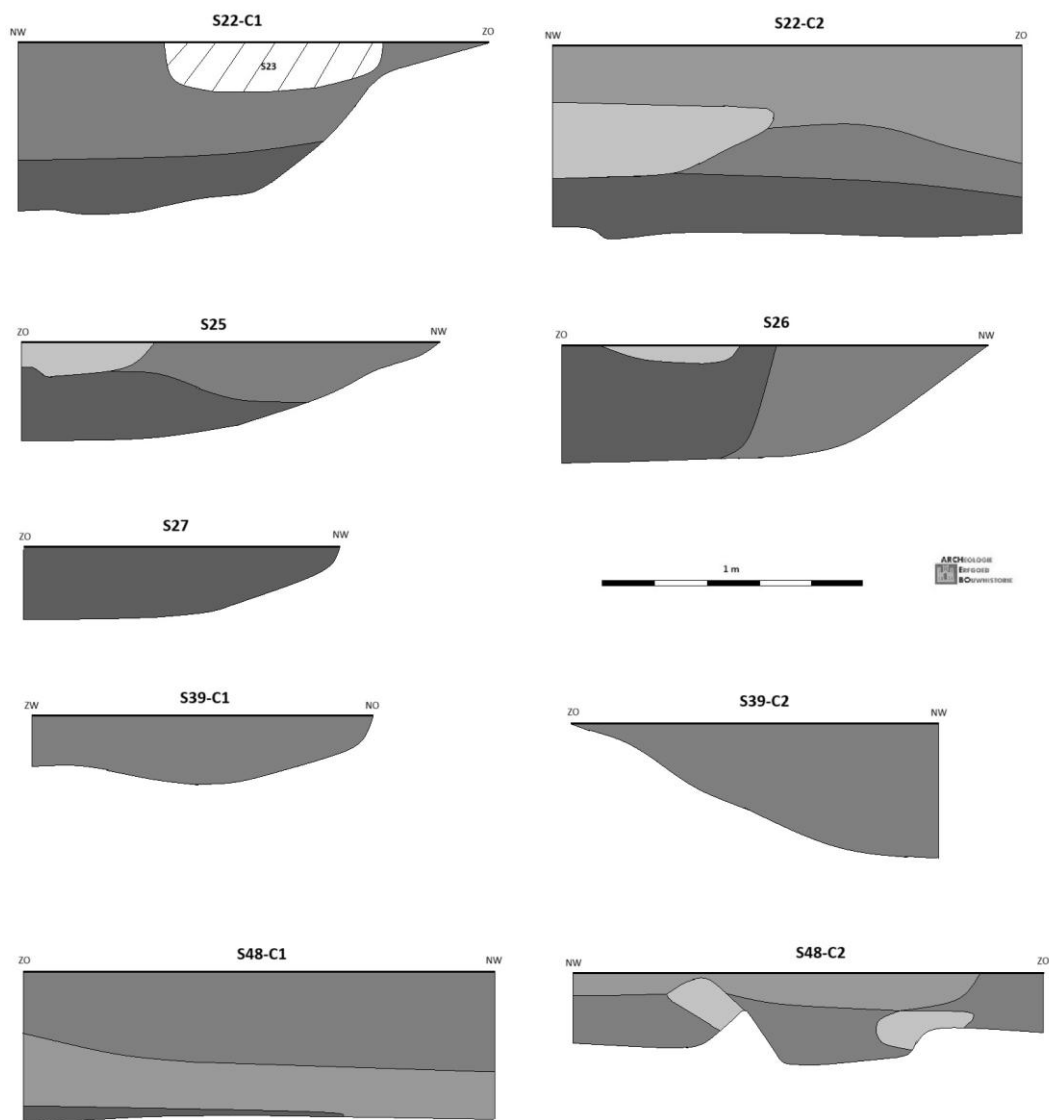
Figuur 51: Coupefoto's gracht S26 & S27 (© ARCHEBO bv).

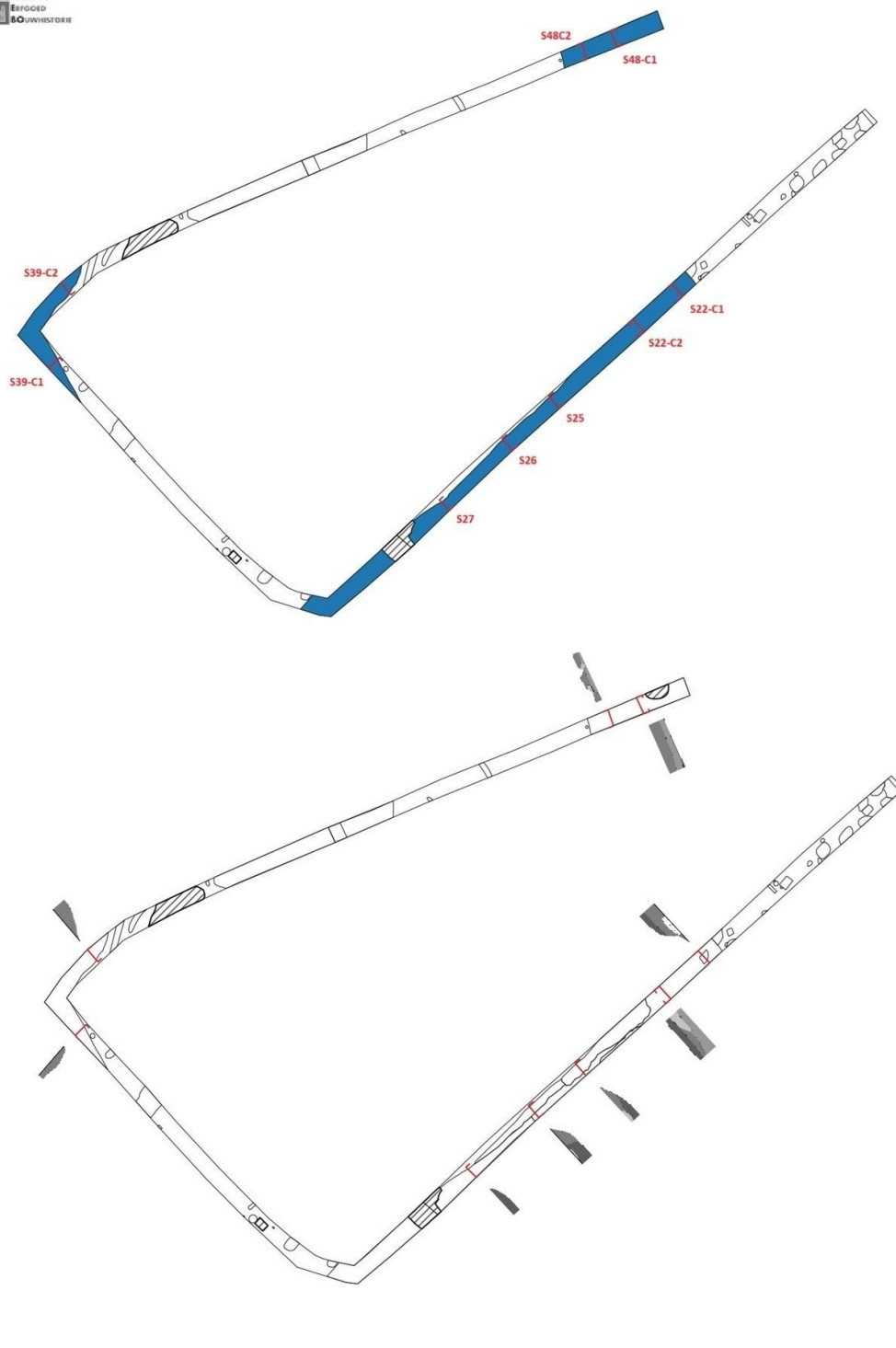
Figuur 52: Coupefoto's gracht S39c1 & S39c2 (© ARCHEBO bv).

Figuur 53: Coupefoto's gracht S48c1 & S48c2 (© ARCHEBO bv).

Figuur 54: Coupetekeningen gracht (© ARCHEBO bv).

Figuur 55: Situering coupes + coupetekeningen van de gracht (© ARCHEBO bv).

4.3.4 Kuilen

26 sporen kunnen niet verder gedefinieerd worden als 'kuil'. De betekenis en functie van deze sporen is dan ook onduidelijk. Gezien de beperkte opgravingszone kon van de meeste kuilen slechts een deel geregistreerd en onderzocht worden. Hierdoor kon ook niet altijd de gehele omvang van de sporen gemeten worden. In een aantal van de kuilen werd recent (20ste-eeuws) materiaal teruggevonden.

Sporen 1 en 2 bevinden zich in het noordelijke deel van werkput 1. Het betreft een ovaalvormig en een langwerpige spoor. Ze hebben beide eenzelfde inhoud van grijsbruin en lichtbruin gevlekt zand en zijn vermoedelijk gelijktijdig. Naast houtskool komt er baksteen voor in de sporen. Er werd een bordfragment in roodbakkerd aardewerk met slibversiering gerecupereerd uit kuil S2 (V1). Beide sporen zijn zeer ondiep met een diepte van 7 cm.

Spoor 3 oversnijdt spoor 2 en is dus recenter. Dit spoor is eerder opgevuld met vrij homogeen bruin zand met sporadisch lichtbruine vlekken. Ook in dit spoor komt houtskool en baksteen voor en er werd een wandscherfje geglaazuurd roodbakkerd aardewerk in teruggevonden (V2). Het spoor is tot 12 cm diep.

Spoor 4, 5 en 6 komen geclusterd voor. Kuilen 4 en 5 bevatten grijsbruin en lichtbruin gevlekt zand met houtskool en baksteen. In grondvlak leek rechthoekige kuil S5 het onregelmatige spoor S4 te oversnijden, maar in coupe is het eerder andersom. De sporen zijn respectievelijk tot 40 en 44 cm diep in coupe. Kuil S6 is opgevuld met bruin en grijs zand en is vrij ondiep bewaard gebleven met (slechts) 6 cm. In beide sporen werd recent, 20ste-eeuws materiaal (afval) teruggevonden. Het gaat o.a. om faience (V3 en V4; *cfr. infra*), maar ook glas, dierlijk bot, ijzeren objecten, steenkool en zelfs plastic. Het meeste van dit materiaal werd niet bijgehouden aangezien het geen archeologische waarde heeft.

Figuur 56: Vlak- en coupefoto kuil S4/5 (© ARCHEBO bv).

Figuur 57: Vondsten uit kuil S4 (links) en S5 (midden en rechts) (© ARCHEBO bv).

Spoor 7 is een vrij groot ovaalvormig spoor met in grondvlak een afmeting van 187 cm en minimaal 90 cm. In coupe bleek het spoor echter vrij oppervlakkig met een diepte van maximaal 8 cm. Het bestaat uit grijsbruin, lichtbruin en lichtgrijs zand. Er werd een dakpanfragment ingezameld uit het spoor (V5).

Spoor 8 is een ovaalvormig spoor met een diepte van 5 cm. Het bestaat voornamelijk uit donkergrijs-bruin zand met af en toe lichtbruine vlekjes en houtskoolspikkels.

Spoor 9 is – net zoals spoor 7 – in grondvlak een vrij groot spoor, maar in coupe eerder beperkt. In grondvlak werd een lengte van 154 cm en een breedte van 128 cm opgetekend. In coupe is de maximale diepte 13 cm. De inhoud bestaat uit donkergrijs-bruin en lichtbruin gevlekt zand met sporadisch houtskool en baksteen.

Spoor 14 is een rechthoekig spoor met een afmeting van 123 op 87 cm in grondvlak. De diepte bedraagt in coupe 37 cm. Het is opgevuld met donkergrijs-bruin en lichtbruin gevlekt zand, wat zeer vergelijkbaar is met de inhoud van kuil S5. Verder komt er in de vulling houtskool en baksteen voor. Vermoedelijk dateren beide sporen op basis van de gelijkaardige vulling uit dezelfde periode. Ook het recent, 20ste-eeuws vondstmateriaal uit de kuilen wijst in die richting. In kuil S14 werd o.a. faïence (V7; *cfr. infra*), een deksel van een emailketel en een flessenhals met een plastic schroefdop teruggevonden. Ook hier werden slechts enkel de scherven genummerd bij de vondsten. Het overige vondstmateriaal heeft geen archeologische waarde en werd bijgevolg niet bijgehouden.

Figuur 58: Vondsten uit kuil S14 (© ARCHEBO bv).

Figuur 59: Vlakfoto S12-15 en coupefoto S14&15 (© ARCHEBO bv).

Spoor 16 is een langwerpige, rechthoekige kuil dat bestaat uit grijs en lichtbruin gevlekt zand. Ook hier komt houtskool en baksteen voor in de vulling. De diepte van de kuil is beperkt tot maximaal 7 cm.

Van spoor 17 kon slechts een klein deel geregistreerd worden binnen de opgravingszone. Het bevindt zich tegen de zuidoostelijke putwand van werkput 1 en het is opgevuld met vrij homogeen grijs zand. De diepte ervan bedraagt 4 cm. Er werd twee baksteenfragmentjes gerecupereerd uit deze kuil (V8), alsook een stukje recent glas. Het recent glas werd niet weerhouden bij de vondsten.

Spoor 18 is rechthoekig van vorm en meet 71 op 60 cm in grondvlak en het heeft een diepte van 9 cm in coupe. De inhoud van deze kuil bestaat uit donkergrijs-bruin zand met lichtbruine vlekken. Verder komt er houtskool en baksteen voor in de vulling.

Ook spoor 19 bevindt zich tegen de zuidoostelijke putwand van werkput 1, waardoor slechts een deel van deze kuil opgetekend kon worden. De kuil is opgevuld met donkergrijs-bruin en lichtbruin gevlekt zand en het bevat houtskool, baksteen en kalk. De diepte van het spoor is 18 cm. Deze kuil oversnijdt spoor S20, dat dus ouder te dateren is. Spoor 20 bestaat uit vrij homogeen lichtgrijs zand en is maximaal 8 cm diep bewaard gebleven. Uit spoor 19 werden een baksteenfragmentje (V9) en drie post-middeleeuwse scherven (V10) gerecupereerd. Het betreft twee scherven in zgn. Elmterswaar en een scherfje faience (*cfr. infra*).

Spoor 21 is een onregelmatig spoor dat is opgevuld met donkergrijs-bruin en grijs zand. Het bevat sporadisch houtskool en baksteen. De maximale diepte ervan is 17 cm. Het grenst aan S22 dat mogelijk als gracht te interpreteren valt (*cfr. supra*). Er werd in dit spoor een scherfje faience (V11), een baksteenfragmentje (V12), een stukje recent glas en een metaalslak aangetroffen. Enkel het aardewerk en het bouwkeramiek werden als vondst ingezameld.

Spoor 29 werd aangesneden in het zuidelijke deel van werkput 2. Het is daarbij ovaal van vorm met een donkergrijs-bruin en lichtbruin gevlekte vulling. De diepte van het spoor bedraagt 8 cm t.o.v. het archeologisch vlak.

Spoor 30 heeft een ovaalvormig verloop met eveneens een donkergrijs-bruin en lichtbruin gevlekte inhoud. Sporadisch komt er ook houtskool en baksteen voor in deze kuil. De afmetingen van deze relatief grote kuil bedraagt in grondvlak minimaal 132 op 117 cm. De diepte is 21 cm.

Spoor 31 is eerder rond van vorm met een diameter van 85 cm. In coupe bleek de kuil 24 cm diep te zijn. Het is daarbij opgevuld met bruin en lichtbruin gevlekt zand. Op basis van de inhoud lijkt het spoor ouder te zijn dan de meeste andere sporen op de site. Vondstmateriaal om dit te bevestigen werd er echter niet in aangetroffen, waardoor de exacte datering onduidelijk is (maar dus mogelijk middeleeuws of ouder).

Figuur 60: Vlak- en coupefoto S31 (© ARCHEBO bv).

Spoor 32 is zowel in grondvlak als in coupe vrij onregelmatig. Het heeft een maximale diepte van 20 cm en bestaat uit donkergrijs-bruin, lichtbruin en bruin gevlekt zand. Sporadisch komt er ook houtskool voor in het spoor.

Zowat centraal in werkput 2 komt een groot, breed spoor voor, m.n. S36. Dit spoor heeft een maximale breedte van 259 cm en een diepte van maximaal 25 cm. Gezien de omvang van de opgravingszone is de interpretatie van dit spoor niet geheel duidelijk. Vermoedelijk gaat het om een greppel/gracht, maar dit kan niet met zekerheid gezegd worden. Daarom werd het spoor ingedeeld onder 'kuil'. De inhoud van het spoor bestaat uit donkergrijs-bruin en lichtbruin zand. Ook komt er vrij veel baksteen(puin) in voor.

Figuur 61: Vlak- en coupefoto S36 (© ARCHEBO bv).

Spoor 37 is ovaal van vorm met een diepte van 16 cm. Het bevat daarbij donkergrijs-bruin en bruin zand. Dit spoor is sterk gebioturbeerd.

Spoor 42 bevindt zich tegen de noordwestelijke putwand van werkput 2. Het spoor is zowat ovaal tot niervormig en is daarbij opgevuld met donkergrijs-bruin en lichtbruin gevlekt zand. De maximale diepte van dit spoor is 10 cm.

Het noordelijke deel van werkput 2 wordt grotendeels ingenomen door S43. Dit spoor loopt nog door in werkput 3 met S44. Beide spoornummers zijn toe te schrijven aan hetzelfde spoor. Het betreft een vrij grote zone dat bestaat uit donkergrijs-bruin, lichtbruin en groenachtig zand. Zowel in omvang als in diepte betreft het een vrij grote 'kuil'. Er werden twee coupes gezet op S43, waarbij de eerste coupe een diepte van zo'n 35 cm aangeeft. Een tweede coupe, meer centraal in het spoor, bleek echter een diepte van meer dan 1 m aan te geven. Doordat de wanden dreigden in te vallen en er dus een veiligheidsrisico was, kon het profiel niet opgeschoond, noch getekend worden. Er kon enkel een fotografische opname gebeuren. In het spoor werd – naast een scherfje roodbakkerd aardewerk en een scherfje steengoed (V21) – een emailketel gevonden dat te dateren valt in de jaren '60/'70 van vorige eeuw. Op basis van deze laatste vondst is de kuil wellicht relatief recent (20ste-eeuws).

Figuur 62: Coupefoto's op S43 (© ARCHEBO bv).

Spoor 45 is een ovaal tot rechthoekig spoor dat zich bevindt tegen de zuidoostelijke wand van werkput 3. Het spoor is opgevuld met donkergrijs-bruin en lichtbruin zand. Sporadisch komt er daarnaast ook houtskool in voor. De diepte van de kuil bedraagt 11 cm.

4.3.5 Afvalkuil en puinkuil

Spoor 23 bevindt zich in gracht S22 en is te interpreteren als een recent afvalkuil. In dit spoor werd namelijk heel wat 20ste-eeuws afval teruggevonden. Het gaat daarbij o.a. om faïence (V14), glas (van drinkglazen, bokaal, een fles en een lampje) en stuk rubber van een (auto)band. Enkel het aardewerk werd als vondst bijgehouden. Het overige materiaal heeft verder geen archeologische waarde en werd daarom niet weerhouden in de vondstenlijst en werd weggegooid.

Figuur 63: Vlak- en coupefoto S36 (© ARCHEBO bv).

Spoor 49 is dan weer een recente puinkuil met baksteenpuin. Dit spoor werd aangesneden in de oostelijke zone van werkput 3 en bevindt zich daarbij in gracht S48. De puinkuil is dus duidelijk recenter dan de gracht. Het baksteenpuin in deze kuil betreft naast bakstenen ook een aantal dakpanfragmenten. Dit materiaal was duidelijk vrij recent en werd dan ook niet ingezameld.

4.4 VONDSTEN EN STALEN

Tijdens het onderzoek werden 24 vondstnummers uitgedeeld. De verzamelde vondsten werden aangetroffen tijdens de aanleg van het vlak of tijdens het couperen en uithalen van de sporen. De metaaldetectie van zowel het vlak als de storthopen leverde geen relevante vondsten op. Er werden in totaal 105 afzonderlijke vondsten geregistreerd als archeologisch relevante vondst met een gezamenlijk gewicht van 4.934 g.

De vondsten worden onderverdeeld per categorie. Het gaat daarbij om aardewerk, bouwkeraamiek en natuursteen.

4.4.1 Aardewerk

Het aardewerkonderzoek dient om afzonderlijke sporen te dateren en daaropvolgend de site in zijn geheel te kunnen situeren in de tijd. Bij dit onderzoek wordt bijzonder aandacht besteed aan rand- en bodemfragmenten die kunnen gebruikt worden om een oordeel te vellen over vormtypes. Daarnaast wordt er ook gelet op versieringselementen en gebruikssporen.

Inventaris en bespreking vondsten

Aardewerk vormt de grootste groep binnen het aangetroffen vondstmateriaal, met in totaal 85 scherven. Alle scherven behoren tot een context. Over het algemeen betreft het een zeer gefragmenteerd ensemble. Het gaat daarbij om (geglazuurd) roodbakkend aardewerk, zgn. Elmpeterwaar, Rijnlands steengoed, majolica en faience. Dit aardewerk is in de post-middeleeuwse periode (Nieuwe en Nieuwste Tijd) te dateren, voornamelijk in de 16de/17de eeuw en in de 19de/20ste eeuw.

Aardewerk	Totaal	%
Post-middeleeuwen	85	100,0%
Totaal	85	100,0%
%	100,0%	

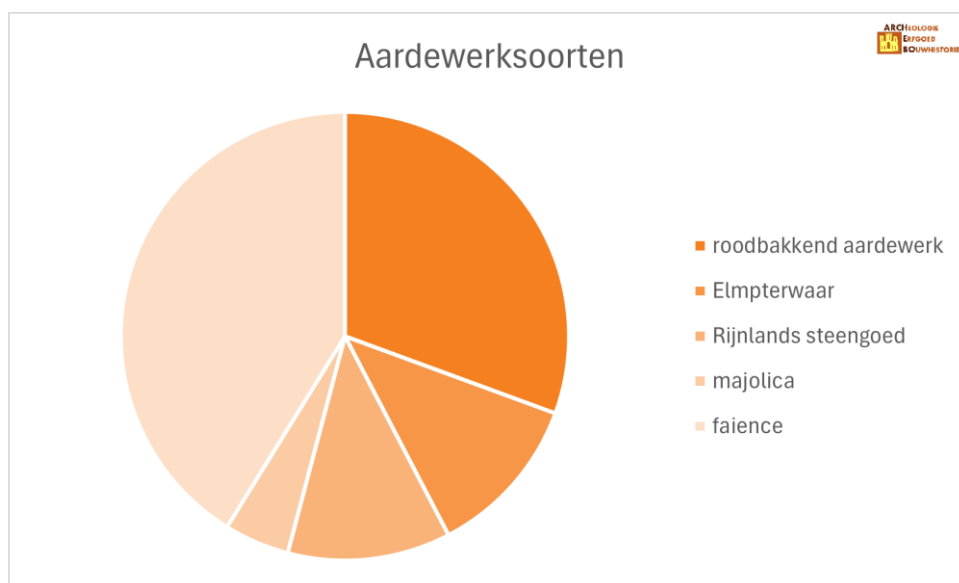
Tabel 4: Algemene telling aardewerk per periode

Het materiaal is over het algemeen zeer sterk gefragmenteerd, met slechts af en toe passende scherven die tot eenzelfde individu behoren. De sterke fragmentatie geeft aan dat het meeste materiaal geen primair afval is. Waarschijnlijk zijn de meeste scherven als los slingerende scherven in de sporen terechtgekomen (een uitzondering hierop is het materiaal uit afvalkuil S23). Vermoedelijk zijn de meeste scherven wel als min of meer contemporaan te beschouwen aan de sporen waarin ze aangetroffen werden. Dit geeft aan dat er geen of weinig gemengde contexten aanwezig zijn.

In onderstaand overzicht worden de meest relevante scherven verder in detail besproken. Het materiaal dat in dit overzicht niet aan bod komt, kan geraadpleegd worden in de vondstenlijst (zie bijlagen).

Aardewerksoort	Totaal
Roodbakkend aardewerk	26
Elmpterwaar	10
Rijnlands steengoed	10
Majolica	4
Faience	35
Totaal	85

Tabel 5: Algemene telling aardewerk per soort

Figuur 64: Taartdiagram post-middeleeuws aardewerk (© ARCHEBO bv).

4.4.1.1 Roodbakkend aardewerk

26 scherven zijn in te delen onder (geglazuurd) roodbakkend aardewerk. Rood aardewerk komt voor vanaf de 13de eeuw, in eerste instantie als een luxeproduct en vanaf de 14de eeuw als een normaal huishoudelijk product. Binnen het ensemble van het rood aardewerk betreft het dan ook voornamelijk dagdagelijks gebruiksaardewerk (keuken- of kookgerei). Zo werd er o.a. in kuil S2 (V1) en in kuil S43 (V21) een fragment van een bord met slibversiering teruggevonden, in gracht S27 werd er o.a. een bodem van een vergiet teruggevonden (V18) en in gracht S22 werden twee scherven van eenzelfde bodem teruggevonden die secundaire verbranding vertoont (V13). Deze bodem is op basis hiervan wellicht afkomstig van een kookpot. Twee randen van eenzelfde individu uit kuil S4 zijn toe te schrijven aan een recente, 20ste-eeuwse bloempot (V3).

Figuur 65: Fragment van een bord met slibversiering uit kuil S2; V1 (L) en aardewerk uit gracht S27; V18 met o.a. een bodem van een vergiet (R) (© ARCHEBO bv).

Roodbakkend aardewerk	Wand	Rand	Bodem	Oor	Overige	Totaal	%
Gracht	15	3	3	-	-	21	80,8%
Kuil	1	4	-	-	-	5	19,2%
Totaal	16	7	3	0	0	26	100,0%
%	61,6%	26,9%	11,5%	0,0%	0,0%	100,0%	

Tabel 6: Algemene telling roodbakkend aardewerk per type fragment en per context

4.4.1.2 Elmpsterwaar

Er werden in totaal 10 scherven teruggevonden die als zgn. Elmpsterwaar te identificeren zijn. Twee wandscherven werden teruggevonden in kuil S19 (V10). In gracht S22 werden in totaal acht scherven teruggevonden die tot drie verschillende individuen behoren. Van een eerste individu werden twee randen en twee wanden teruggevonden, van een ander recipiënt werden een rand en twee wanden gevonden en van een derde enkel een randfragment. Dit aardewerk is in de Nieuwe Tijd, ca. 16de/17de eeuw, te situeren.

Figuur 66: Aardewerk uit kuil S19; V10 (L) en uit gracht S22; V13 (R), met o.a. zgn. Elmpsterwaar (© ARCHEBO bv).

4.4.1.3 Rijnlands steengoed

10 scherven zijn als Rijnlands steengoed te bestempelen. Het gaat daarbij om zeven wandfragmenten, één randfragment, een bodemfragment en een deel van een oor. Deze werden teruggevonden in gracht S22 (V13), gracht S26 (V17), gracht S27 (V18), kuil S43 (V21) en gracht S48 (V22). Zes scherven zijn met zekerheid afkomstig van de productieplaats Raeren, terwijl drie andere scherven uit Westerwald komen.

Rijnlands steengoed	Wand	Rand	Bodem	Oor	Overige	Totaal	%
Gracht	7	1	1	-	-	9	90,0%
Kuil	-	-	-	1	-	1	10,0%
Totaal	7	1	1	1	0	10	100,0%
%	70,0%	10,0%	10,0%	10,0%	0,0%	100,0%	

Tabel 7: Algemene telling Rijnlands steengoed per type fragment en per context

Figuur 67: Aardewerk uit gracht S48; V22 met o.a. Rijnlands steengoed (© ARCHEBO bv).

4.4.1.4 Majolica

Binnen het ensemble zijn vier scherven majolica aanwezig. Majolica kende zijn hoogtepunt tussen 1530 en 1625.³⁶ Het gaat daarbij om een wandscherf van mogelijk een bord met een blauw figuratief motief dat werd teruggevonden in gracht S22 (V13), twee bodemfragmenten van hetzelfde individu (bord?) met eveneens een blauw figuratief motief uit gracht S27 (V18) en een bodem van een bord uit gracht S48 (V22).

4.4.1.5 Faience

35 scherven zijn te determineren als 'faience'. Dit aardewerk is voorzien van tinglazuur en voornamelijk in de 19de/20ste eeuw te dateren. Dit materiaal werd teruggevonden in kuil S4 (V3), kuil S5 (V4), kuil S14 (V7), kuil S19 (V10), kuil S21 (V11), gracht S22 (V13), afvalkuil S23 (V14) en gracht S48 (V22). Het gaat

³⁶ VAN HERCK C. & DEVOS H. (red.), 2018

daarbij zowel om randen, wanden als bodems. Ze zijn afkomstig van borden, tassen/kopjes en kommen. Twee fragmenten van borden dragen de stempel 'SAINT GHISLAIN BELGIQUE'. Saint-Ghislain is een gemeente nabij Mons (Bergen) in de provincie Henegouw. De *faïencerie* in Saint-Ghislain is opgericht in 1892 en is gesloten in 1963.³⁷

Figuur 68: Faience uit kuil S4 (en bloempot in roodbakend aardewerk; L) en kuil S5 (R) met bodems van borden uit Saint-Ghislain (1892-1963) (© ARCHEBO bv).

Figuur 69: Faience uit afvalkuil S23; V14 (© ARCHEBO bv).

4.4.2 Bouwkeramiek

Er werden 19 fragmenten bouwkeramiek als vondst geregistreerd. De meeste hiervan werden ingezameld uit gracht S48 (n=11; V23). Het betreft daarbij vier baksteenfragmenten en zeven fragmenten van dakpannen. De overige stuks bouwkeramiek werden ingezameld uit kuil S7 (V5), paalkuil S10 (V6), kuil S17 (V8), kuil S19 (V9), kuil S21 (V12) en gracht S25 (V16). In de meeste gevallen betreft het baksteenfragmenten, enkel het fragment uit kuil S7 (V5) is afkomstig van een dakpan. Het gevonden en ingezamelde bouwkeramiek is ruim in de post-middeleeuwse periode te dateren.

³⁷ <https://gr-atlas.uni.lu/index.php/fr/articles/wi55/ce959/wa1085/mo966/sg1003>

4.4.3 Natuursteen

Er werd één natuursteen ingezameld. Het betreft een fragment leisteen dat werd gerecupereerd uit gracht S48 (V24).

Figuur 70: Bouwkeramiek en natuursteen (leisteek) uit gracht S48; V23 & V24 (© ARCHEBO bv).

4.4.4 Stalen

Stalen werden genomen in functie van het beantwoorden van de onderzoeksvragen of indien deze uiterst interessant lijken. Tijdens het archeologisch onderzoek werd er één staal genomen. Het betreft een houtskoolstaal uit paalkuil S10.

4.4.4.1 ¹⁴C-datering

Het houtskoolstaal (ST1) werd genomen in functie van een radiokoolstofdatering of ¹⁴C-datering. Dit staal werd genomen uit paalkuil S10. Gezien de vrij recente datering van de sporen op de site (m.n. post-middeleeuws) werd het staal niet ter analyse voorgelegd aan een labo.

4.4.4.2 Macro-botanische onderzoek en pollenanalyse

Er werden geen contexten aangetroffen die macro-botanische onderzoek of een pollenanalyse mogelijk of wenselijk maakt.

4.4.4.3 Dendrochronologie

Er werd tijdens het onderzoek geen hout aangetroffen dat in aanmerking zou kunnen komen voor een dendrochronologisch onderzoek.

5 SYNTHESE

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Zoals verwacht op basis van het vooronderzoek bleek de bodem binnen de opgravingszone relatief goed bewaard te zijn en werden er sporen teruggevonden van menselijke aanwezigheid. Er werden in totaal 49 archeologische sporen aangeduid en beschreven. Alle sporen zijn van antropogene oorsprong. De archeologische sporen kunnen globaal in volgende categorieën opgedeeld worden: paalkuilen, greppels, grachten, kuilen, een afvalkuil en een puinkuil. Naast de archeologische sporen werden ook nog een aantal recente verstoringen aangesneden en op plan gezet. Het betreft daarbij voornamelijk verstoringen van recente nutsleidingen.

Een 10-tal sporen kunnen geïnterpreteerd worden als paalkuilen. De paalkuilen zijn niet te linken aan structuren. Vermoedelijk zijn ze afkomstig van 'losse', tijdelijk ingeheide palen. Drie sporen zijn vermoedelijk te interpreteren als greppels. Acht sporen zijn dan weer mogelijk als 'gracht' te interpreteren. Het westelijke deel van werkput 1 wordt quasi volledig ingenomen door een gracht (S22 en 24 t.e.m. 27). Ook in de zuidelijke en noordelijke hoek van werkput 2 werd een vermoedelijke gracht aangesneden (S28 en S39). In het oostelijke deel van werkput 3 werd spoor 48 aangesneden. Ook dit spoor is vermoedelijk te interpreteren als gracht. Gezien de beperkte opgravingszone is de interpretatie van deze gracht eerder onduidelijk aangezien de exacte omvang ervan niet geregistreerd kon worden. In de vulling van de gracht werd 16de/17de-eeuws materiaal aangetroffen, waaronder roodbakend aardewerk, Rijnlants steengoed, Elpmterwaar en majolica. Mogelijk is de gracht dan ook te linken aan een schans.

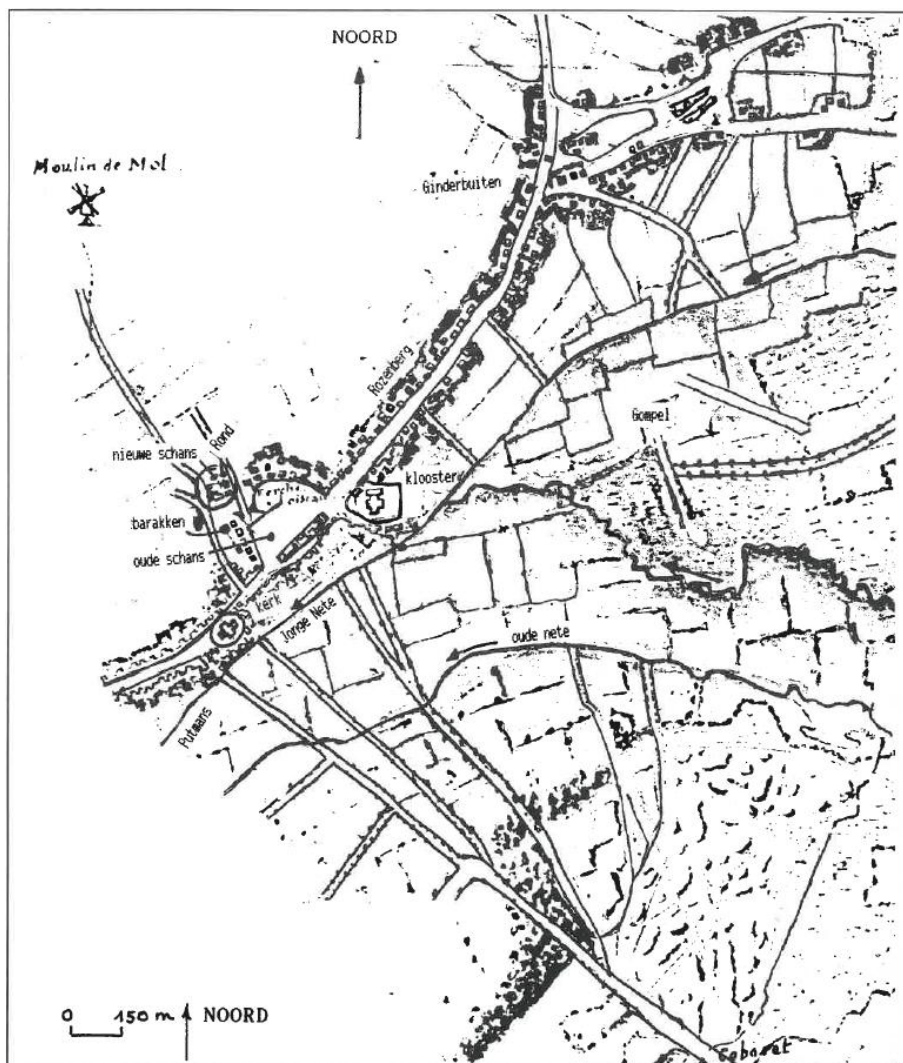
Binnen het plangebied wordt namelijk de schans van Overlaar aangeduid. Het gaat om een 16de-eeuwse schans in het oosten van het plangebied (CAI-locatie 110684) en een latere 17de-eeuwse schans in het westen van het plangebied (CAI-locatie 110685). De opgravingszone bevindt zich ter hoogte van deze tweede schans.

MORO/25/04/25/27 - Digitale aanmaak

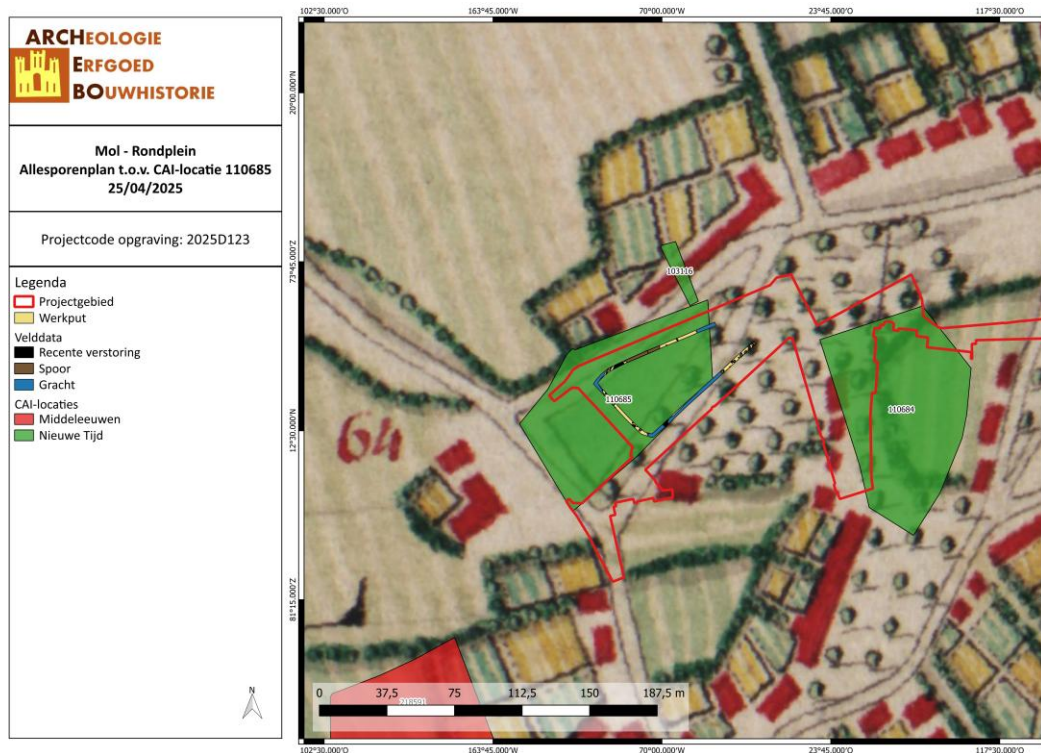
Figuur 71: Allesporenplan en CAI-locaties op de GRB-basiskaart (© ARCHEBO bv).

De situering van de Molse schansen was geen eenvoudige opdracht aangezien ze niet duidelijk stonden opgetekend op de eerste kadasterplannen. De vraag is of ze in 1811 reeds gedicht waren of dat ze gewoon niet opgetekend werden. Over de 16de-eeuwse schans van Overlaar (CAI-locatie 110684) is vrij veel geweten op basis van het schansreglement dat bewaard gebleven is. Op basis van dit schansreglement is af te leiden dat de schans bestond uit een verheven aarden wal met een diepe gracht aan de buitenkant. Nabij de ingang stond een schanswachtershuis met een gemeenschappelijke bakoven en een waterput. De toegangspoort bestond uit een ophaalbrug die met kettingen werd omhoog getrokken. Op een extractie uit de grenskaart ligt de schans in de noordhoek van het Laar en op de Ferrariskaart uit 1777 is een ovaalvormig perceel te bemerken tussen de Boerenkrijgstraat en Lakenmakersstraat.³⁸

Figuur 72: Extract uit de grenskaart tussen de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden, opgemaakt in 1786. (Archives Nationales de France, Parijs en A.R.A. Brussel).
(bron: PEETERS F., SANNEN S. & VER BRUGGEN M., 1995, p. 16, Afb. 3)

³⁸ PEETERS F., SANNEN S. & VER BRUGGEN M., 1995, pp. 14-16

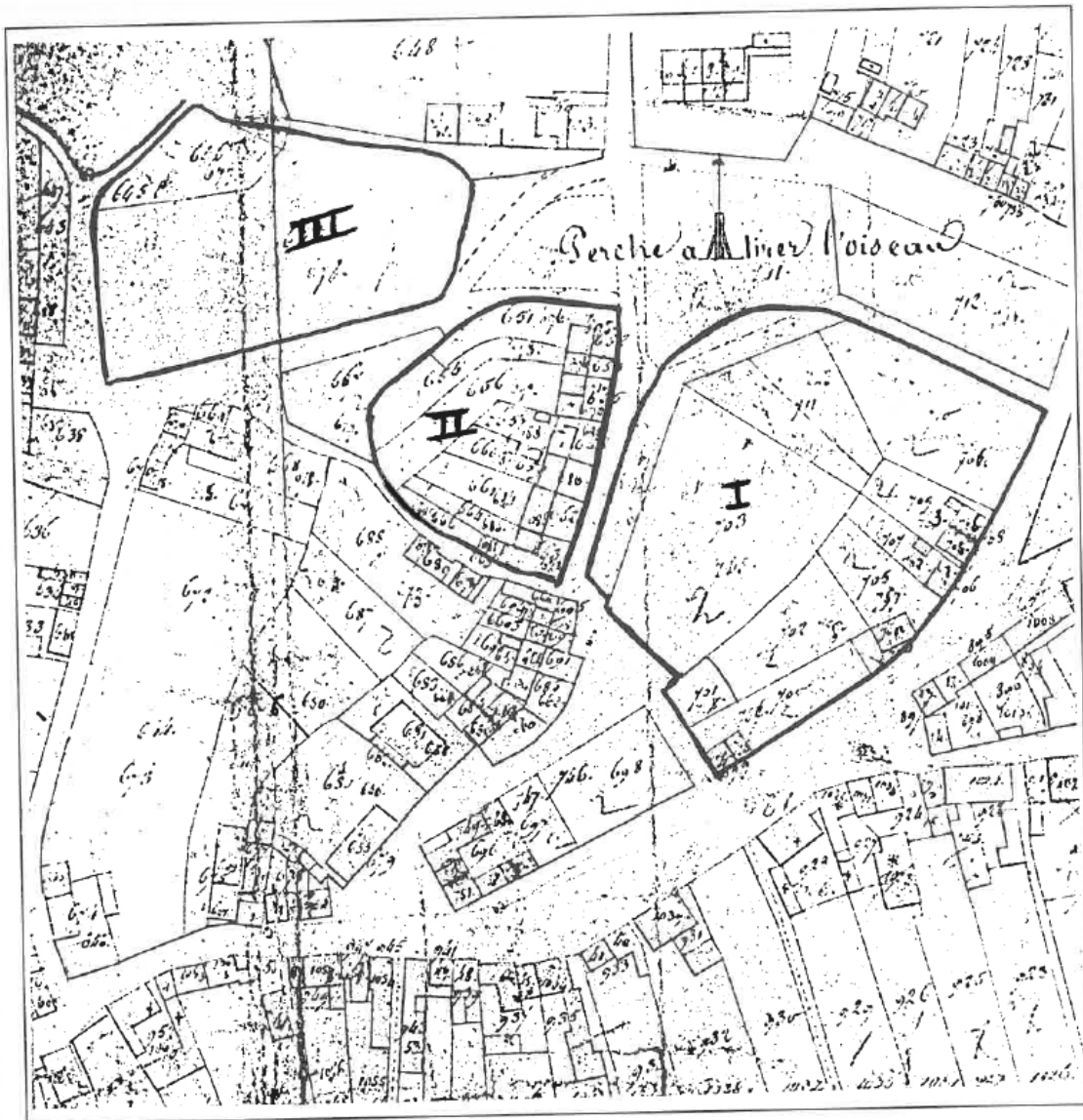
MORO/25/04/25/28 - Digitale aanmaak

Figuur 73: Allesporenplan en CAI-locaties op de Ferriskaart uit 1777 (© ARCHEBO bv).

Op het kadasterplan van 1834 is een min of meer ovaalvormig perceel te zien tussen de Corbiestraat, de Achterpad en de Schansstraat. Ook het westelijke Rondplein heeft alle kenmerken van een schansperceel. Adolf Reydam's situeert de Molse Centrumschans aan de westelijke zijde van het Rondplein. Al deze standplaatsen werden in het verleden aanzien als mogelijke ligging van de schans van Overlaar. In het Molse meetboek van 1764-1814 is een aankoop te vinden uit 1804 van een perceel dat als 'de schans op het Laar' werd benoemd waaruit af te leiden valt dat de verschansing wel degelijk gelegen was op het noordwestelijke 'Het Rond' (Rondplein).

Om de grote schulden te delgen die ontstaan waren wegens militaire plunderingen en afpersingen, verwerf Mol in 1636 door een bijzonder octrooi de toelating om grote oppervlakten gemeentegronen te verkopen, waaronder ook het zuidelijke Laar. In dit zuidelijke Laar bleef alleen de Meerplas (perceel 757) als gemeentegrond over, in het noorden het ganse Rond (Rondplein) met schans tot 1804. Indien de oorspronkelijke Laarschans op het zuidelijke Laarplein lag, dan werd zij door de verkoop in 1636 gesloopt en waarschijnlijk verplaatst naar de meer noordelijke standplaats. Een eventuele schans op deze plaats moet dus bestaan hebben vóór deze datum (Goedenisboek 1744-1762, blz. 306). Op de kaart van het grensgebied tussen de Verenigde Provinciën en de Oostenrijke Nederlanden (Figuur 72) is nog duidelijk veel ruimte te bemerken van het vroegere schansterein tussen de Boerenkrijglaan, Corbiestraat en Sinderspadij. In de richting van de grote open Laaruites aan de noord-, oost- en zuidzijde bezat de oorspronkelijke schans watergrachten met aarden verdedigingswallen. De toegangsweg en de ophaalbrug van de schans kan met vrij grote zekerheid worden gesitueerd aan de westzijde, ter hoogte van het huidige Achterpad.³⁹

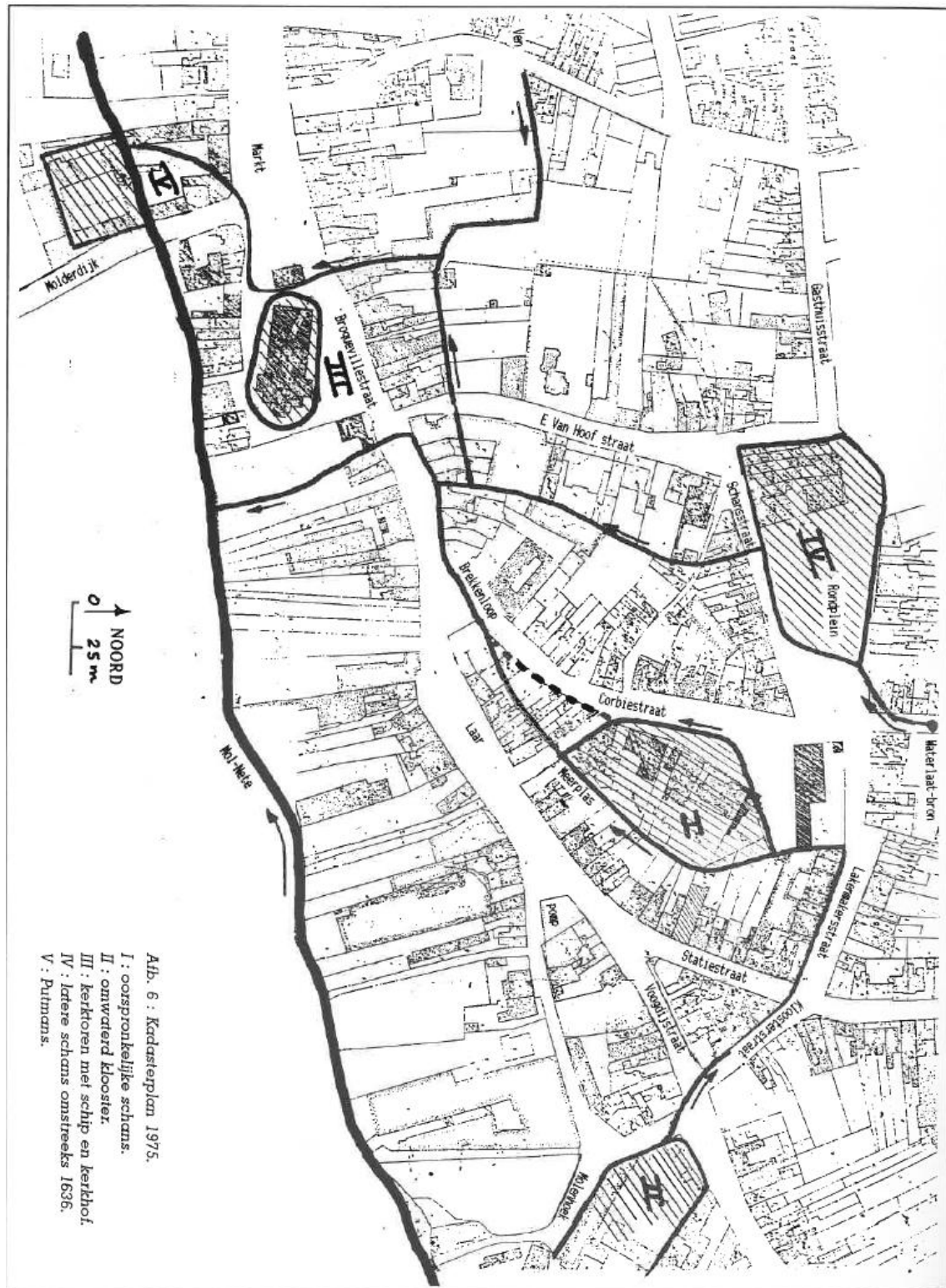
³⁹ PEETERS F., SANNEN S. & VER BRUGGEN M., 1995, pp. 17

Figuur 74: Kadasterplan 1834. I: Ovaal-vorm tussen Boerenkrijgstraat en Lakenmakerstraat; II: Ovaal-vorm tussen Schans, Corbiestraat en Achterpad; III: Westelijk Rondplein
(bron: PEETERS F., SANNEN S. & VER BRUGGEN M., 1995, p. 18, Afb. 5)

Op een kaart uit 1975 draagt de oude schans van Overlaar het nummer I (Figuur 75). De Brekkenloop welke nu nog bestaat, doch volledig werd overwelfd in het begin van de 20ste eeuw, is op de kaart van 1975 aangegeven met zijn oud tracé, langs de doorgang in de Boerenkrijgstraat tot achter de (voormalige) RTT-gebouwen en vervulde vroeger de functie van schansgracht. Na de verkoop van deze gemeentegrounden werd het zuidelijk deel van de gracht gedicht, maar bleef behouden als doorgang, wat trouwens bij praktisch alle schansen zo gebeurde.⁴⁰

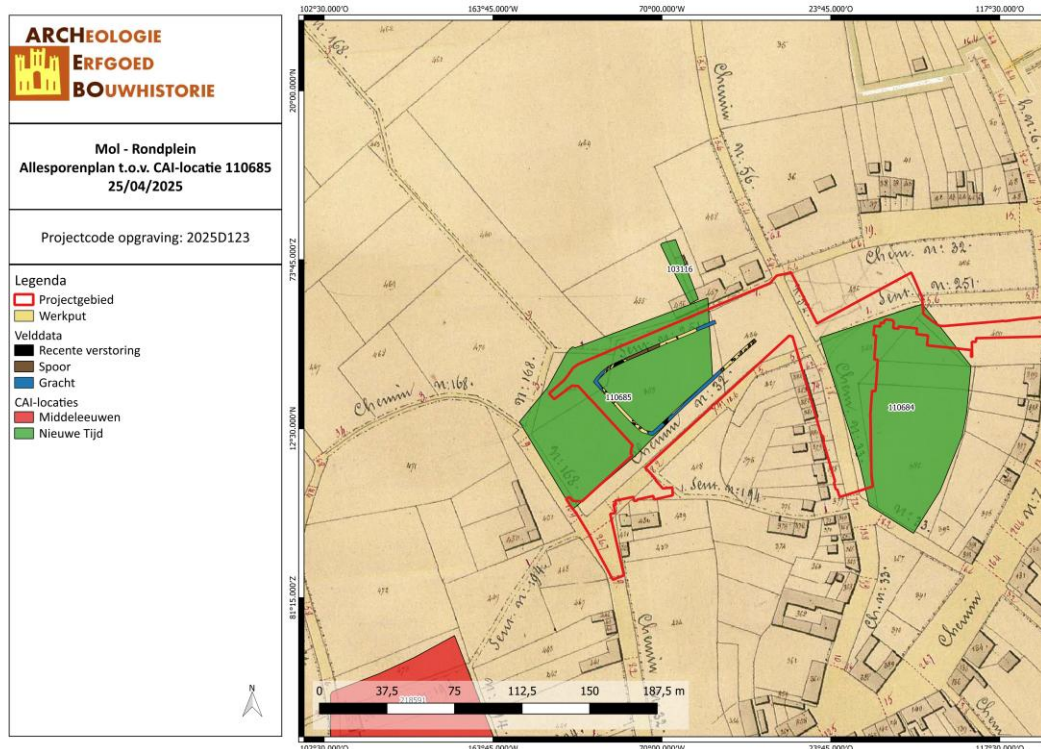
⁴⁰ PEETERS F., SANNEN S. & VER BRUGGEN M., 1995, pp. 18

Afb. 6 : Kadasterplan 1975.
 I : oorspronkelijke schans.
 II : omwaaerd klooster.
 III : kerktoren met schip en kerkhof.
 IV : latere schans omstreeks 1636.
 V : Putmans.

Figuur 75: Kadasterplan 1975. I: oorspronkelijke schans; II: omwaerd klooster; III: kerktoren met schip en kerkhof; IV: latere schans omstreeks 1636; V: Putmans
 (bron: PEETERS F., SANNEN S. & VER BRUGGEN M., 1995, p. 19, Afb. 6)

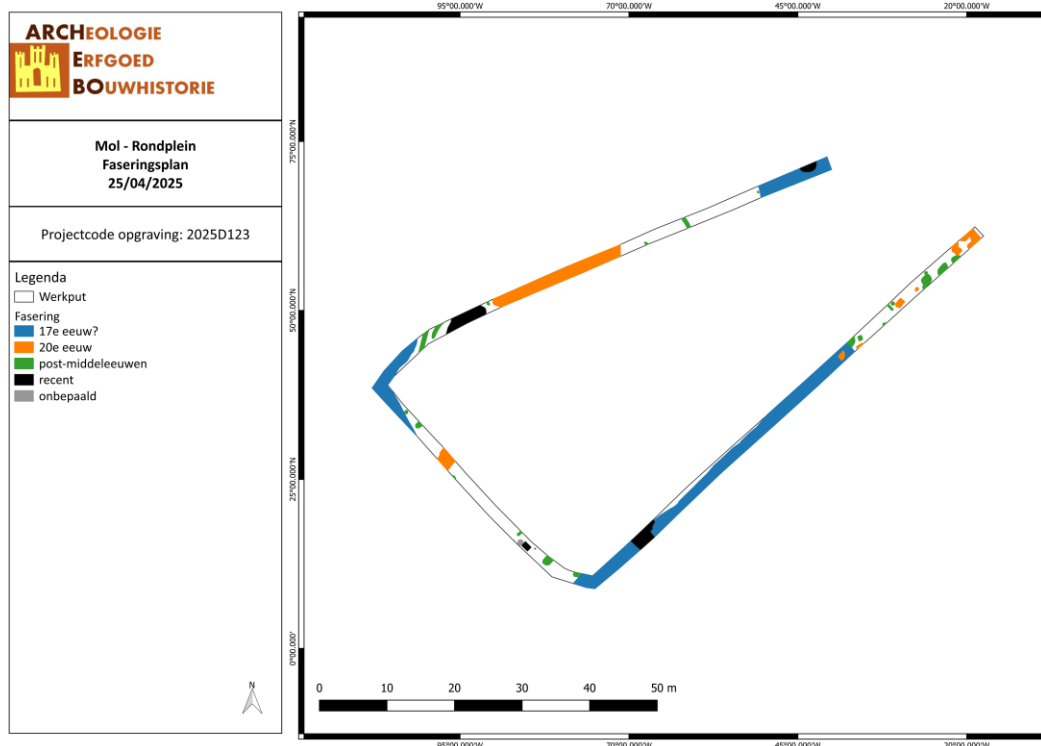
Uit bovenstaande uiteenzetting blijkt waarom er op de CAI de 17de-eeuwse schans is aangeduid ter hoogte van het westelijke deel van het Rondplein. Dit geeft echter nog geen uitsluitsel over het feit dat de aangetroffen gracht in de opgravingszone te linken is aan deze schans, al is het wel plausibel. Gezien de beperkte opgravingszone is de omvang van de hier aangesneden gracht echter niet geheel duidelijk. Op basis van de gezette coupes lijkt de gracht niet diep en niet al te breed (al is dit niet met zekerheid vast te stellen). Anderzijds is het ook mogelijk dat de sporen verwijzen naar wat er op de Ferrariskaart van 1777 is afgebeeld. Hier is een driehoekige structuur zichtbaar dat waterhoudend is. Het is echter ook niet uit te sluiten dat ook dit mogelijk teruggaat tot de schans. De gracht is alleszins niet weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) en is dus met vrij grote zekerheid niet uit deze periode en in een vroegere periode gedempt. De opvulling van de gracht wijst daarenboven op een snelle opvulling ervan.

MORO/25/04/25/29 - Digitale aanmaak

Figuur 76: Allessporenplan en CAI-locaties op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (© ARCHEBO bv).

26 andere sporen kunnen niet verder gedefinieerd worden als 'kuil'. De betekenis en functie van deze sporen is dan ook onduidelijk. In een aantal van de kuilen werd recent, 20ste-eeuws (afval)materiaal teruggevonden, o.a. faience, maar ook glas, metaal en zelfs rubber en plastic. Spoor 23 is te interpreteren als een recente, 20ste-eeuwse afvalkuil. Spoor 49 is dan weer een recente puinkuil met baksteenpuin.

MORO/25/04/25/30 - Digitale aanmaak

Figuur 77: Faseringsplan (© ARCHEBO bv).

5.2 BELANG EN BETEKENIS VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat er zich op het westelijke deel van het Rondplein vermoedelijk een schans aanwezig geweest is in de 17de eeuw. Bij het onderzoek is mogelijk een gracht aangesneden die hiermee in verband te brengen is. Het is echter niet met zekerheid te stellen gezien de beperkte opgravingszone binnen huidig project. Op basis van de gegevens bekomen tijdens de opgraving lijkt de gracht echter zowel in diepte als in breedte eerder beperkt te zijn. Dit is evenwel een veronderstelling op basis van de coupes en geen uitgemaakte zaak. Bij vergelijkingsmateriaal met andere schansen blijkt dat de grachten van dergelijke structuren toch vrij breed waren, zo kon de breedte van de gracht variëren van ca. 8 m tot meer dan 10 m.⁴¹ De meeste schansgrachten komen geleidelijk op diepte en hebben een eerder vlakke bodem.⁴²

In vele dorpen in de Limburgse en Brabantse Kempen duikt met grote regelmaat het toponiem 'schans' op. De benaming 'schans' slaat op een versterking die (vooral) door de plattelandsbevolking op eigen initiatief werd opgetrokken om zich te beschermen tegen de vele bendes en plunderende legers die het land onveilig maakten. De schansen zijn vrijwel zonder uitzondering opgetrokken vanaf het eind van de 16de eeuw tot in de 17de eeuw. Deze periode stond synoniem met roof, plunderingen, opeisingen, afpersing, moord en geweld.⁴³

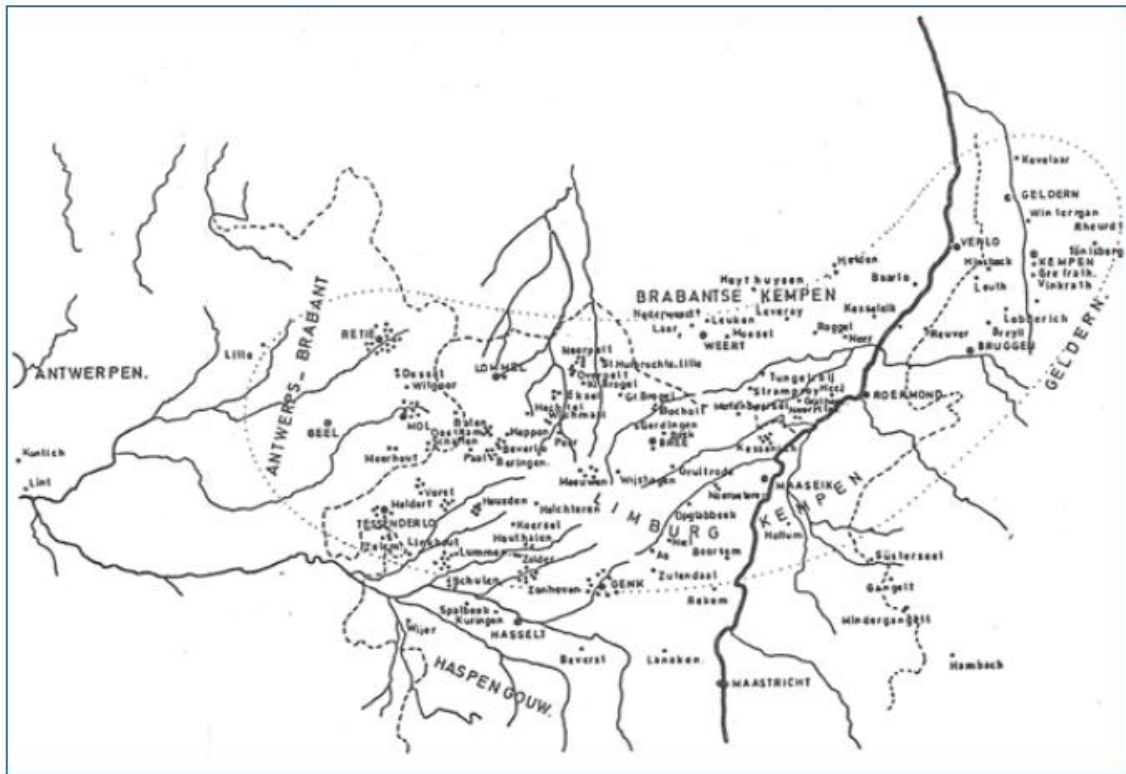
Op de Limburgse zandgronden bouwden vrijwel ieder dorp en gehucht een vluchtschans om mensen en vee in (betrekkelijke) veiligheid te kunnen brengen. Dergelijke 'boerschansen' zijn ook bekend uit de

⁴¹ KEIJGERS D.M.G., 2009, pp. 39-40; EERDEKENS T. *et al*, 2019, pp. 44

⁴² EERDEKENS T. *et al*, 2019, pp. 41

⁴³ KEIJGERS D.M.G., 2009, pp. 5; KEIJGERS D.M.G., 2009, pp. 13

oostelijke delen van de Belgische provincies Vlaams-Brabant en Antwerpen. In Nederland komen ze met enige regelmaat voor in Midden-Limburg en sporadisch in Noord-Limburg en Noord-Brabant. Ook in Duitsland, in het voormalige Gelders Overkwartier, komen nog schansen voor.⁴⁴ In 1980 maakte Driessen (1982) een verspreidingskaartje van de toen aan hem bekende schansen (*Figuur 78*). Hoewel dit kaartje verouderd en zeker niet volledig is, geeft het wel een idee van het verspreidingsgebied van de schansen.⁴⁵ Op Belgisch grondgebied gaat het zeker om een 200-tal schansen, in Nederland om een 50-tal, in Duitsland meer dan 30.⁴⁶

Figuur 78: Verspreiding van de schansen
(Bron: Keijers D.M.G., 2009, p. 34, *Figuur 8*; naar Driessen, 1982)

⁴⁴ KEIJGERS D.M.G., 2009, pp. 13

⁴⁵ KEIJGERS D.M.G., 2009, pp. 36

⁴⁶ ROBBEN M., 2014a, pp. 2

Figuur 79: Het 'schansengebied'
(Bron: Robben M., 2014a, p. 5)

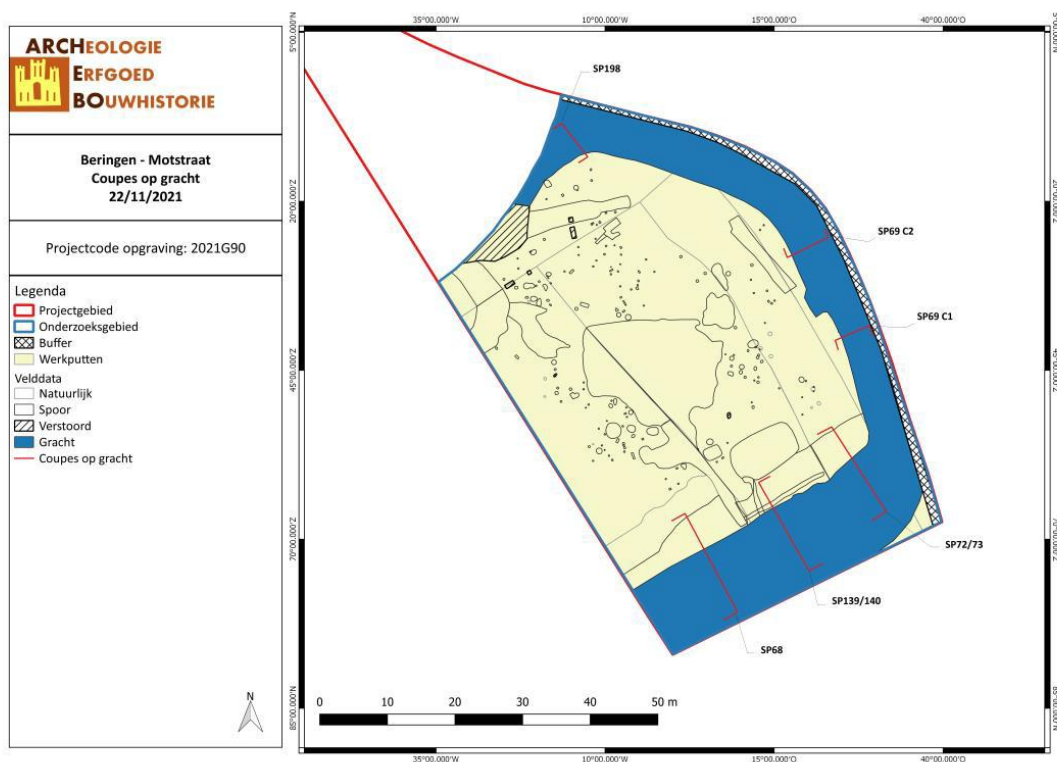
Schansen worden veelal omschreven als een met wallen en grachten omheind terrein (binnenruimte of schanslichaam). Tot op heden is er echter nauwelijks archeologisch onderzoek op een schans uitgevoerd. Compleet bewaarde schansen zijn niet overgeleverd en de geschreven bronnen geven ook maar flarden aan informatie. Bovendien zijn deze bronnen zelden vanuit een archeologische optiek benaderd. Historische kaarten zijn ofwel figuratief, of van latere oorsprong en geven ons vooral inzicht in enkele onderdelen van de schans, met name de grachten.⁴⁷

Schansenonderzoek is tot nog toe voornamelijk in de archieven gebeurd. Archeologisch onderzoek met betrekking tot schansen vindt pas de laatste jaren sporadisch plaats en dan nog vooral buiten het kerngebied, met name in Nederlands Limburg. In België kan verwezen worden naar het onderzoek op de schans van Waterschei en de schans van Gerhees. Bovendien hebben de onderzoeken zich veelal beperkt tot de buitenranden van de schansen, vooral de grachten. Over de binnenterreinen is slechts zeer weinig bekend. Hierdoor is er voor de schansen nog geen goed inzicht met betrekking tot de precieze structuur. Modern onderzoek kan daarom bijdragen aan kennisontwikkeling betreffende de situatie en organisatie van de (Vlaamse) plattelandsbevolking vanaf de 16de t.e.m. de 18de eeuw. Hoewel deze situatie deels bekend is uit geschreven bronnen, worden alledaagse zaken nauwelijks opgetekend. Doordat schansen in feite 'minidorpen' zijn, bieden ze uitzonderlijke informatie over het leven van de plattelandsbevolking in de 17de en 18de eeuw. Het wetenschappelijk potentieel van dergelijke schansen is daarom hoog.⁴⁸

⁴⁷ KEIJERS D.M.G., 2009, pp. 38

⁴⁸ KEIJERS D.M.G., 2009, pp. 129

In 2021 werd door ARCHEBO bv een opgraving uitgevoerd ter hoogte van een 16de-eeuwse schans te *Beringen-Motstraat*. Tijdens dit onderzoek werd een grote/brede gracht teruggevonden die quasi gelijk loopt met de gracht die is aangeduid op de Atlas der Buurtwegen en kan hier dus aan gekoppeld worden. De uitgevoerde ¹⁴C-dateringen van zowel de gracht als een paalkuil binnen de schans leverden echter een datering op in de 14de eeuw. Dit doet vermoeden dat de schans teruggaat tot deze periode.⁴⁹ De gracht die hier aangesneden werd heeft een maximale breedte van ca. 12 m en is maximaal 1 m diep ten opzichte van het archeologisch vlak.⁵⁰ Deze afmetingen zijn, vooral in grondvlak, (vermoedelijk) beduidend groter dan deze die werden vastgesteld tijdens onderhavig onderzoek, waar deze op basis van de coupes eerder beperkt lijkt. Wel werd er vergelijkbaar materiaal in teruggevonden zoals roodbakend aardewerk, Rijnlants steengoed en zgn. Elmpsterwaar.⁵¹

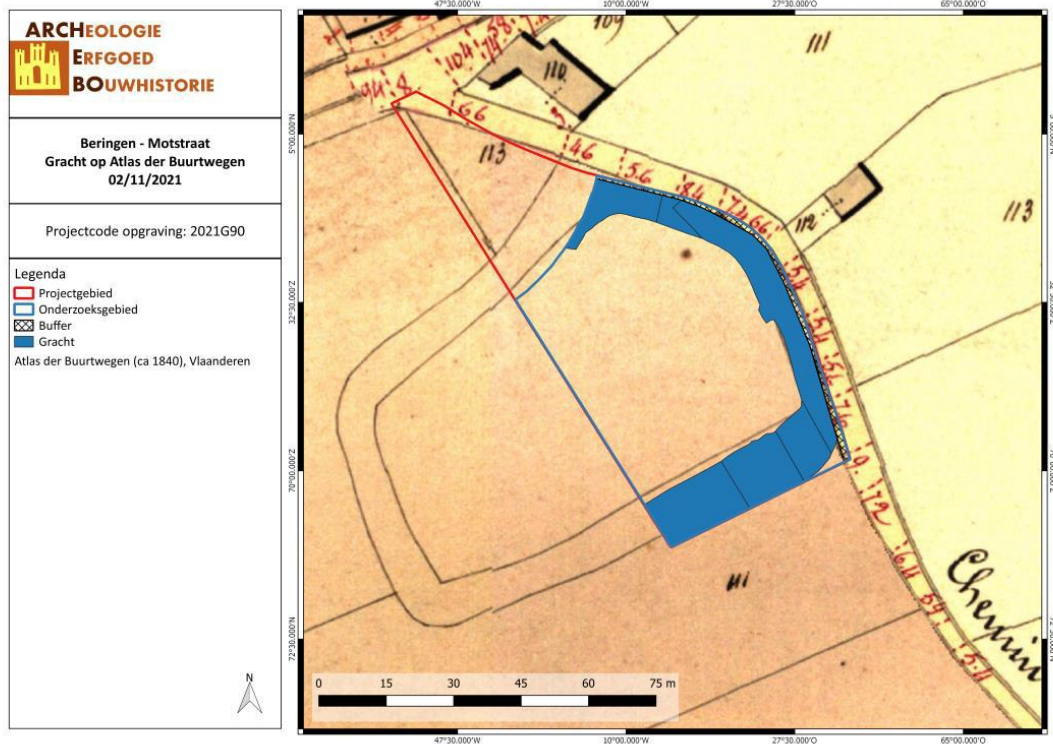

Figuur 80: Beringen-Motstraat; allesporenplan met aanduiding van schansgracht met coupes (© ARCHEBO bv).
 (bron: CLAESEN J. et al, 2022, p. 59, Figuur 55)

⁴⁹ CLAESEN J. et al, 2022, pp. 108

⁵⁰ CLAESEN J. et al, 2022, pp. 55

⁵¹ CLAESEN J. et al, 2022, pp. 55

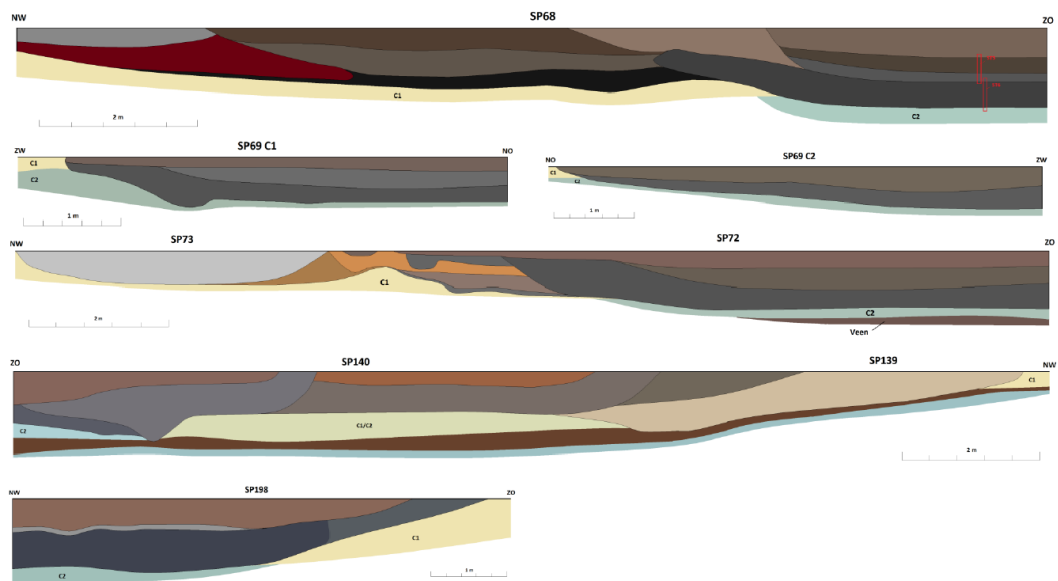
Figuur 81: Beringen-Motstraat; schansgracht op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (© ARCHEBO bv).
(bron: CLAESEN J. et al, 2022, p. 59, Figuur 55)

Figuur 82: Beringen-Motstraat; vlak- en coupefoto's schansgracht (© ARCHEBO bv).
(bron: CLAESEN J. et al, 2022, p. 55, Figuur 49)

Figuur 83: Beringen-Motstraat; vlak- en coupefoto's schansgracht (© ARCHEBO bv).
(bron: CLAESEN J. et al, 2022, p. 56-57, Figuur 50-53)

Figuur 84: Beringen-Motstraat; coupetekening schansgracht (© ARCHEBO bv).
(bron: CLAESEN J. et al, 2022, p. 55-57, Figuur 49-53)

Ook bij een vooronderzoek in 2012 aan de schans te *Tessenderlo-Schoonhees* werden vier grachten aangetroffen die toegewezen kunnen worden aan de schans en die – volgens de auteur – zeer omvangrijk zijn.⁵² Hoewel de huidige gracht een verstoring is van de buitenrand van de gracht van de schans, is het noordelijk deel wel volledig bewaard en kunnen de grachten degelijk onderzocht worden. De wal van de schans is echter volledig verdwenen doordat deze als vulmateriaal voor de schansgracht werd gebruikt.⁵³ Dit laatste kan ook het geval geweest zijn voor het dempen van de gracht te *Mol-Rondplein*.

Figuur 85: Tessenderlo-Schoonhees; uittreksel uit de *Atlas der Buurtwegen* met aanduiding van het projectgebied (© Studiebureau Archeologie bv).

(bron: YPERMAN W. & SMEETS M., 2012, p. 16, Fig. 21)

Figuur 86: Tessenderlo-Schoonhees; samengestelde foto van de zuidelijke coupe doorheen de westelijke gracht (spoor 49) (© Studiebureau Archeologie bv).

(bron: YPERMAN W. & SMEETS M., 2012, p. 16, Fig. 21)

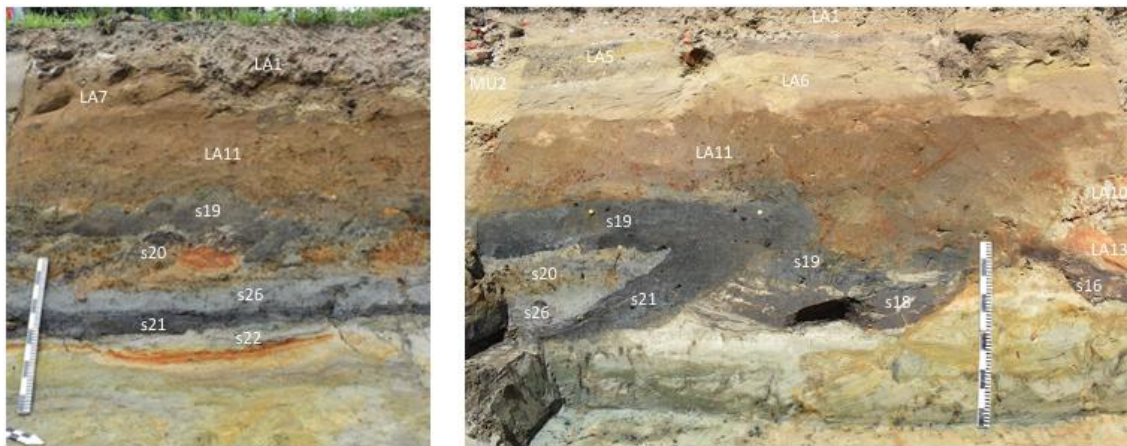
Figuur 87: Tessenderlo-Schoonhees; samengestelde foto van de westelijke coupe doorheen de zuidelijke gracht (spoor 56) (© Studiebureau Archeologie bv).

(bron: YPERMAN W. & SMEETS M., 2012, p. 16, Fig. 21)

⁵² YPERMAN W. & SMEETS M., 2012, pp. 16

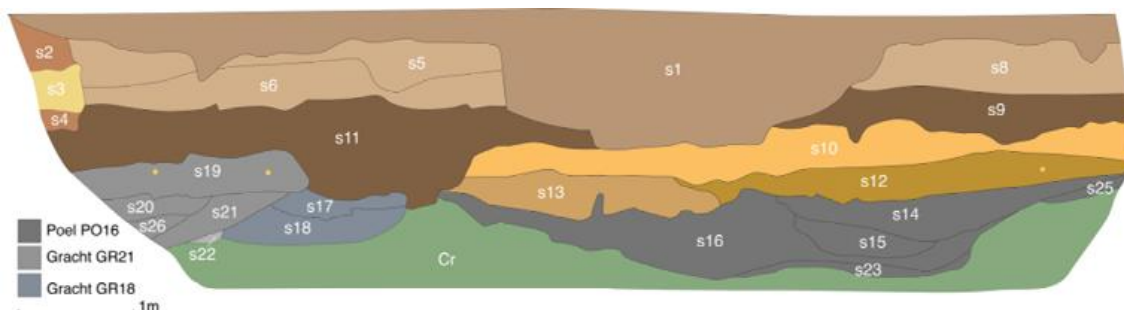
⁵³ YPERMAN W. & SMEETS M., 2012, pp. 22

Bij een archeologisch onderzoek ter hoogte van de schans van Hulst te *Betekom* (Begijnendijk) werd in 2022 een omvangrijke gracht aangesneden (GR21), waarvan het diepste punt in het profiel nog niet werd bereikt. De gracht volgt de westelijke perceelsgrens langs de *Beemdstraat*, net als de ringvormige gracht die werd weergegeven op het plan van het hertogdom Aarschot rond 1765. Men stelt daarom dat dit de schansgracht is.⁵⁴ Ook hier stelt men dus – in tegenstelling tot wat vermoedelijk het geval is bij de gracht te *Mol-Rondplein* – een ‘omvangrijke’ gracht vast.

Figuur 88: Betekom-Beemdstraat; lengteprofiel (links) en dwarsdoorsnede (rechts) gracht GR21 (© agentschap Onroerend Erfgoed).

(bron: DE BEENHOUWER J. et al, 2023, p. 22, Figuur 16 & 17)

Figuur 89: Betekom-Beemdstraat; tekening van profiel P1 (© agentschap Onroerend Erfgoed).

(bron: DE BEENHOUWER J. et al, 2023, p. 32, Figuur 22)

Uit onderhavig archeologisch onderzoek te Mol blijkt dat er vermoedelijk een gracht aanwezig is op het Rondplein. De gracht werd daarbij wellicht in verschillende windrichtingen aangesneden en lijkt daarbij een zone af te bakenen. Mogelijk kan deze gracht gekoppeld worden aan de 17de-eeuwse schans van Overlaar, al is dit gezien de beperkte opgravingszone niet geheel duidelijk en niet met zekerheid vast te stellen. Indien er in de toekomst andere bodemingrepen zouden gebeuren (andere dan de bodemingrepen binnen huidige omgevingsvergunning), krijgt het gehele Rondplein een hoge

⁵⁴ DE BEENHOUWER J. et al, 2023, pp. 20

archeologische waarde. Mogelijk kan toekomstig onderzoek meer duidelijkheid verschaffen over de aangetroffen sporen tijdens dit onderzoek en al dan niet uitsluitend geven of de aangesneden gracht wel degelijk aan de schans toebehoort of niet. Tot nu toe is er op dit type sites amper archeologisch onderzoek uitgevoerd.

5.3 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Op basis van de nota werden enkele onderzoeksvragen⁵⁵ geformuleerd die minimaal beantwoord moeten worden in het eindrapport:

- *Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?*
Er werden in totaal 49 archeologische sporen aangeduid en beschreven. Alle sporen zijn van antropogene oorsprong. De archeologische sporen kunnen globaal in volgende categorieën opgedeeld worden: paalkuilen, greppels, grachten, kuilen, een afvalkuil en een puinkuil. De sporen zijn relatief recent en in de post-middeleeuwse periode te plaatsen. De bewaring van de archeologische resten is relatief goed te noemen.
- *Zijn structuren zichtbaar? Wat is de functie en ruimtelijke indeling?*
Een 10-tal sporen kunnen geïnterpreteerd worden als paalkuilen. De paalkuilen zijn niet te linken aan structuren. Acht sporen zijn mogelijk als 'gracht' te interpreteren. Deze zijn mogelijk te linken aan een 17de-eeuwse schans.
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
De sporen zijn allen in de post-middeleeuwse periode te plaatsen. Ze zijn op basis van het vondstmateriaal enerzijds vermoedelijk in de 17de eeuw te dateren en anderzijds in de 19de/20ste eeuw.
- *Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?*
Een aantal van de sporen, m.n. die als gracht te interpreteren zijn, zijn mogelijk te linken aan een schans. Deze schans, de schans van Overlaar, wordt volgens de CAI gesitueerd op het westelijke deel van het Rondplein (CAI-locatie 110685).
- *Zijn de aangetroffen sporen afkomstig van bewoning?*
De paalkuilen behoren niet toe tot een structuur.
- *Werden er sporen aangetroffen die gelinkt kunnen worden aan een schans uit de Nieuwe Tijd?*
Mogelijk is er een gracht van de schans aangesneden binnen de opgravingszone, al is dit niet met zekerheid te stellen gezien de beperkte opgravingszone.

⁵⁵ GEELEN N. *et al*, 2025b, pp. 13

5.4 SAMENVATTING

De aanleiding van het vervolgonderzoek, met name een opgraving, is de geplande heraanleg van het Rondplein te Mol (prov. Antwerpen).

Tijdens de vlakdekkende opgraving werden in totaal 49 archeologische sporen aangeduid en beschreven. Een 10-tal sporen kunnen geïnterpreteerd worden als paalkuilen. De paalkuilen zijn niet te linken aan structuren. Vermoedelijk zijn ze afkomstig van 'losse', tijdelijk ingeheide palen. Drie sporen zijn vermoedelijk te interpreteren als greppels. Acht sporen zijn dan weer mogelijk als 'gracht' te interpreteren. Gezien de beperkte opgravingszone is de interpretatie van deze gracht eerder onduidelijk aangezien de exacte omvang ervan niet geregistreerd kon worden. In de vulling van de gracht werd 16de/17de-eeuws materiaal aangetroffen, waaronder roodbakkerd aardewerk, Rijnlands steengoed, Elmpoterwaar en majolica. Mogelijk is de gracht dan ook te linken aan een 17de-eeuwse schans, de schans van Overlaar (CAI-locatie 110685). 26 andere sporen kunnen niet verder gedefinieerd worden als 'kuil'. De betekenis en functie van deze sporen is dan ook onduidelijk. In een aantal van de kuilen werd recent, 20ste-eeuws (afval)materiaal teruggevonden, o.a. faience, maar ook glas, metaal en zelfs rubber en plastic.

Uit onderhavig archeologisch onderzoek blijkt dat er vermoedelijk een gracht aanwezig is op het Rondplein. De gracht werd daarbij wellicht in verschillende windrichtingen aangesneden en lijkt daarbij een zone af te bakenen. Mogelijk kan deze gracht gekoppeld worden aan de 17de-eeuwse schans van Overlaar, al is dit gezien de beperkte opgravingszone niet geheel duidelijk en niet met zekerheid vast te stellen. Indien er in de toekomst andere bodemingrepen zouden gebeuren (andere dan de bodemingrepen binnen huidig omgevingsvergunning), krijgt het gehele Rondplein een hoge archeologische waarde. Mogelijk kan toekomstig onderzoek meer duidelijkheid verschaffen over de aangetroffen sporen tijdens dit onderzoek en al dan niet uitsluitel geven of de aangesneden gracht wel degelijk aan de schans toebehoord of niet. Tot nu toe is er op dit type sites amper archeologisch onderzoek uitgevoerd.

6 BIBLIOGRAFIE

Publicaties:

- ALUWE K., 2023: *Rondplein, Mol. Archeologienota*, VEC Nota 1058, Geel
- ARTS A., DE BIE M., PAUWELS D., VERBEKEN T. & VAN GILS M., 2021: *Verslag van het archeologisch onderzoek van het erfgoedproject "Schans van Gerhees" (Oostham)*. Instituut voor het archeologisch patrimonium, Tongeren
- BERTRANDS D. & JENNEN F. (red.): *De schansen: historische studie der schansen in Beverlo, Meerhout, Oostham, Kwaadmechelen, Olmen, Heppen, Vorst en Koersel*. Heemkundige Kringen, Beverlo
- CLAESEN J., VAN GENECHTEN B., GEELEN N. & BOUCKAERT K., 2022: *Eindverslag Beringen – Motstraat. Verslag van Resultaten*, ARCHEBO-Rapport 2021G90, Kortenaeken
- COOLS A., 2009: *Inpakken, een kunst. Het verpakken van archeologische vondsten*, VIOE-Handleiding 01, Brussel
- DE BEENHOUWER J., DONDEYNE S., COOREMANS B. & VYNCKIER G., 2023: *De Schans van Hulst te Betekom (Begijnendijk). Beschrijving van profielen door de schansgracht*, Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed nr. 277, Brussel
- DE GROOTE K., 2008: *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen: Technieken, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw)*, Relicta Monografieën 1, Brussel
- DRIESEN M., 1982: De schansen van de Lage Landen. *Ons Heem* 36(4), pp. 98-103
- EERDEKENS T., KEIJERS D., VAN DEN HOVE P. & WOUTERS M., 2019: Boerenschansen in de Kempen. Opmerkelijk erfgoed uit de Tachtigjarige Oorlog, *Monument & Landschappen* 38, nr. 2, pp. 33-52
- ENGELN J., 1932: *De schansen*. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Leuven
- ERVYNCK A., DEBRUYNE S. & RIBBENS R., 2015: *Assessment. Een handleiding voor de archeoloog*, Brussel
- GEELEN N., VERSTREKEN S., BOUCKAERT K., PLESSERS K., WIJNS D. & CLAESEN J., 2025a: *Nota Mol – Rondplein (fase II)*, ARCHEBO-Rapport 2024F31, Kortenaeken
- GEELEN N., VERSTREKEN S., BOUCKAERT K., PLESSERS K., WIJNS D. & CLAESEN J., 2025b: *Programma van maatregelen Mol – Rondplein (fase II)*, ARCHEBO-Rapport 2024F31, Kortenaeken
- HANECA K., ERVYNCK A. & VAN STRYDONCK M., 2019: ¹⁴C dateren met radiokoolstof. *Handleiding agentschap Onroerend Erfgoed nr. 21*, Brussel
- KEIJERS D.M.G. 2009: *Studieopdracht naar een archeologische evaluatie en waardering van 7 schansen, Provincie Limburg en Vlaams-Brabant*, RAAP-Rapport 1977, Weesp
- LASCARIS M. & RENES H., 2006: Verslag van een onderzoek naar de cultuurhistorische waarde en de exacte ligging van de schans van Laar. Een boerenschans in de gemeente Weert.

- Zuidnederlandse Archeologische Notities* 69. Archeologisch Centrum Vrije Universiteit, Amsterdam
- LASCARIS M. & RENES H., 2007: Vluchtschansen in Midden-Limburg. Boerenschansen uit de 16de en 17de eeuw als schuilplaats voor de plattelandsbevolking. *Bulletin KNOB* 106(6). Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond
- LUYS W., 1985: Schansen, eens vluchtplaats voor de plattelandsbewoners tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568 – 1648), *Jaarboek van de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal* 5
- LUYS W., 1987: Een onderzoek naar de Beeslese schans, *Archeologie in Limburg* 31
- MELIS M., 1947: Over de schansen te Zonhoven, *Oude Land van Loon* 2
- MERTENS J., 2005: Kempense buurtschappen op de vlucht in hun heide. Ontstaan en betekenis van schansen tijdens de oorlogen van de Nieuwe Tijd, In: MAENEN J., DRIESSEN R. & INDEKUE B. (red.): *Tesi samanunga was edele unda scona*, Liber Amicorum Theo Coun, Hasselt
- MOLEMANS J., 1984: De schansen in de Belgisch-Limburgse Kempen, In: ARAMMAR N.R. (red.): *Miscellanea Frisica: een nieuwe bundel Friese studies*, Assen
- PEETERS F., SANNEN S. & VER BRUGGEN M., 1995: Schansen in de voogdij Mol – Balen – Dessel. Van Motte-toren tot Bosschans, Balen
- REYNDERS N., 1981: De Kelbergse schans te Schaffen, *De Mosterdpot* 5(1), Diest
- ROBBEN M. 2014a: Boerenschansen: unieke, primaire onderhandelingschuilplaatsen (deel 1), *Heemkunde Limburg, Tijdschrift voor lokale geschiedenis en erfgoed, jaargang 2014, nummer 4*, Zutendaal
- ROBBEN M. 2014b: Boerenschansen: unieke, primaire onderhandelingschuilplaatsen (deel 2), *Heemkunde Limburg, Tijdschrift voor lokale geschiedenis en erfgoed, jaargang 2014, nummer 4*, Zutendaal
- SCHOTTEN J., 2004: Archeologisch onderzoek naar de Loherschans te Belfeld, *Jaarboek Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal* 23, Beersel
- VAN HERCK C. & DEVOS H. (red.), 2018: *Majolica uit de bodem van het Mechelse Sint-Janshof*, Uitgave van de Mechelse Vereniging voor Stadsarcheologie MVSA, Mechelen
- VAN RANST E. & SYS C., 2000: *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20.000)*, Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, Gent
- VANVINCKENROYE W., 1980: *De schans van Waterschei (Genk)*. Onuitgegeven verslag, Archief Provinciaal Gallo Romeins Museum, Tongeren
- VERSTREKEN S., BOUCKAERT K., GEELEN N., VAN DE PEER O., WIJNS D. & CLAESEN J., 2024: *Nota Mol – Rondplein (fase I)*, ARCHEBO-Rapport 2024C195, Kortenaken
- WASSINK J. & NOUWEN W., 2008: *Boerenschansen: verscholen voor Staatsen en Spanjaarden*, Stichting Weerter Historie, Weert
- YPERMAN W. & SMEETS M., 2012: *Het archeologisch vooronderzoek aan de schans te Tessenderlo-Schoonhees*, Archo-rapport 88, Kessel-Lo

Online bronnen:

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019: Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologische vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0

Faïencerie de Saint Ghislain, op: <https://gr-atlas.uni.lu/index.php/fr/articles/wi55/ce959/wa1085/mo966/sg1003>, laatst geraadpleegd op 24 april 2025

Overlaar (Mol-Centrum), op: <https://sites.google.com/site/schansenab/home/mol/mol-centrum?authuser=0>, laatst geraadpleegd op 25 april 2025

7 FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering van de opgravingszone en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Bron: Geopunt) 7	7
Figuur 2: Situering van de opgravingszone op de orthofoto van 2023 (Bron: Geopunt)	7
Figuur 3: Projectgebied op de topografische kaart (Bron: Geopunt)	8
Figuur 4: Allesporenplan (© ARCHEBO bv)	8
Figuur 5: Allesporenplan op toekomstplan (© ARCHEBO bv)	9
Figuur 6: Projectie van het nieuwe inrichtingsplan op het plangebied en het GRB-basisbestand (© VEC bv) (bron: opdrachtgever)	12
Figuur 7: Principe van de groeivoorziening voor bomen (bron: opdrachtgever)	12
Figuur 8: Rioleringsplan ter hoogte van het Rondplein, met aanduiding van het tracé van de oude, bestaande riolering; het tracé van de nieuwe riolering en het tracé van de aan te planten bodem (overlappend met de oude riolering (bron: opdrachtgever, 2025)	14
Figuur 9: Meest representatieve snede voor de heraanleg van het Rondplein; de maximale bodemingreep bedraagt 45 cm -mV (bron: opdrachtgever, 2025)	15
Figuur 10: Situering van de landschappelijke boringen op de bodemkaart (© ARCHEBO bv)	17
Figuur 11: Allesporenplan proefsleuvenonderzoek (© ARCHEBO bv)	20
Figuur 12: Situering van de archeologisch op te graven zone (© ARCHEBO bv)	21
Figuur 13: Werkputtenplan (© ARCHEBO bv)	23
Figuur 14: Allesporenplan met maaiveldhoogtes (© ARCHEBO bv)	24
Figuur 15: Allesporenplan met vlakhoogtes (© ARCHEBO bv)	24
Figuur 16: Vlakfoto werkput 1 in zuidwestelijke (L) en noordoostelijke (R) richting (© ARCHEBO bv)	25
Figuur 17: Vlakfoto werkput 1 in noordoostelijke richting (© ARCHEBO bv)	25
Figuur 18: Vlakfoto werkput 2 in westelijke (L) en noordwestelijke (R) richting (© ARCHEBO bv)	26
Figuur 19: Vlakfoto werkput 2 in zuidoostelijke (L) en zuidwestelijke (R) richting (© ARCHEBO bv)	26
Figuur 20: Vlakfoto werkput 3 in noordoostelijke (L) en zuidwestelijke (R) richting (© ARCHEBO bv)	27
Figuur 21: Toestand terrein vóór aanvang van het onderzoek ter hoogte van de zuidoostelijke sleuf; WP1 (links) en de noordwestelijke sleuf; WP3 (rechts) (© ARCHEBO bv)	28
Figuur 22: Percentuele verdeling van de sporen (© ARCHEBO bv)	30
Figuur 23: Percentuele verdeling van de vondsten per vondstcategorie (© ARCHEBO bv)	31
Figuur 24: Ruimtelijke spreiding stalen (© ARCHEBO bv)	32
Figuur 25: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de topografische kaart (© ARCHEBO bv)	35
Figuur 26: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op het digitaal hoogtemodel (© ARCHEBO bv)	36
Figuur 27: Hoogteprofiel (NO-ZW) (© ARCHEBO bv)	36
Figuur 28: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de tertiairgeologische kaart (© ARCHEBO bv)	37
Figuur 29: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de quartairgeologische kaart (© ARCHEBO bv)	38
Figuur 30: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de bodemkaart (© ARCHEBO bv)	39
Figuur 31: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de Ferrariskaart (© ARCHEBO bv)	41
Figuur 32: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de Atlas der Buurtwegen (© ARCHEBO bv)	41
Figuur 33: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de Vandermaelenkaart (© ARCHEBO bv)	42
Figuur 34: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de topografische kaart van 1873 (© ARCHEBO bv)	42
Figuur 35: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de topografische kaart van 1904 (© ARCHEBO bv)	43

Figuur 36: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de topografische kaart van 1939 (© ARCHEBO bv).	43
Figuur 37: Situering van het projectgebied en de opgravingszone op de Orthofoto van 1971 (© ARCHEBO bv).	44
Figuur 38: Situering van het projectgebied en de opgravingszone samen met de CAI-locaties op het GRB (© ARCHEBO bv).	45
Figuur 39: Profiel P1 (© ARCHEBO bv).	46
Figuur 40: Allesporenplan (© ARCHEBO bv).	48
Figuur 41: Spoortypes (© ARCHEBO bv).	49
Figuur 42: Coupefoto's paalkuilen S10 en S12/13 (© ARCHEBO bv).	50
Figuur 43: Coupefoto's paalkuilen S34 en S35 (© ARCHEBO bv).	51
Figuur 44: Coupefoto's paalkuilen S38 en S47 (© ARCHEBO bv).	51
Figuur 45: Vlak- en coupefoto greppel S46 (© ARCHEBO bv).	52
Figuur 46: Allesporenplan met aanduiding van de mogelijke gracht, aangeduid in blauw (© ARCHEBO bv).	53
Figuur 47: Allesporenplan met aanduiding van de mogelijke gracht geplot op de Ferrariskaart (© ARCHEBO bv).	53
Figuur 48: Vlakfoto's gracht S24/25 & S26/27 (© ARCHEBO bv).	54
Figuur 49: Vlakfoto's gracht S39 & S48 (© ARCHEBO bv).	54
Figuur 50: Coupefoto's gracht S22c1/S23 & S22c2 (© ARCHEBO bv).	54
Figuur 51: Coupefoto's gracht S26 & S27 (© ARCHEBO bv).	55
Figuur 52: Coupefoto's gracht S39c1 & S39c2 (© ARCHEBO bv).	55
Figuur 53: Coupefoto's gracht S48c1 & S48c2 (© ARCHEBO bv).	55
Figuur 54: Coupetekeningen gracht (© ARCHEBO bv).	56
Figuur 55: Situering coupes + coupetekeningen van de gracht (© ARCHEBO bv).	57
Figuur 56: Vlak- en coupefoto kuil S4/5 (© ARCHEBO bv).	58
Figuur 57: Vondsten uit kuil S4 (links) en S5 (midden en rechts) (© ARCHEBO bv).	58
Figuur 58: Vondsten uit kuil S14 (© ARCHEBO bv).	59
Figuur 59: Vlakfoto S12-15 en coupefoto S14&15 (© ARCHEBO bv).	59
Figuur 60: Vlak- en coupefoto S31 (© ARCHEBO bv).	60
Figuur 61: Vlak- en coupefoto S36 (© ARCHEBO bv).	61
Figuur 62: Coupefoto's op S43 (© ARCHEBO bv).	62
Figuur 63: Vlak- en coupefoto S36 (© ARCHEBO bv).	62
Figuur 64: Taartdiagram post-middeleeuws aardewerk (© ARCHEBO bv).	64
Figuur 65: Fragment van een bord met slibversiering uit kuil S2; V1 (L) en aardewerk uit gracht S27; V18 met o.a. een bodem van een vergiet (R) (© ARCHEBO bv).	65
Figuur 66: Aardewerk uit kuil S19; V10 (L) en uit gracht S22; V13 (R), met o.a. zgn. Elmpoterwaar (© ARCHEBO bv).	65
Figuur 67: Aardewerk uit gracht S48; V22 met o.a. Rijnlands steengoed (© ARCHEBO bv).	66
Figuur 68: Faience uit kuil S4 (en bloempot in roodbakkend aardewerk; L) en kuil S5 (R) met bodems van borden uit Saint-Ghislain (1892-1963) (© ARCHEBO bv).	67
Figuur 69: Faience uit afvalkuil S23; V14 (© ARCHEBO bv).	67
Figuur 70: Bouwkeramiek en natuursteen (leistein) uit gracht S48; V23 & V24 (© ARCHEBO bv).	68
Figuur 71: Allesporenplan en CAI-locaties op de GRB-basiskaart (© ARCHEBO bv).	69
Figuur 72: Extract uit de grenskaart tussen de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden, opgemaakt in 1786. (Archives Nationales de France, Parijs en A.R.A. Brussel).	70
Figuur 73: Allesporenplan en CAI-locaties op de Ferrariskaart uit 1777 (© ARCHEBO bv).	71
Figuur 74: Kadasterplan 1834. I: Ovaal-vorm tussen Boerenkrijgstraat en Lakenmakerstraat; II: Ovaal-vorm tussen Schans, Corbiestraat en Achterpad; III: Westelijk Rondplein	72

Figuur 75: Kadasterplan 1975. I: oorspronkelijke schans; II: omwaterd klooster; III: kerktoeren met schip en kerkhof; IV: latere schans omstreeks 1636; V: Putmans	73
Figuur 76: Allesporenplan en CAI-locaties op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (© ARCHEBO bv).....	74
Figuur 77: Faseringsplan (© ARCHEBO bv).....	75
Figuur 78: Verspreiding van de schansen	76
Figuur 79: Het 'schansengebied'	77
Figuur 80: Beringen-Motstraat; allesporenplan met aanduiding van schansgracht met coupes (© ARCHEBO bv).	78
Figuur 81: Beringen-Motstraat; schansgracht op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (© ARCHEBO bv). ..	79
Figuur 82: Beringen-Motstraat; vlak- en coupefoto's schansgracht (© ARCHEBO bv).	79
Figuur 83: Beringen-Motstraat; vlak- en coupefoto's schansgracht (© ARCHEBO bv).	80
Figuur 84: Beringen-Motstraat; coupetekening schansgracht (© ARCHEBO bv).	80
Figuur 85: Tessenderlo-Schoonhees; uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied(© Studiebureau Archeologie bv).	81
Figuur 86: Tessenderlo-Schoonhees; samengestelde foto van de zuidelijke coupe doorheen de westelijke gracht (spoor 49) (© Studiebureau Archeologie bv).	81
Figuur 87: Tessenderlo-Schoonhees; samengestelde foto van de westelijke coupe doorheen de zuidelijke gracht (spoor 56) (© Studiebureau Archeologie bv).	81
Figuur 88: Betekom-Beemdstraat; lengteprofiel (links) en dwarsdoorsnede (rechts) gracht GR21 (© agentschap Onroerend Erfgoed).	82
Figuur 89: Betekom-Beemdstraat; tekening van profiel P1 (© agentschap Onroerend Erfgoed).	82

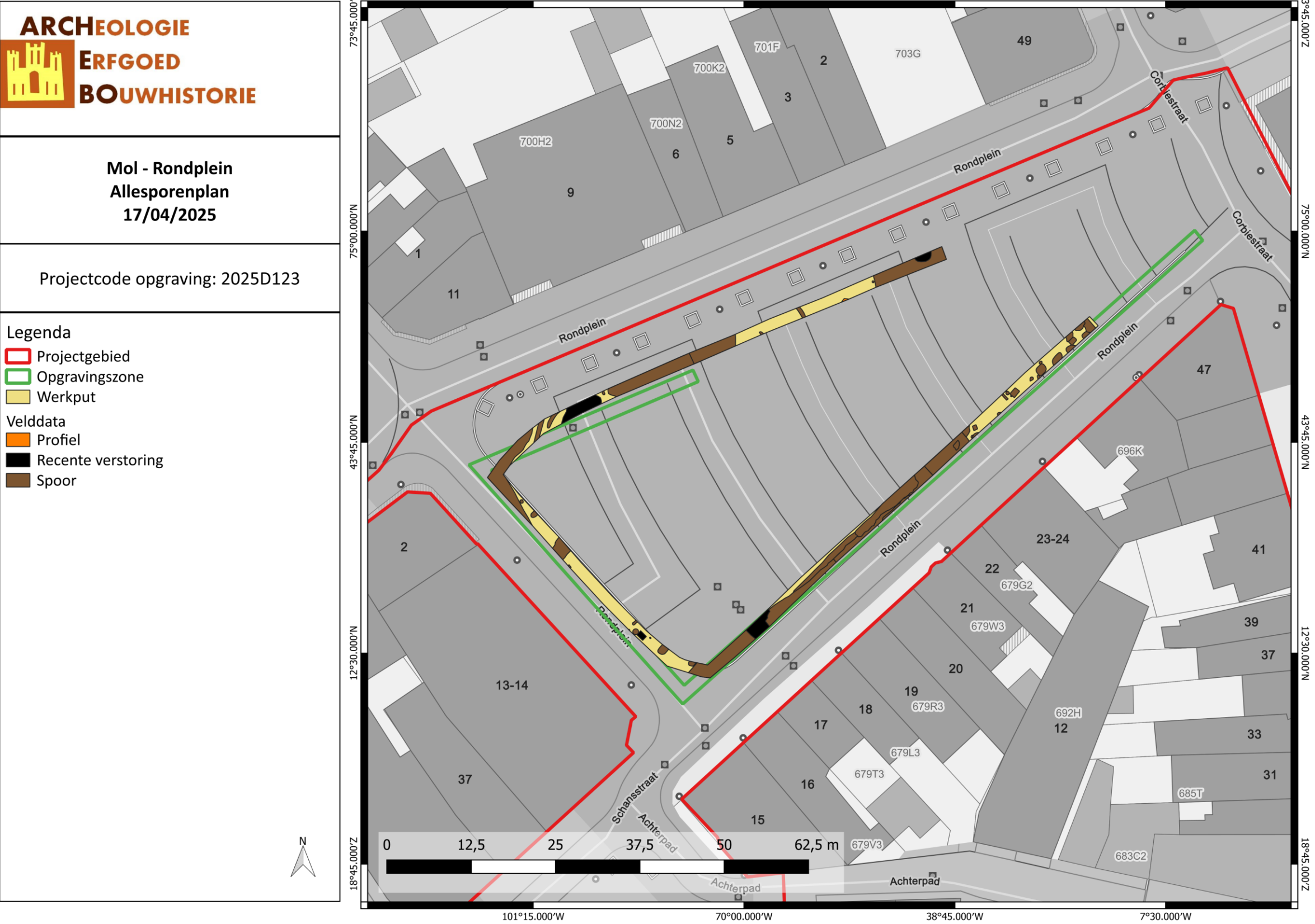
8 TABELLENLIJST

Tabel 1: Sporen per type	29
Tabel 2: Vondstmateriaal per categorie	30
Tabel 3: Lijst met ¹⁴ C-stalen	32
Tabel 4: Algemene telling aardewerk per periode	63
Tabel 5: Algemene telling aardewerk per soort	64
Tabel 6: Algemene telling roodbakkend aardewerk per type fragment en per context	65
Tabel 7: Algemene telling Rijnlants steengoed per type fragment en per context	66

9 PLANNENLIJST

MORO/25/04/17/1 - Digitale aanmaak	7
MORO/25/04/17/2 - Digitale aanmaak	7
MORO/25/04/17/3 - Digitale aanmaak	8
MORO/25/04/17/4 - Digitale aanmaak	8
MORO/25/04/17/5 - Digitale aanmaak	9
MORO/25/04/17/6 - Digitale aanmaak	23
MORO/25/04/17/7 - Digitale aanmaak	24
MORO/25/04/17/8 - Digitale aanmaak	24
MORO/25/04/17/9 - Digitale aanmaak	32
MORO/25/04/17/10 - Digitale aanmaak	35
MORO/25/04/17/11 - Digitale aanmaak	36

MORO/25/04/17/12 - Digitale aanmaak	37
MORO/25/04/17/13 - Digitale aanmaak	38
MORO/25/04/17/14 - Digitale aanmaak	39
MORO/25/04/17/15 - Digitale aanmaak	41
MORO/25/04/17/16 - Digitale aanmaak	41
MORO/25/04/17/17 - Digitale aanmaak	42
MORO/25/04/17/18 - Digitale aanmaak	42
MORO/25/04/17/19 - Digitale aanmaak	43
MORO/25/04/17/20 - Digitale aanmaak	43
MORO/25/04/17/21 - Digitale aanmaak	44
MORO/25/04/17/22 - Digitale aanmaak	45
MORO/25/04/18/23 - Digitale aanmaak	48
MORO/25/04/18/24 - Digitale aanmaak	49
MORO/25/04/17/25 - Digitale aanmaak	53
MORO/25/04/17/26 - Digitale aanmaak	53
MORO/25/04/25/27 - Digitale aanmaak	69
MORO/25/04/25/28 - Digitale aanmaak	71
MORO/25/04/25/29 - Digitale aanmaak	74
MORO/25/04/25/30 - Digitale aanmaak	75

ARCHEOLOGIE
ERFGOED
BOUWHISTORIE

Mol - Rondplein
Allesporenplan met labels
17/04/2025

Projectcode opgraving: 2025D123

Legenda

 Projectgebied

 Opgravingszone

 Werkput

Velddata

 Profiel

 Recente verstering

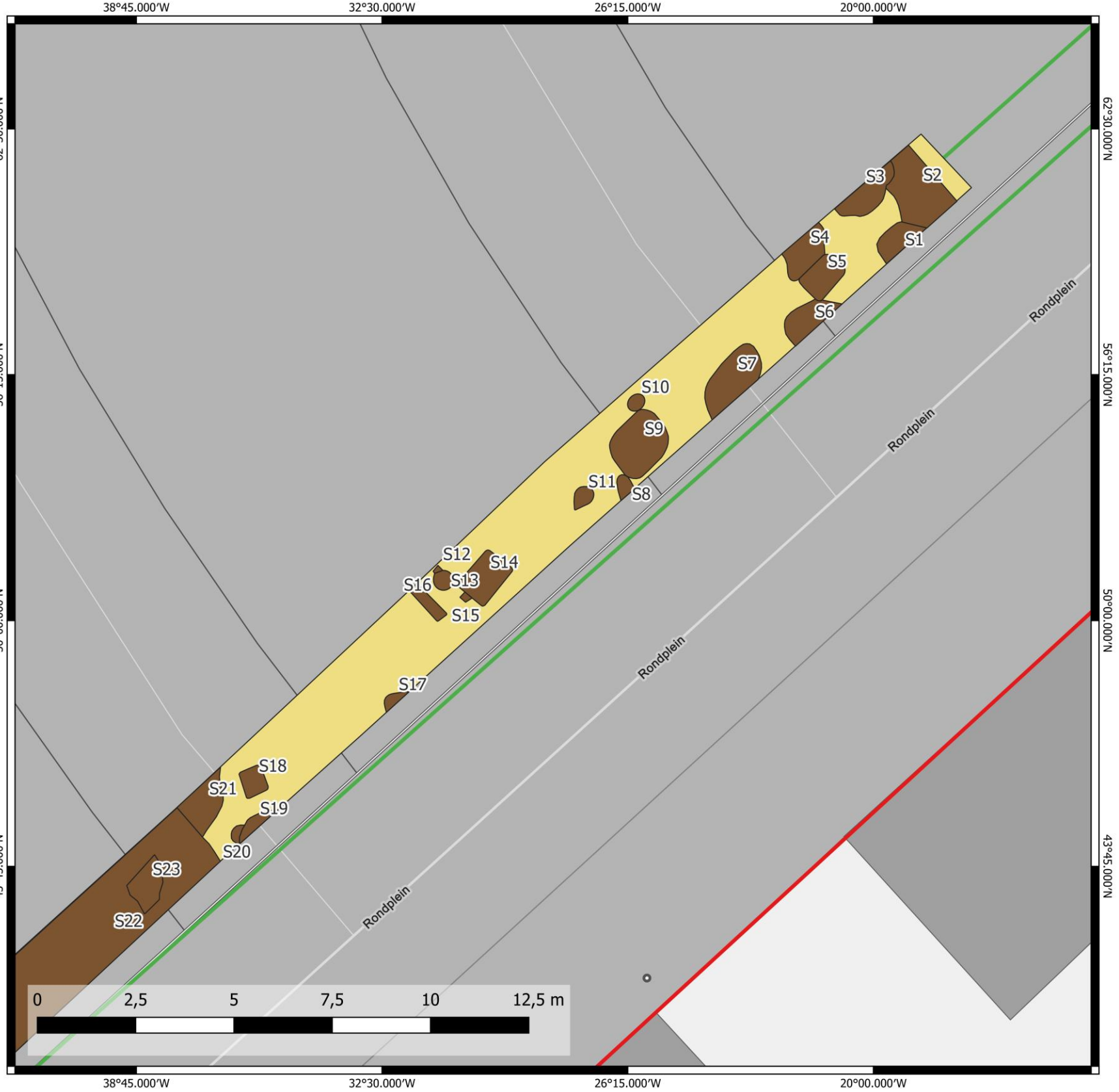
 Spoor

Mol - Rondplein
Allesporenplan met labels (detail)
17/04/2025

Projectcode opgraving: 2025D123

- Legenda
- Projectgebied
 - Opgravingszone
 - Werkput
 - Velddata
 - Spoor

ARCHEOLOGIE

ERFGOED

BOUWHISTORIE

Mol - Rondplein

Allesporenplan met labels (detail)

17/04/2025

Projectcode opgraving: 2025D123

Legenda

Projectgebied

Opgravingszone

Werkput

Velddata

Spoor

The map displays the archaeological site of Mol - Rondplein. The project area is outlined in red. The excavation zone is marked with a green line. A yellow area represents the work pit. Brown areas indicate field data, and a dark brown line shows a track. The map is labeled with coordinates (63°45.000'W to 38°45.000'W and 43°45.000'N to 18°45.000'N) and features labeled S22, S23, S24, S25, S26, and S27. A scale bar at the bottom indicates distances from 0 to 12.5 meters. A north arrow is located in the bottom left corner.

ARCHEOLOGIE

ERFGOED

BOUWHISTORIE

Mol - Rondplein

Allesporenplan met labels (detail)

17/04/2025

Projectcode opgraving: 2025D123

Legenda

Projectgebied

Opgravingszone

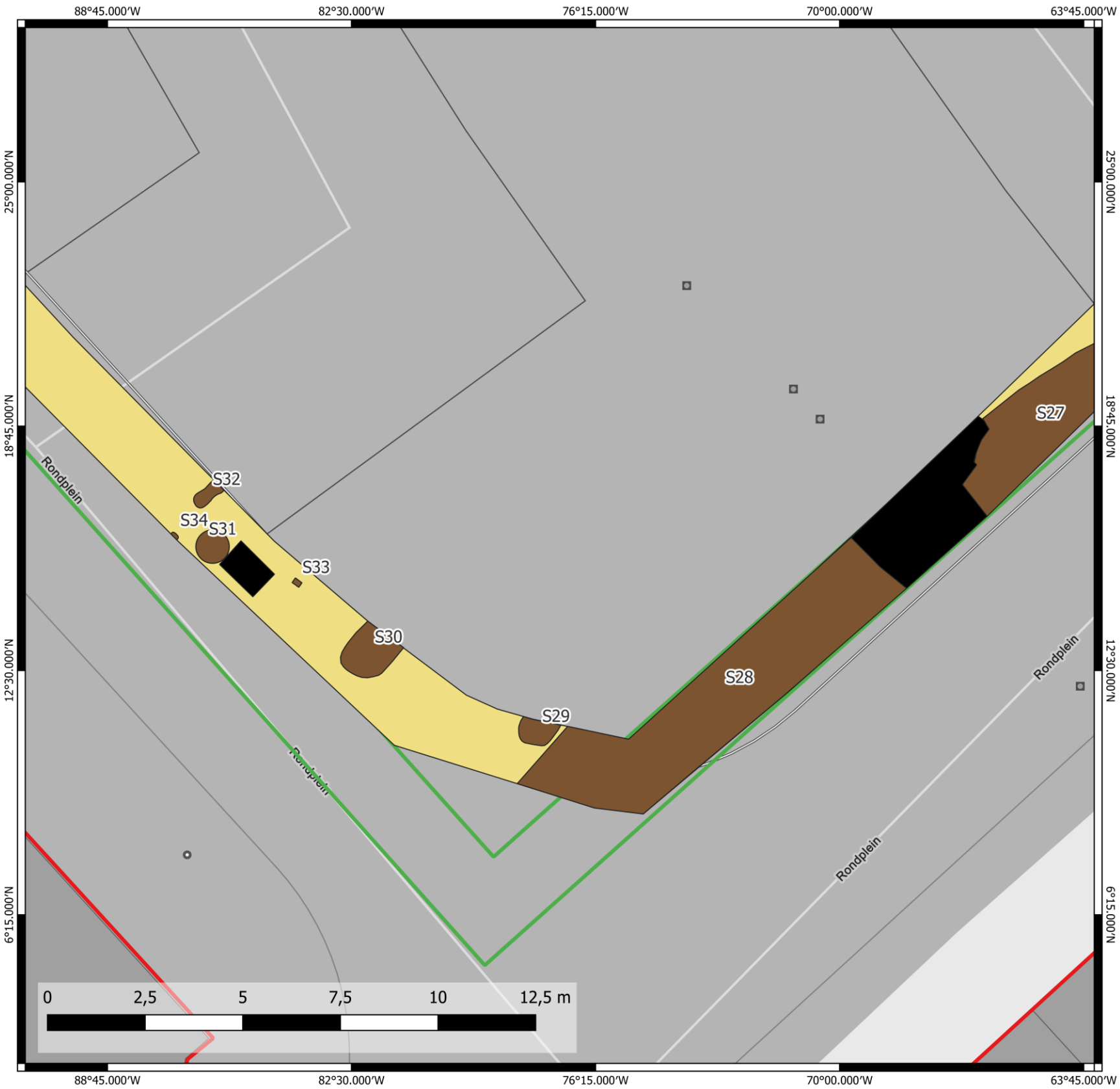
Werkput

Velddata

Recente verstoring

Spoor

N

ARCHEOLOGIE

ERFGOED
BOUWHISTORIE

Mol - Rondplein

Allesporenplan met labels (detail)

17/04/2025

Projectcode opgraving: 2025D123

Legenda

 Projectgebied

 Opgravingszone

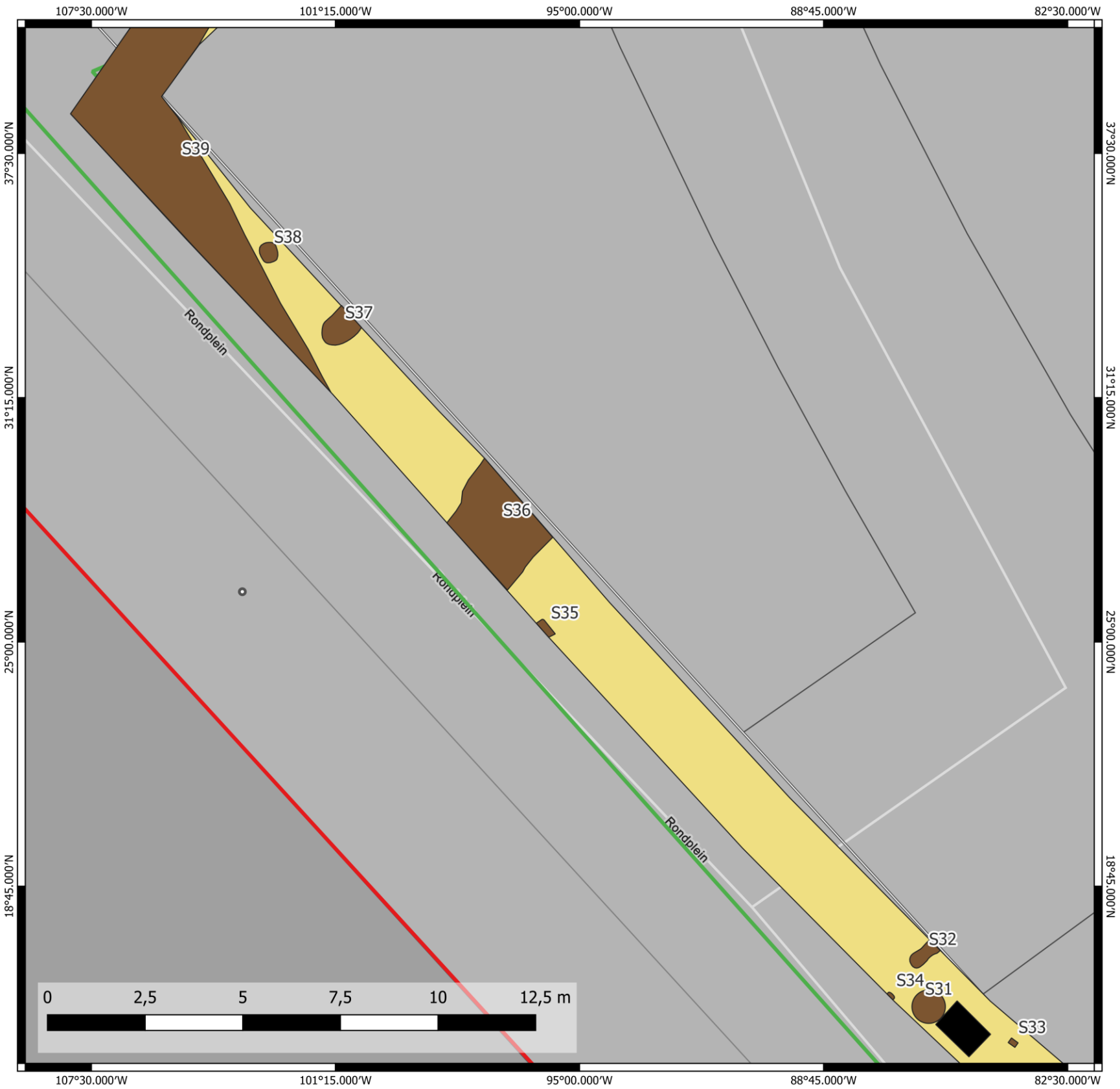
 Werkput

Velddata

 Recente versterking

 Spoor

ARCHEOLOGIE

ERFGOED
BOUWHISTORIE

Mol - Rondplein

Allesporenplan met labels (detail)

17/04/2025

Projectcode opgraving: 2025D123

Legenda

 Projectgebied

 Opgravingszone

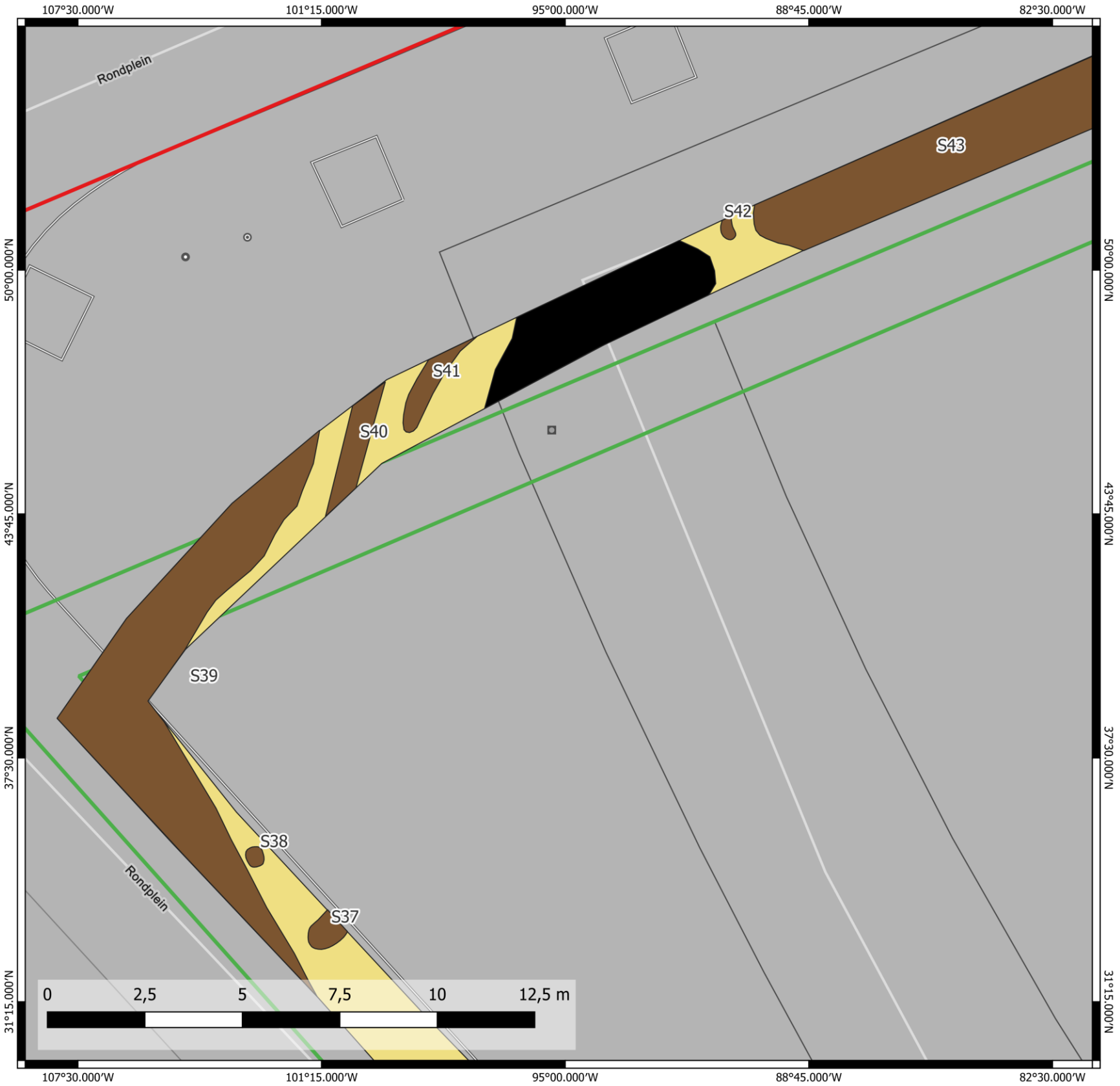
 Werkput

Velddata

 Recente verstering

 Spoor

ARCHEOLOGIE

ERFGOED

BOUWHISTORIE

Mol - Rondplein

Allesporenplan met labels (detail)

17/04/2025

Projectcode opgraving: 2025D123

Legenda

 Projectgebied

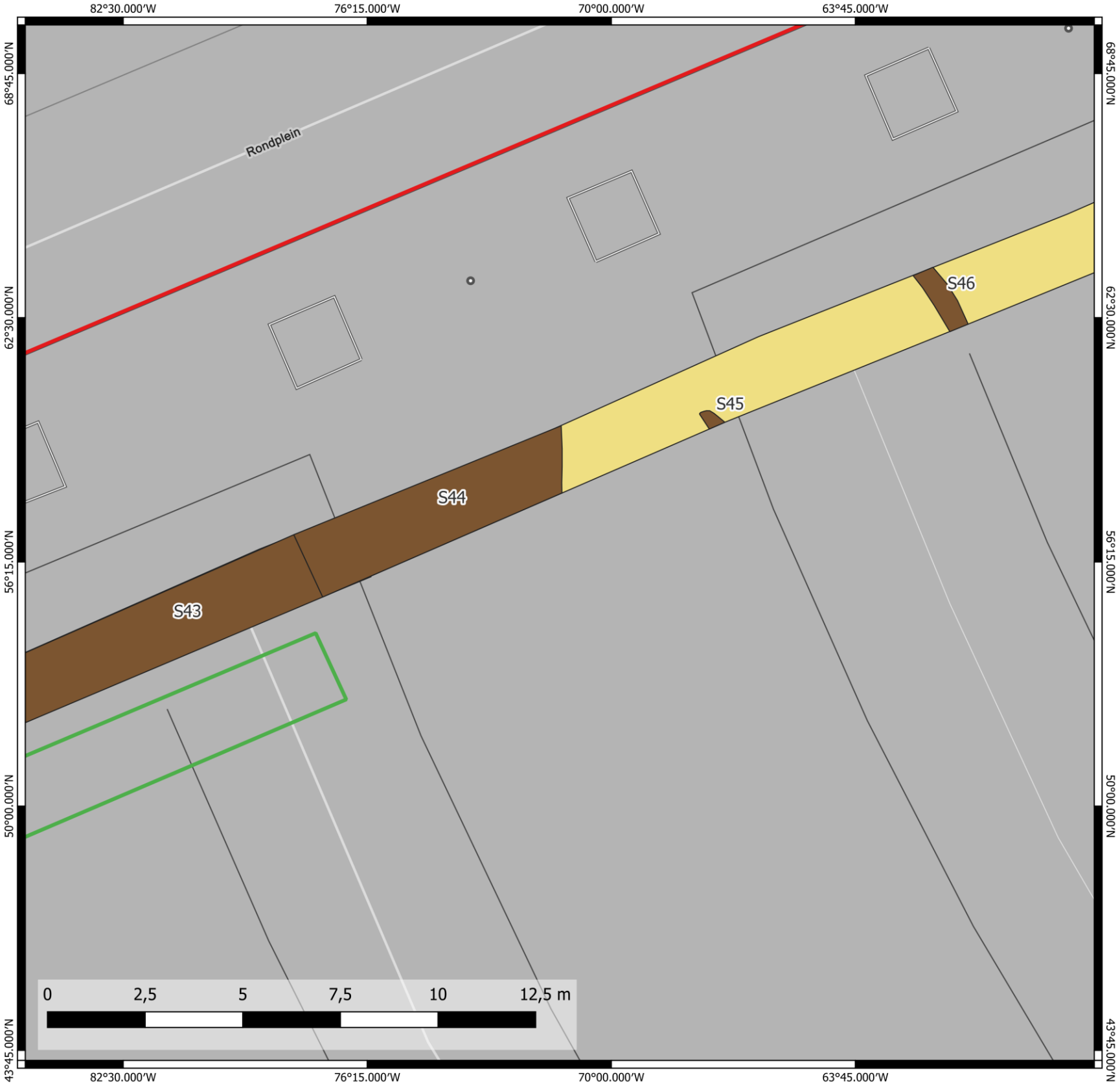
 Opgravingszone

 Werkput

Velddata

 Spoor

ARCHEOLOGIE

ERFGOED
BOUWHISTORIE

Mol - Rondplein

Allesporenplan met labels (detail)

17/04/2025

Projectcode opgraving: 2025D123

Legenda

 Projectgebied

 Werkput

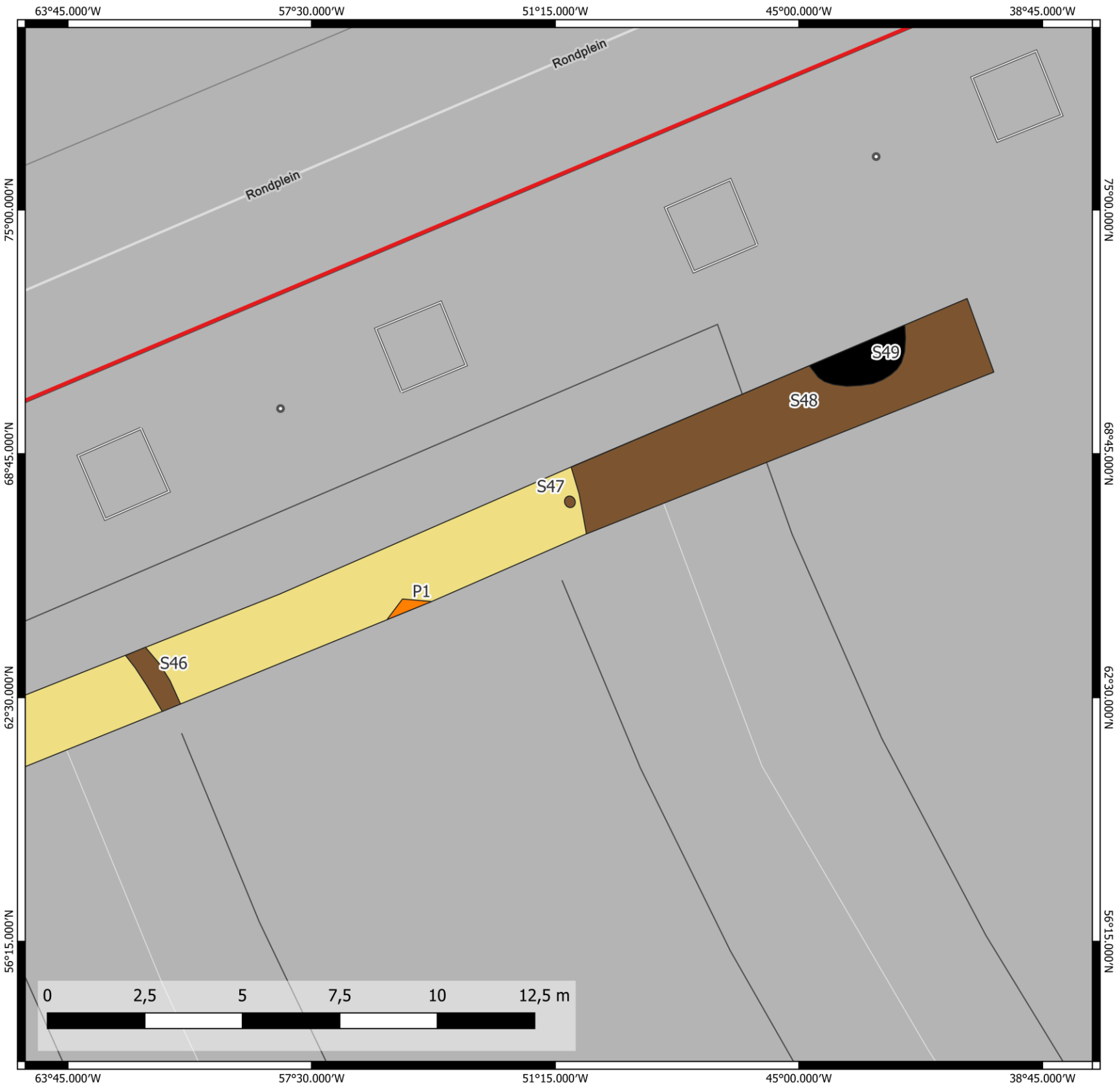
Velddata

 Profiel

 Recente verstoring

 Spoor

ARCHEOLOGIE
ERFGOED
BOUWHISTORIE

Mol - Rondplein
Allesporenplan met coupes
17/04/2025

Projectcode opgraving: 2025D123

Legenda

 Projectgebied

 Opgravingszone

 Werkput

Velddata

 Profiel

 Recente verstoring

 Spoor

 Coupe

10 BIJLAGEN:

10.1 SPORENLIJST

Projectcode: 2025D123																																
Lijstonderwerp: Mol - Rondplein (fase II)																																
Spoonr.	Werkput	Vlak	Vak	Vorm	Aard		Kleur		Textuur	Inclusies			Afmetingen (cm)		Aflijning	Coupe		Interpretatie	Sporoassociaties		Spororelaties			Datering	Herkenningsnummer(s)					Datum		
					Homogeen	Heterogeen	Hoofdkleur	Bijkleur		Soort	Grootte	Hoeveelheid	Vlak	Diepte		Begin	Einde		Hoort bij	Vervolg van	Jonger dan	Ouder dan	Gelijktijdig met		Foto's	Plannen	Coupetekening	Vondstnrs	Staalnrs			
S1		1	1	ovaal		X	Gr-Br	LBr	zand	HK, BS	klein	weinig	132-(61)	7	scherp	NO	ZW	kuil					S2	20e E	F10, 11						14/04/2025	
S2		1	1	langwerpig		X	Gr-Br	LBr	zand	HK, BS	klein	weinig	(180)-136	7	scherp	NW	ZO	kuil						S3	20e E	F10, 11-12			V1			14/04/2025
S3		1	1	ovaal		X	Br	LBr	zand	HK, BS	klein	weinig	185-(67)	12	scherp	ZW	NO	kuil			S2			20e E	F10, 12		T1	V2				14/04/2025
S4		1	1	onregelmatig		X	Gr-Br	LBr	zand	HK, BS	klein	weinig	142-(75)	40	scherp	ZO	NW	kuil			S5			20e E	F13, 14-15		T2	V3				14/04/2025
S5		1	1	rechthoekig		X	Gr-Br	LBr	zand	HK, BS, Fe	klein	weinig	110-77	44	scherp	ZO	NW	kuil			S6	S4		20e E	F13, 14-15		T2	V4				14/04/2025
S6		1	1	ovaal		X	Br	Gr, LBr	zand	HK, BS	klein	weinig	156-(70)	6	scherp	NW	ZO	kuil					S5	post-ME	F13, 16		T3					14/04/2025
S7		1	1	ovaal		X	Gr-Br	LBr, LGr	zand	HK	klein	weinig	187-(90)	8	vaag	ZO	NW	kuil						post-ME	F17-19			V5				14/04/2025
S8		1	1	ovaal		X	DGr-Br	LBr	zand	HK	klein	weinig	(52)-41	5	scherp	NW	ZO	kuil						post-ME	F20, 21		T4					14/04/2025
S9		1	1	ovaal		X	DGr-Br	LBr	zand	HK, BS	klein	weinig	154-128	13	vaag	NO	ZW	kuil						post-ME	F20, 22							14/04/2025
S10		1	1	ovaal		X	DGr-Br	LBr, Gr	zand	HK, BS	klein	weinig	48-39	48	scherp	ZW	NO	paalkuil						post-ME	F20, 23		T5	V6	ST1			14/04/2025
S11		1	1	ovaal		X	Gr-Br	LBr, Gr	zand	HK, beton	klein/matig	weinig	67-48	110	scherp	ZW	NO	paalkuil?						20e E	F24-25		T6					14/04/2025
S12		1	1	rechthoekig		X	DGr-Br	LBr	zand	HK, sinte, Fe	klein	weinig	20-15	8	scherp	NW	ZO	paalkuil			S13			20e E	F26, 27		T7					14/04/2025
S13		1	1	rond		X	Gr-Br	LBr	zand	HK	klein	weinig	diam 51	41	scherp	NW	ZO	paalkuil						post-ME	F26, 27		T7					14/04/2025
S14		1	1	rechthoekig		X	DGr-Br	LBr	zand	HK, BS	klein	weinig	123-87	37	scherp	ZW	NO	kuil			S14			20e E	F26, 28		T8	V7				14/04/2025
S15		1	1	rechthoekig		X	Gr	LBr	zand	HK	klein	weinig	22-19	11	scherp	ZW	NO	paalkuil					S15	20e E	F26, 28		T8					14/04/2025
S16		1	1	rechthoekig		X	Gr	LBr	zand	HK, BS	klein	weinig	(108)-30	7	scherp	NW	ZO	kuil						post-ME	F29-30							14/04/2025
S17		1	1	ovaal	X		Gr		zand	BS, Fe	klein	weinig	70-(29)	4	scherp	NW	ZO	kuil						post-ME	F31-32			V8				14/04/2025
S18		1	1	rechthoekig		X	DGr-Br	LBr	zand	HK, BS	klein	weinig	71-60	9	scherp	Z	N	kuil						post-ME	F33, 34		T9					14/04/2025
S19		1	1	ovaal		X	DGr-Br	LBr	zand	HK, BS, kalk	klein	weinig	130-(31)	18	scherp	NO	ZW	kuil			S20			20e E	F33, 35		T10	V9-10				14/04/2025
S20		1	1	ovaal	X		LGr		zand	Fe	klein	weinig	47-(23)	8	vaag	NO	ZW	kuil					S19		F33, 35		T10					14/04/2025
S21		1	1	onregelmatig		X	DGr-Br	Gr	zand	HK, BS	klein	weinig	(146)-(87)	17	scherp	ZO	NW	kuil						post-ME	F33, 36		T11	V11-12				14/04/2025
S22		1	1	langwerpig		X	DGr	LBr, Gn	zand	HK, BS	klein	weinig	/	75	scherp	NW	ZO	gracht		S24-28			S23	17e E	F37-43		T12-13	V13				14/04/2025
S23		1	1	onregelmatig	X		DBr		zand	BS	klein	weinig	107-86	18	scherp	NW	ZO	afvalkuil					S22	20e E	F37-39		T12-13	V14				14/04/2025
S24		1	1	langwerpig		X	DGr	LBr, Gn	zand	HK, BS	klein	weinig	/	/	scherp	/	/	gracht		S22, 25-28				17e E	F44-45							14/04/2025
S25		1	1	langwerpig		X	DGr	LBr, Gn	zand	HK, BS	klein	weinig	/	38	scherp	ZO	NW	gracht		S22, 24, 26-28				17e E	F44-46		T14	V15-16				14/04/2025
S26		1	1	langwerpig		X	DGr	LBr, Gn	zand	HK, BS	klein	weinig	/	45	scherp	ZO	NW	gracht		S22, 24-25, 27-28				17e E	F47-48, 49		T15	V17				14/04/2025
S27		1	1	langwerpig		X	DGr	LBr, Gn	zand	HK, BS	klein	weinig	/	27	scherp	ZO	NW	gracht		S22, 24-26, 28				17e E	F47-48, 50		T16	V18				14/04/2025
S28		2	1	langwerpig		X	DGr	LBr, Gn	zand	HK, BS	klein	weinig	/	/	scherp	/	/	gracht		S22, 24-27				17e E	F59							14/04/2025
S29		2	1	ovaal		X	DGr-Br	LBr	zand	HK	klein	weinig	95-(63)	8	scherp	N	Z	kuil						post-ME	F60-61		T17					14/04/2025
S30		2	1	ovaal		X	DGr-Br	LBr	zand	HK, BS	klein	weinig	(132)-117	21	scherp	NO	ZW	kuil						post-ME	F62-63		T18					14/04/2025
S31		2	1	rond		X	Br	LBr	zand	HK	klein	weinig	diam 85	24	scherp	NO	ZW	kuil							F64-65		T19					14/04/2025
S32		2	1	onregelmatig		X	DGr-Br	LBr, Br	zand	HK	klein	weinig	(79)-38	20	scherp	NO	ZW	kuil						post-ME	F66-67		T20					14/04/2025
S33		2	1	rechthoekig		X	DBr	Gr-Br	zand	BS	klein	weinig	21-14	5	scherp	NO	ZW	paalkuil						post-ME	F68-69							14/04/2025
S34		2	1	rechthoekig		X	DGr-Br	LBr	zand				22-(9)	27	scherp	ZO	NW	(paal)kuil						post-ME	F70-71		T21					14/04/2025
S35		2	1	rechthoekig		X	DGr-Br	LBr	zand	HK, BS	klein	weinig	48-(19)	19	scherp	ZO	NW	(paal)kuil						post-ME	F72-73		T22					14/04/2025
S36		2	1	langwerpig		X	DGr-Br	LBr	zand	HK, BS	klein/matig	weinig/matig	max 259	25	scherp	ZO	NW	kuil?						20e E	F74-75		T23					14/04/2025
S37		2	1	ovaal		X	DGr-Br	Br	zand				(94)-78	16	scherp	ZW	NO	kuil						post-ME	F76-77		T24					14/04/2025
S38		2	1	ovaal		X	DGr	Br	zand	HK	klein	weinig	52-45	14	scherp	NW	ZO	paalkuil						post-ME	F78-79		T25					14/04/2025
S39		2	1	langwerpig		X	DGr	LBr, Gn	zand	HK, BS	klein	weinig	/	58	scherp	ZW	NO	gracht						S22, 24-28, 48?	17e E	F80-85		T26-27	V19-20			14/04/2025
S40		2	1	langwerpig		X	DGr-Br	LBr	zand				max 62	4	vaag	W	O	greppel?						post-ME	F86-87							14/04/2025
S41		2	1	langwerpig		X	DGr-Br	LBr	zand				max 54	2	vaag	NW	ZO	greppel?						post-ME	F88-89							14/04/2025
S42		2	1	ovaal		X	DGr-Br	LBr	zand	HK	klein	weinig	(55)-32	10	scherp	Z	N	kuil						post-ME	F90-91		T28					14/04/2025
S43		2	1	langwerpig		X	DGr-Br	LBr, Gn	zand	HK, BS	klein	weinig	/	120	scherp	ZO	NW	kuil?			S44			20e E	F92-99		T29	V21				14/04/2025
S44		3	1	langwerpig		X	DGr-Br	LBr, Gn	zand	HK, BS	klein	weinig	/	/	scherp	/	/	kuil?			S43			20e E	F105-106							17/04/2025
S45		3	1	rechthoekig		X	DGr-Br	LBr	zand	HK	klein	weinig	(48)-40	11	scherp	NW	ZO	kuil						post-ME	F107-108		T30					17/04/2025
S46		3	1	langwerpig		X	Gr-Br	LBr	zand	HK, BS	klein	weinig	max 58	15	scherp	ZW	NO	greppel						post-ME	F109-110		T31					17/04/2025
S47		3	1	ovaal		X	DGr-Br	Gr	zand	HK	klein	weinig	30-27	23	scherp	N	Z	paalkuil						post-ME	F111-112		T32					17/04/2025
S48		3	1	langwerpig		X	DGr-Br	LBr	zand	HK, BS	klein/matig	weinig	/	60	scherp	ZO	NW	gracht?					S22, 24-28, 39?	17e E	F113-118		T33-34	V22-24				17/04/2025
S49		3	1	rond		X	DBr		zand	BS	matig/groot	veel	263-(107)	/	scherp	/	/	puinkuil						20e E	F101-102							17/04/2025

HK: houtskool

BS: baksteen

Fe: ijzer

10.2 VONDSTENLIJST

Projectcode: 2025D123																															
Lijstonderwerp: Mol - Rondplein (fase II)																															
Vondstnr.	Werkput	Vlak	Vak	Spoor	Laag	Kwadrant	Inzamelwijze			Categorie	Datering	Hoeveelheid			Herkenning		Homogeniteit		Beschrijving										Opmerking	Datum	
							Vlak	Coupe	Zeven			Telling	Schatting	Gewicht (g)	Foto's	Tekening	Residueel	Intrusief	Baksel	Materiaal	Fragment	Vorm	Type	Glazuur	Inclusies	Versiering/Afwerking	Maakwijze	Bakking	Herkomst		
V1		1	1	S2				X		AW	post-ME	1			30 F120				ROOD		rand	bord			oranje loodglazuur		slibversiering	gedraaid	oxiderend		14/04/2025
V2		1	1	S3				X		AW	post-ME	1			4 F121				ROOD		wand				bruin loodglazuur			gedraaid	oxiderend		14/04/2025
V3		1	1	S4				X		AW	19e-20e E	1			78 F122-124				Faience		bodem	bord			tinglazuur			industrieel		SAINT GHISLAIN BELGIQUE'	14/04/2025
		1	1	S4				X		AW	19e-20e E	1			14 F122-123				Faience		rand	bord?			tinglazuur			industrieel			14/04/2025
		1	1	S4				X		AW	19e-20e E	1			10 F122-123				Faience		rand	kom			tinglazuur			industrieel			14/04/2025
		1	1	S4				X		AW	19e-20e E	2	1		70 F122-123				ROOD		rand	bloempot					industrieel				14/04/2025
V4		1	1	S5				X		AW	19e-20e E	4	1		64 F126				Faience		rand	bord			tinglazuur			industrieel			14/04/2025
		1	1	S5				X		AW	19e-20e E	1			36 F126				Faience		bodem	bord			tinglazuur			industrieel		SAINT GHISLAIN BELGIQUE'	14/04/2025
		1	1	S5				X		AW	19e-20e E	1			10 F126				Faience		bodem	bord			tinglazuur			industrieel			14/04/2025
		1	1	S5				X		AW	19e-20e E	4			52 F126				Faience		2x rand/2x wand				tinglazuur			industrieel			14/04/2025
V5		1	1	S7				X		BK	post-ME	1			60 F128					baksteen	dakpan										14/04/2025
V6		1	1	S10				X		BK	post-ME	1			46 F129					baksteen											14/04/2025
V7		1	1	S14				X		AW	19e-20e E	2			22 F132				Faience		rand	bord			tinglazuur		gouden lijnen	industrieel			14/04/2025
		1	1	S14				X		AW	19e-20e E	1			14 F132				Faience		rand	bord			tinglazuur		blauw figuratief	industrieel			14/04/2025
V8		1	1	S17				X		BK	post-ME	2			28 F134					baksteen											14/04/2025
V9		1	1	S19				X		BK	post-ME	1			38 F136					baksteen											14/04/2025
V10		1	1	S19				X		AW	16e-17e E	2			76 F137-138				ELMPT		wand							gedraaid	reducerend		14/04/2025
		1	1	S19				X		AW	19e-20e E	1			1 F137				Faience		rand				tinglazuur			industrieel			14/04/2025
V11		1	1	S21				X		AW	19e-20e E	1			1 F140				Faience		wand				tinglazuur			industrieel			14/04/2025
V12		1	1	S21				X		BK	post-ME	1			1 F141					baksteen											14/04/2025
V13		1	1	S22				X		AW	16e-17e E	4	1		608 F142				ELMPT		2x rand/2x wand	voorraadpot						gedraaid	reducerend		14/04/2025
		1	1	S22				X		AW	16e-17e E	3	1		410 F142				ELMPT		1x rand/2x wand	voorraadpot						gedraaid	reducerend		14/04/2025
		1	1	S22				X		AW	16e-17e E	1			60 F142				ELMPT		rand	voorraadpot						gedraaid	reducerend		14/04/2025
		1	1	S22				X		AW	post-ME	2	1		42 F142				ROOD		bodem	(kook)pot			oranje loodglazuur			gedraaid	oxiderend	secundair verbrand	14/04/2025
		1	1	S22				X		AW	post-ME	1			68 F142				ROOD		wand+oor				groen loodglazuur			gedraaid	oxiderend		14/04/2025
		1	1	S22				X		AW	16e-17e E	1			20 F142				SG		wand				zoutglazuur			gedraaid	oxiderend	Raeren	14/04/2025
		1	1	S22				X		AW	17e E	1			4 F142				Majolica		wand	bord?			Glazuur		blauw figuratief	gedraaid	oxiderend		14/04/2025
		1	1	S22				X		AW	19e-20e E	5	1		48 F142-143				Faience		2x rand/3x wand	kom			tinglazuur		zwarte lijnen	industrieel			14/04/2025
		1	1	S22				X		AW	19e-20e E	1			4 F142				Faience		rand				tinglazuur			industrieel			14/04/2025
		1	1	S22				X		AW	19e-20e E	1			6 F142				Faience		wand				tinglazuur			industrieel			14/04/2025
V14		1	1	S23				X		AW	19e-20e E	3	1		98 F145-146				Faience		rand/wand/bodem	tas/kopje			tinglazuur		blauw figuratief	industrieel			14/04/2025
		1	1	S23				X		AW	19e-20e E	3	1		124 F145, 147				Faience		rand/wand/bodem	tas/kopje			tinglazuur			industrieel			14/04/2025
		1	1	S23				X		AW	19e-20e E	1			22 F145				Faience		wand				tinglazuur			industrieel			14/04/2025
		1	1	S23				X		AW	19e-20e E	1			8 F145				Faience		wand				tinglazuur			industrieel			14/04/2025
V15		1	1	S25				X		AW	post-ME	1			8 F148				ROOD		wand				oranje-geel loodglazuur			gedraaid	oxiderend		14/04/2025
		1	1	S25				X		AW	post-ME	1			6 F148				ROOD		wand				oranje/groen loodglazuur	chamotte		gedraaid	oxiderend		14/04/2025
V16		1	1	S25				X		BK	post-ME	2			578 F149					baksteen											14/04/2025
V17		1	1	S26				X		AW	16e-17e E	2			52 F150				SG		wand				zoutglazuur			gedraaid	oxiderend	Raeren	14/04/2025
		1	1	S26				X		AW	post-ME	1			22 F150				ROOD		rand				groen loodglazuur			gedraaid	oxiderend		14/04/2025
		1	1	S26				X		AW	post-ME	2			26 F150				ROOD		wand				oranje loodglazuur			gedraaid	oxiderend		14/04/2025
		1	1	S26				X		AW	post-ME	1			18 F150				ROOD		wand				glazuur			gedraaid	oxiderend		14/04/2025
V18		1	1	S27				X		AW	post-ME	1			136 F151				ROOD		bodem	vergiet			groen-bruin loodglazuur			gedraaid	oxiderend		14/04/2025
		1	1	S27				X		AW	post-ME	1			28 F151				ROOD		rand				grone-oranje loodglazuur			gedraaid	oxiderend		14/04/2025
		1	1	S27				X		AW	post-ME	1			18 F151				ROOD		rand				bruin loodglazuur			gedraaid	oxiderend		14/04/2025
		1	1	S27				X		AW	17e-18e E	1			10 F151				SG		rand				zoutglazuur			gedraaid	oxiderend	Westerwald	14/04/2025
		1	1	S27				X		AW	17e E	2	1		48 F151				Majolica		bodem	bord?			glazuur		blauw figuratief	gedraaid	oxiderend		14/04/2025
V19		2	1	S39		C1		X		AW	post-ME	1			4 F152				ROOD		wand							gedraaid	oxiderend		14/04/2025
V20		2	1	S39		C2		X		AW	post-ME	4	1		96 F153-154				ROOD		wand				oranje-bruin loodglazuur			gedraaid	oxiderend		14/04/2025
V21		2	1	S43				X		AW	post-ME	1			18 F155				ROOD		rand	bord			oranje loodglazuur		slibversiering	gedraaid	oxiderend		14/04/2025
		2	1	S43				X		AW	16e-17e E	1			28 F155				SG		oor				zoutglazuur		</				

10.4 TEKENINGENLIJST

Projectcode: 2025D123												
Lijstonderwerp: Mol - Rondplein (fase II)												
Herkeningsnummer	Werkput	Vlak	Vak	Type				Onderwerp	Schaal	Vervaardiging		Datum
				Coupe	Profiel	Vondst	Aanzicht			Analoog	Digitaal	
T1	1	1		X				S3	1:20	X		14/04/2025
T2	1	1		X				S4&5	1:20	X		14/04/2025
T3	1	1		X				S6	1:20	X		14/04/2025
T4	1	1		X				S8	1:20	X		14/04/2025
T5	1	1		X				S10	1:20	X		14/04/2025
T6	1	1		X				S11	1:20	X		14/04/2025
T7	1	1		X				S12&13	1:20	X		14/04/2025
T8	1	1		X				S14&15	1:20	X		14/04/2025
T9	1	1		X				S18	1:20	X		14/04/2025
T10	1	1		X				S19&20	1:20	X		14/04/2025
T11	1	1		X				S21	1:20	X		14/04/2025
T12	1	1		X				S22c1&23	1:20	X	X	14/04/2025
T13	1	1		X				S22c2	1:20	X	X	14/04/2025
T14	1	1		X				S25	1:20	X	X	14/04/2025
T15	1	1		X				S26	1:20	X	X	14/04/2025
T16	1	1		X				S27	1:20	X	X	14/04/2025
T17	2	1		X				S29	1:20	X		14/04/2025
T18	2	1		X				S30	1:20	X		14/04/2025
T19	2	1		X				S31	1:20	X		14/04/2025
T20	2	1		X				S32	1:20	X		14/04/2025
T21	2	1		X				S34	1:20	X		14/04/2025
T22	2	1		X				S35	1:20	X		14/04/2025
T23	2	1		X				S36	1:20	X		14/04/2025
T24	2	1		X				S37	1:20	X		14/04/2025
T25	2	1		X				S38	1:20	X		14/04/2025
T26	2	1		X				S39c1	1:20	X	X	14/04/2025
T27	2	1		X				S39c2	1:20	X	X	14/04/2025
T28	2	1		X				S42	1:20	X		14/04/2025
T29	2	1		X				S43c1	1:20	X		14/04/2025
T30	3	1		X				S45	1:20	X		17/04/2025
T31	3	1		X				S46	1:20	X		17/04/2025
T32	3	1		X				S47	1:20	X		17/04/2025
T33	3	1		X				S48c1	1:20	X	X	17/04/2025
T34	3	1		X				S48c2	1:20	X	X	17/04/2025
T35	3	1			X			P1	1:20	X		17/04/2025

10.5 FOTOLIJST

Projectcode: 2025D123																
Lijstonderwerp: Mol - Rondplein (fase II)																
Herkeningsnummer	Werkput	Vlak	Vak	Onderwerp	Type foto								Vervaardiging		Datum	
					Overzicht	Vlak	Spoor	Coupe	Profiel	Vondst	Detail	Ander	Analoog	Digitaal		
F1				Terrein	X									X	14/04/2025	
F2				Terrein	X									X	14/04/2025	
F3				Terrein	X									X	14/04/2025	
F4	1	1		WP1		X								X	14/04/2025	
F5	1	1		WP1		X								X	14/04/2025	
F6	1	1		WP1		X								X	14/04/2025	
F7	1	1		WP1		X								X	14/04/2025	
F8	1	1		WP1		X								X	14/04/2025	
F9	1	1		WP1		X								X	14/04/2025	
F10	1	1		S1-3			X							X	14/04/2025	
F11	1	1		S1&2				X						X	14/04/2025	
F12	1	1		S2&3				X						X	14/04/2025	
F13	1	1		S4-6			X							X	14/04/2025	
F14	1	1		S4&5				X						X	14/04/2025	
F15	1	1		S4&5				X						X	14/04/2025	
F16	1	1		S6				X						X	14/04/2025	
F17	1	1		S7			X							X	14/04/2025	
F18	1	1		S7				X						X	14/04/2025	
F19	1	1		S7				X						X	14/04/2025	
F20	1	1		S8-10			X							X	14/04/2025	
F21	1	1		S8				X						X	14/04/2025	
F22	1	1		S9				X						X	14/04/2025	
F23	1	1		S10				X						X	14/04/2025	
F24	1	1		S11			X							X	14/04/2025	
F25	1	1		S11				X						X	14/04/2025	
F26	1	1		S12-15			X							X	14/04/2025	
F27	1	1		S12&13				X						X	14/04/2025	
F28	1	1		S14&15				X						X	14/04/2025	
F29	1	1		S16			X							X	14/04/2025	
F30	1	1		S16				X						X	14/04/2025	
F31	1	1		S17			X							X	14/04/2025	
F32	1	1		S17				X						X	14/04/2025	
F33	1	1		S18-21			X							X	14/04/2025	
F34	1	1		S18				X						X	14/04/2025	
F35	1	1		S19&20				X						X	14/04/2025	
F36	1	1		S21				X						X	14/04/2025	
F37	1	1		S22&23			X							X	14/04/2025	
F38	1	1		S22&23				X						X	14/04/2025	
F39	1	1		S22&23				X						X	14/04/2025	
F40	1	1		S22				X						X	14/04/2025	
F41	1	1		S22				X						X	14/04/2025	
F42	1	1		S22				X						X	14/04/2025	
F43	1	1		S22				X						X	14/04/2025	
F44	1	1		S24&25			X							X	14/04/2025	
F45	1	1		S24&25			X							X	14/04/2025	
F46	1	1		S25				X						X	14/04/2025	
F47	1	1		S26&27			X							X	14/04/2025	
F48	1	1		S26&27			X							X	14/04/2025	
F49	1	1		S26				X						X	14/04/2025	
F50	1	1		S27				X						X	14/04/2025	
F51	2	1		WP2		X								X	14/04/2025	
F52	2	1		WP2		X								X	14/04/2025	
F53	2	1		WP2		X								X	14/04/2025	
F54	2	1		WP2		X								X	14/04/2025	
F55	2	1		WP2		X								X	14/04/2025	
F56	2	1		WP2		X								X	14/04/2025	
F57	2	1		WP2		X								X	14/04/2025	
F58	2	1		WP2		X								X	14/04/2025	
F59	2	1		S28			X							X	14/04/2025	
F60	2	1		S29			X							X	14/04/2025	
F61	2	1		S29				X						X	14/04/2025	
F62	2	1		S30			X							X	14/04/2025	
F63	2	1		S30				X						X	14/04/2025	
F64	2	1		S31			X							X	14/04/2025	
F65	2	1		S31				X						X	14/04/2025	
F66	2	1		S32			X							X	14/04/2025	
F67	2	1		S32				X						X	14/04/2025	
F68	2	1		S33			X							X	14/04/2025	
F69	2	1		S33				X						X	14/04/2025	
F70	2	1		S34			X							X	14/04/2025	
F71	2	1		S34				X						X	14/04/2025	
F72	2	1		S35			X							X	14/04/2025	
F73	2	1		S35				X						X	14/04/2025	
F74	2	1		S36			X							X	14/04/2025	
F75	2	1		S36				X						X	14/04/2025	
F76	2	1		S37			X							X	14/04/2025	
F77	2	1		S37				X						X	14/04/2025	
F78	2	1		S38			X							X	14/04/2025	
F79	2	1		S38				X						X	14/04/2025	
F80	2	1		S39			X							X	14/04/2025	
F81	2	1		S39			X							X	14/04/2025	
F82	2	1		S39			X							X	14/04/2025	
F83	2	1		S39			X							X	14/04/2025	
F84	2	1		S39				X						X	14/04/2025	
F85	2	1		S39				X						X	14/04/2025	
F86	2	1		S40			X							X	14/04/2025	

F87	2	1		S40				X						X	14/04/2025
F88	2	1		S41			X							X	14/04/2025
F89	2	1		S41				X						X	14/04/2025
F90	2	1		S42			X							X	14/04/2025
F91	2	1		S42				X						X	14/04/2025
F92	2	1		S43			X							X	14/04/2025
F93	2	1		S43			X							X	14/04/2025
F94	2	1		S43			X							X	14/04/2025
F95	2	1		S43			X							X	14/04/2025
F96	2	1		S43				X						X	14/04/2025
F97	2	1		S43				X						X	14/04/2025
F98	2	1		S43				X						X	14/04/2025
F99	2	1		S43				X						X	14/04/2025
F100				Terrein	X									X	17/04/2025
F101	3	1		WP3		X								X	17/04/2025
F102	3	1		WP3		X								X	17/04/2025
F103	3	1		WP3		X								X	17/04/2025
F104	3	1		WP3		X								X	17/04/2025
F105	3	1		S44			X							X	17/04/2025
F106	3	1		S44			X							X	17/04/2025
F107	3	1		S45			X							X	17/04/2025
F108	3	1		S45				X						X	17/04/2025
F109	3	1		S46			X							X	17/04/2025
F110	3	1		S46				X						X	17/04/2025
F111	3	1		S47			X							X	17/04/2025
F112	3	1		S47				X						X	17/04/2025
F113	3	1		S48			X							X	17/04/2025
F114	3	1		S48			X							X	17/04/2025
F115	3	1		S48				X						X	17/04/2025
F116	3	1		S48				X						X	17/04/2025
F117	3	1		S48				X						X	17/04/2025
F118	3	1		S48				X						X	17/04/2025
F119	3	1		P1					X					X	17/04/2025
F120	1	1		S2_V1						X				X	24/04/2025
F121	1	1		S3_V2						X				X	24/04/2025
F122	1	1		S4						X				X	24/04/2025
F123	1	1		S4_V3						X				X	24/04/2025
F124	1	1		S4_V3						X				X	24/04/2025
F125	1	1		S5						X				X	24/04/2025
F126	1	1		S5_V4						X				X	24/04/2025
F127	1	1		S6						X				X	24/04/2025
F128	1	1		S7_V5						X				X	24/04/2025
F129	1	1		S10_V6						X				X	24/04/2025
F130	1	1		S11						X				X	24/04/2025
F131	1	1		S14						X				X	24/04/2025
F132	1	1		S14_V7						X				X	24/04/2025
F133	1	1		S17						X				X	24/04/2025
F134	1	1		S17_V8						X				X	24/04/2025
F135	1	1		S19						X				X	24/04/2025
F136	1	1		S19_V9						X				X	24/04/2025
F137	1	1		S19_V10						X				X	24/04/2025
F138	1	1		S19_V10						X				X	24/04/2025
F139	1	1		S21						X				X	24/04/2025
F140	1	1		S21_V11						X				X	24/04/2025
F141	1	1		S21_V12						X				X	24/04/2025
F142	1	1		S22_V13						X				X	24/04/2025
F143	1	1		S22_V13						X				X	24/04/2025
F144	1	1		S23						X				X	24/04/2025
F145	1	1		S23_V14						X				X	24/04/2025
F146	1	1		S23_V14						X				X	24/04/2025
F147	1	1		S23_V14						X				X	24/04/2025
F148	1	1		S25_V15						X				X	24/04/2025
F149	1	1		S25_V16						X				X	24/04/2025
F150	1	1		S26_V17						X				X	24/04/2025
F151	1	1		S27_V18						X				X	24/04/2025
F152	2	1		S39_V19						X				X	24/04/2025
F153	2	1		S39_V20						X				X	24/04/2025
F154	2	1		S39_V20						X				X	24/04/2025
F155	2	1		S43_V21						X				X	24/04/2025
F156	3	1		S48_V22						X				X	24/04/2025
F157	3	1		S48_V23						X				X	24/04/2025
F158	3	1		S48_V24						X				X	24/04/2025

10.6 REFERENTIEPROFIELEN

Profiel P1

10.7 CONSERVATIERAPPORT

Niet van toepassing.

10.8 SKELETFORMULIEREN

Niet van toepassing.

10.9 RESULTATEN AARDKUNDIGE EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE ANALYSES

Niet van toepassing.